

2014

JAARVERSLAG

De elektriciteits- en gasmarkt
in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

brugel ● ●
DE BRUSSELE REGULATOR VOOR ENERGIE

1

Evolutie van de gewestelijke elektriciteits- en gasmarkt en van de elektriciteits- en gasnetten

Inhoudsopgave

	Inleiding	3			
1	Werking van de elektriciteits- en gasmarkt	3	1.8	Ontwikkeling van een nieuwe markt van energiediensten	29
1.1	Beschrijving van de markt van de energielevering	3	1.8.1	Implementatie van de producten van ELIA: «R3 dynamic profile» en de strategische reserve «SDR»	29
1.1.1	Toegangspunten en geleverde energie	3	1.8.2	Studie van BRUGEL	30
1.1.2	Leveringsvergunningen voor elektriciteit en gas	4	1.8.3	Oriëntaties van BRUGEL voor een reguleringskader van de flexibiliteitsmarkt	33
1.1.3	Suggesties tot wijziging van de wetteksten: lokale leveringsvergunning en procedure voor de toekenning van leveringsvergunningen	6	2	Ontwikkeling van het elektriciteits- en gasnet	35
1.2	Marktaandelen	6	2.1	Elektriciteitsnetten	35
1.2.1	Marktaandelen in volume - elektriciteit	7	2.2.1	Controle van de planning van de elektriciteitsnetten	35
1.2.2	Marktaandelen in volume - gas	8	2.2	Gasdistributienet	37
1.2.3	Marktaandelen in aantal leveringspunten - elektriciteit	9	2.2.1	Controle van de planning van het gasdistributienet	38
1.2.4	Marktaandeel in aantal leveringspunten - gas	10	2.3	De distributietarieven	41
1.2.5	Evolutie van de concentratie van de markten	12	2.3.1	Reguleringskader en overdracht van de tariefbevoegdheid	41
1.3	Evolutie van de «switchings»	13	2.3.2	De tariefmethodologieën elektriciteit en gas	42
1.3.1	Op het niveau van de huishoudelijke afnemers	14	2.3.3	De tarieven 2015-2019	46
1.3.2	Op het niveau van de professionele klanten	15	2.3.4	Beroep	51
1.4	Evolutie van de prijzen	16	2.4	Evolutie van het wettelijk en reglementair kader	51
1.4.1	Ontleding van de factuur	17	2.4.1	Herziening van de technische reglementen	51
1.5	Evolutie van de factuur van de huishoudelijke gebruikers	19	2.4.2	Nieuwe technische voorschriften	53
1.5.1	Elektriciteit	19	2.5	Transformatie van de netten	53
1.5.2	Gas	22	2.5.1	Evolutie naar het smart grid	53
1.5.3	Concurrentie in de huishoudelijke markt	24	2.5.2	Integratie van elektrische voertuigen	54
1.6	Analyse van de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor de professionele klanten	25	2.5.3	Toegang tot de intelligente en elektronische meters	55
1.6.1	Elektriciteit	25	2.5.4	Toezicht op de studie van de energie-efficiëntie van de infrastructuur van de netten	56
1.6.3	Gas	26	3	Conclusies	57
1.7	Ontwikkeling van een nieuw systeem voor informatie-uitwisseling tussen de DNB en de leveranciers: MIG6	28			

Lijst van de illustraties

Figuur 1:	Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier, alle klanten samen – elektriciteit	10	Figuur 4:	Driemaandelijke switchpercentage huishoudelijke afnemers - gas	15
Figuur 2:	Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier, alle klanten samen - gas	12	Figuur 5:	Driemaandelijke switchpercentage professionele klanten - elektriciteit	15
Figuur 3:	Driemaandelijke switchpercentages huishoudelijke afnemers - elektriciteit	14	Figuur 6:	Driemaandelijke switchpercentage professionele klanten - gas	16

Figuur 7: Ontleding van de elektriciteitsfactuur van een mediane afnemer - december 2014	17	Figuur 17: Evolutie van de elektriciteitsprijs all-in - Professionele klanten AMR en MMR	25
Figuur 8: Ontleding van de elektriciteitsfactuur van een kleine professionele klant- december 2014	18	Figuur 18: Evolutie van de gasprijs all-in - Professionele klanten AMR en MMR	26
Figuur 9: Ontleding van de gasfactuur van een mediane afnemer - december 2014	18	Figuur 19: Cijfers aantal bezoeken aan Brusim in 2014 (simulatie per maand)	26
Figuur 10: Ontleding van de gasfactuur van een kleine professionele klant - december 2014	19	Figuur 20: Statistieken aantal bezoeken aan de website van BRUGEL (verbindingen per maand)	27
Figuur 11: Evolutie van de prijs van de gemiddelde klant - 2.036 kWh	19	Figuur 21: Voorbeeld van de post van ESSEGHEM om de impact te tonen van de opheffing van de piekbelasting op het uitstel van de investeringen voor de versterking van de post	32
Figuur 12: Vergelijking van de elektriciteitsfactuur van een mediane Brusselse klant - 2.036 kWh voor het goedkoopste aanbod en het standaardaanbod	20	Figuur 22: Illustratie van de impact van het beheer van de belasting op de piek van het net	32
Figuur 13: Evolutie van de jaarkost voor verschillende types afnemers - elektriciteit	21	Figuur 23: Timing en indicatieve tijdschema voor omzetting van alle netten	40
Figuur 14: Evolutie van de prijs van de gemiddelde klant - 12.728 kWh	22	Figuur 24: Evolutie van het effectieve OLO-rendement op 10 jaar	43
Figuur 15: Evolutie jaarfactuur gas van een mediane Brusselse afnemer - 12.728 kWh	23	Figuur 25: Principe de gestion des soldes	44
Figuur 16: Evolutie van de jaarkost voor verschillende types afnemers - gas	23	Figuur 26: Model progressief tarief	46
		Figuur 27: Brusselse huishoudelijke afnemer - Elektriciteit - 2.800 kWh	49

Lijst van de Tabellen

Tabel 1: Aantal leveringspunten voor elektriciteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	4	Tabel 11: Evolutie van het specifiek sociaal tarief	21
Tabel 2: Aantal leveringspunten voor gas in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	4	Tabel 12: Evolutie van de vrijheidsgraad gas op 31 december 2014	22
Tabel 3: Bevoorrecht cliënteel van de leveranciers	5	Tabel 13: Evolutie van het specifiek sociaal tarief berekend door de federale regulator voor gas	23
Tabel 4: Marktaandelen in volume voor elektriciteit - per klanttype	7	Tabel 14: Lijst van de maatregelen die energiewinst kunnen opleveren	31
Tabel 5: Marktaandelen in volume voor gas - per klanttype	8	Tabel 15: Indicatoren voor de continuïteit van de bevoorrading van het gewestelijk transmissienet - niet geplande langdurige onderbrekingen	36
Tabel 6: Marktaandeel in leveringspunten voor elektriciteit - per klanttype	9	Tabel 16: Indicatoren voor de continuïteit van de bevoorrading van het elektriciteitsnet MS van SIBELGA	37
Tabel 7: Marktaandeel in leveringspunten voor gas - per klanttype	11	Tabel 17: Aanwending van de saldo's	45
Tabel 8: HHI- en C3-indexen - elektriciteits- en gasmarkt	12	Tabel 18: Evolutie distributietarieven voor typeklant	50
Tabel 9: Gevolgde scenario's bij de analyse van het switchpercentage	13		
Tabel 10: Evolutie van de vrijheidsgraad elektriciteit	20		

Inleiding

Dit gedeelte van het verslag behandelt de belangrijkste acties die BRUGEL in 2014 heeft ondernomen in het kader van haar opdrachten van toezicht en controle op de gewestelijke energiemarkt. Het gaat in het bijzonder over de opvolging van de evolutie van de marktwerking (toegang van nieuwe leveranciers tot de markt, energieprijzen, verdeling van de marktaandeelen, enz.) en de ontwikkeling van de elektriciteits- en gasmarkt (planning, tarieven en reglementering). Het is dus logisch dat dit gedeelte van het rapport werd onderverdeeld in twee grote hoofdstukken.

Het eerste hoofdstuk is gewijd aan de evolutie van de werking van de elektriciteits- en gasmarkt. Die evolutie werd gemeten aan de hand van een geheel van indicatoren dat BRUGEL gebruikt om toezicht te houden op de toegang tot de netten (actieve leveranciers, toegangspunten, enz.), de dynamiek van de markt (meer bepaald de verandering van leverancier) en de impact van de energieprijzen (concurrentie tussen de spelers). In dit hoofdstuk geeft BRUGEL ook toelichting bij de acties die de verschillende partijen hebben ondernomen om de werking van de markt te verbeteren (voorbereidende werkzaamheden voor de implementatie van een nieuwe MIG) of de invoering van nieuwe energiediensten (afschakeling van

de belastingen ten voordele van de evenwichtsdiensten van het elektriciteitssysteem).

Het tweede hoofdstuk beschrijft de opvolging en de controle van de ontwikkeling van het elektriciteits- en gasnet in de plannen voor de planning en de kwaliteit van de energiedistributie. In dit hoofdstuk worden de (huidige en toekomstige) ontwikkelingen van het elektriciteits- en gasnet op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorgesteld aan de hand van de drie belangrijkste opdrachten van BRUGEL. Het gaat om de controle van de planning (relevantie van de door de netbeheerders voorgestelde investeringsprojecten) en de kwaliteit van de energielevering (volgens de geldende normen), de tarieven (invoering van de nieuwe tariefmethodologie) en de technische reglementering (invoering van het nieuwe technische reglement en de voorschriften van SYNERGRID).

Op het einde van dit gedeelte worden de conclusies met betrekking tot deze twee hoofdstukken geformuleerd om de belangrijkste aandachtspunten voor de werking van de markt en de ontwikkeling van het elektriciteits- en gasnet op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in herinnering te brengen.

1 Werking van de elektriciteits- en gasmarkt

1.1 Beschrijving van de markt van de energielevering

1.1.1 Toegangspunten en geleverde energie

1.1.1.1 Elektriciteit

In 2014 bedroeg de totale hoeveelheid elektrische energie die door alle leveranciers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd geleverd 5.27 TWh (excl. de verliezen op het elektriciteitsnet die 0,15 TWh bedroegen), een daling met 4,4% ten opzichte van 2013. Deze daling is te verklaren door verscheidene factoren, onder meer het feit dat 2014 minder koud was dan 2013, waardoor er minder gebruik werd gemaakt van elektrische verwarming in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een andere factor is de toename

van het aantal zonnepanelen, waarvan de productie wordt afgetrokken van de elektriciteitsleveringen.

Het totaal aantal actieve leveringspunten in het Brussels Gewest is echter met 0,83% gestegen (tegenover 0,71% vorig jaar) ten opzichte van 2013 tot 636.216. Die stijging was meer uitgesproken voor de professionele sector (+3,64%) dan voor de huishoudelijke sector (+0,18%).

SIBELGA heeft als noodleverancier 9,32 GWh elektriciteit geleverd aan de beschermde klanten en de winterklanten.

Tabel 1**Aantal leveringspunten voor elektriciteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

	Professionele klanten	Huishoudelijke afnemers	Totaal
Aantal inactieve leveringspunten hoogspanning	-	-	407
Aantal inactieve leveringspunten laagspanning	-	-	62.669
Aantal actieve leveringspunten hoogspanning	2.913	25	2.938
Aantal actieve leveringspunten laagspanning	123.032	510.246	633.278
Totaal	125.935	510.271	699.282

Bron: SIBELGA - Situatie op 31 december 2014

1.1.1.2 Gas

In 2014 hebben alle leveranciers samen 8,54 TWh geleverd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In vergelijking met 2013 is de geleverde hoeveelheid met 23% gedaald in 2014 omdat de weersomstandigheden gunstiger waren in 2014 dan in 2013, in combinatie met het feit dat het huishoudelijk verbruik van gas domineert in het Brussels Gewest, een segment waarvan het verbruik zeer gevoelig is voor de weersomstandigheden.

Net als voor elektriciteit is het totaal aantal actieve leveringspunten voor gas in het Brussels Gewest gestegen.

Deze stijging bedraagt 0,48% (tegenover 0,54% in het voorgaande jaar) ten opzichte van 2013 tot 504.616. We stellen een toename van het aantal actieve leveringspunten voor gas vast van 3,18% in het professionele segment en een stijging van 0,06% voor de actieve leveringspunten in het huishoudelijk segment. Het percentage inactieve meters bedraagt 15,63% voor 2014, een cijfer dat vergelijkbaar is met dat van de voorgaande jaren.

SIBELGA heeft als noodleverancier 33,19 GWh gas geleverd aan de beschermde klanten en de winterklanten.

Tabel 2**Aantal leveringspunten voor gas in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

	Professionele klanten	Huishoudelijke afnemers	Totaal
Aantal inactieve leveringspunten	-	-	78.890
Aantal actieve leveringspunten	59.555	366.171	425.726
Totaal	59.555	366.171	504.616

Bron: SIBELGA - Situatie op 31 december 2014

1.1.2 Leveringsvergunningen voor elektriciteit en gas

De Brusselse ordonnances die de energiemarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest regelen, voorzien dat de leveranciers moeten beschikken over een leveringsvergunning om elektriciteit of gas te leveren aan in aanmerking komende afnemers op een verbruikslocatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waren 29 bedrijven houder van een leveringsvergunning voor elektriciteit op 31 december 2014, tegenover 24 het voorgaande jaar (dit stemt overeen met een stijging van 21%). Slechts 19 van hen hebben effectief elektriciteit geleverd in het Brussels Gewest.

Voor gas worden de Brusselse verbruikers bevoorraad door 14 actieve leveranciers op 27 houders van een leveringsvergunning. Ter herinnering, het aantal houders van een leveringsvergunning voor aardgas in het Brussels Gewest bedroeg 21 in 2013 (dit stemt overeen met een stijging van 29%).

De volgende bedrijven, Antargaz Belgium, Coretec Trading, Direct Energiebedrijf Belgium, ENI, Power Online, Rewind Energy en Vlaams Energiebedrijf, hebben de benodigde vergunningen verkregen voor de levering van energie in de Brusselse energiemarkt. Andere, zoals Power Online (onder zijn handelsmerk "MEGA"), Enovos en Total Gas & Power Belgium zijn actief geworden voor minstens een van de twee energietypes.

Bovendien kreeg het dossier voor de aanvraag van een leveringsvergunning voor gas van het bedrijf Axpo Benelux, dat door BRUGEL werd onderzocht op het einde van 2014, een gunstig advies, maar was de beslissing van de Minister betreffende de toekenning nog niet genomen op het einde van het jaar.

De Brusselse wetgeving verplicht elke houder van een leveringsvergunning om elke consument die dit vraagt een voorstel over te maken. Toch mikken niet alle leveranciers op hetzelfde cliënteel, elke leverancier is immers vrij zijn commerciële strategie te bepalen (zie tabel 3). Men stelt vast dat de concurrentie duidelijk groter is in de professionele segmenten dan in de huishoudelijke sector.

Tabel 3

Bevoorrecht cliënteel van de leveranciers

Leverancier	Doelcliënteel		
	Huishoudelijk	Kmo	Industrie
Belgian Eco Energy (Bee)	-	X	X
Belpower International	X	X	-
E.ON Belgium	-	-	X
EDF Luminus	X	X	X
Electrabel	-	-	X
Electrabel Customer Solutions	X	X	X
Elexys	-	X	X
Eneco België	-	X	X
Energie 2030	X	X	-
Energie I&V (Anode Energie)	-	X	X
ENI Gas & Power	X	X	X
Essent Belgium (RWE)	-	X	X
Gas Natural Europe - Fenosa	-	X	X
GDF Suez	-	-	X
Lampiris	X	X	X
OCTA+ Energie	X	X	X
Power Online	X	X	X
Powerhouse	-	X	X
Scholt Energy Control België	-	X	X
Total Gas & Power Belgium		X	X
Wind Energy Power	-	-	X
Totaal	8	17	19

Bron: BRUGEL - Situatie op 31 december 2014

1.1.3 Suggesties tot wijziging van de wetteksten: lokale leveringsvergunning en procedure voor de toekenning van leveringsvergunningen

1.1.3.1.1 Lokale leveringsvergunning

De Brusselse ordonnantie voorziet voor energieleveranciers de mogelijkheid om een aanvraag voor een lokale leveringsvergunning of een groene vergunning in te dienen. Wat de lokale leveringsvergunning betreft, is op 31 december 2014 geen enkel besluit van toepassing dat de criteria voor de toekenning van deze vergunningen bepaalt. BRUGEL werd in het verleden meermaals aangesproken door kleine leveranciers die wensten een dergelijke vergunning te bekomen. Het lijkt bijgevolg opportuun om voor te stellen

dat er, in het kader van de toekomstige wijzigingen van de ordonnanties “elektriciteit” en “gas”, een denkproces zou worden gevoerd om te beoordelen of het wenselijk is om het begrip “lokale levering” te behouden of te schrappen.

1.1.3.1.2 Procedure voor de toekenning van leveringsvergunningen

Zoals bepaald door de besluiten van de Regering houdende de criteria en de procedure tot toekenning, hernieuwing, overdracht en intrekking van een leveringsvergunning voor gas en elektriciteit¹, wordt het aanvraagdossier ingediend bij BRUGEL, dat het volledige dossier overmaakt aan de Minister, na analyse, samen met een gemotiveerd voorstel tot toekenning of weigering van de vergunning.

Om de toegang tot de markt te versnellen, voorzien deze besluiten een vereenvoudigde procedure voor de leveranciers die aan een bepaald aantal voorwaarden voldoen. In de praktijk stellen we deze versnelde toegang tot de markt nog onvoldoende vast. Er verloopt nog steeds teveel tijd tussen de ontvangst van het volledige dossier door BRUGEL en de ondertekening van het ministerieel besluit door de Minister. Deze termijn zou aanzienlijk kunnen worden verkort door de analyse van de dossiers en de toekenning of weigering van de vergunningen volledig door BRUGEL te laten uitvoeren, evenals de taak om de aanvragers van de beslissing in kennis te stellen en de publicatie van de officiële akten in het Staatsblad. Dit is des te relevanter en pragmatischer omdat alle adviezen van BRUGEL betreffende leveringsvergunningen, zonder uitzondering, altijd werden gevolgd door de Regering of door de Minister die belast is met energie.

BRUGEL stelt dus voor om bij de volgende aanpassingen van de elektriciteits- en gasordonnantie de wetteksten in deze zin aan te passen.

1.2 Marktaandelen

BRUGEL publiceert elke drie maanden de marktaandelen van de verschillende leveranciers die actief zijn in de energiemarkt van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit driemaandelijks verslag wordt opgesteld op basis van gegevens die de leveranciers en de netbeheerders elke maand overmaken. De methodologie voor de behandeling en de berekening van de gepubliceerde gegevens worden op het einde van dit periodieke verslag vermeld.

Aangezien het gaat om marktaandelen, is het belangrijk om twee punten te vermelden die een bepaalde invloed hebben op de verdeling van de marktaandelen. Enerzijds komt in het Brussels Gewest de openbare dienstverplichting om elektriciteit en gas te leveren als noodleverancier aan de beschermde en de winterklanten toe aan de distributienetbeheerder, SIBELGA.

¹ Besluit van 6 mei 2004 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende de criteria en de procedure tot toekenning, hernieuwing, overdracht en intrekking van een leveringsvergunning voor gas, gewijzigd op 28 oktober 2010 en 3 mei 2012.

Besluit van 18 juli 2002 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende de criteria en de procedure tot toekenning, hernieuwing, overdracht en intrekking van een leveringsvergunning voor elektriciteit, gewijzigd op 6 mei 2004, 19 juli 2007, 28 oktober 2010 en 3 mei 2012.

Anderzijds voorziet artikel 20 van de “elektriciteitsordonnantie” de aanstelling van een standaardleverancier, belast met het bevoorraden van afnemers, die op de datum dat zij in aanmerking komen, ten laatste op 1 januari 2007, nog geen leverancier hebben aangeduid. Het is dus in het kader hiervan dat, sinds 1 januari 2007 voor de huishoudelijke afnemers en sinds 4 juli 2004 voor de professionele klanten, de leverancier ELECTRABEL CUSTOMER SOLUTIONS (ECS) werd aangesteld als standaardleverancier om de continuïteit van de bevoorrading te waarborgen van de afnemers die nog steeds geen contract hebben afgesloten met een leverancier van hun keuze.

Betreffende dit laatste punt wijzen we erop dat, op 31 december 2014, slechts 18,29% van de huishoudelijke afnemers elektriciteit en slechts 15,96% van de huishoudelijke afnemers gas nog steeds worden bevoorrad door de standaardleverancier.

Gezien deze cijfers wenst BRUGEL het begrip standaardlevering te behouden. Aangezien het marktaandeel van de standaardleverancier van jaar tot jaar afneemt, nodigt BRUGEL de wetgever uit om na te denken over het belang om dit begrip van standaardleverancier op middellange termijn te behouden.

Bovendien voorziet artikel 25 noviesdecies van de “elektriciteitsordonnantie” dat in geval van faillissement of van intrekking van de leveringsvergunning van een leverancier, de levering aan de eindafnemers door de standaardleverancier zal worden verzekerd aan de voorwaarden van de standaardlevering voor een maximale duur van een jaar.

Rekening houdend met het feit dat een toenemend aantal leveranciers aanwezig is en dat de marktaandelen van deze leveranciers steeds maar groter worden sinds het begin van de vrijmaking, vestigt BRUGEL de aandacht van de wetgever hierop om na te denken over de oplossingen die het meest aangepast zijn aan de principes van gelijke behandeling en vrije concurrentie.

Met het oog hierop neemt BRUGEL, binnen het FORBEG, samen met de andere regulatoren deel aan de reflecties over een procedure voor crisisbeheer in geval van een faillissement of het tekortschieten van een energieleverancier. In het kader hiervan benadrukt BRUGEL dat het noodzakelijk is om erop toe te zien dat er identieke regels voor deze procedure worden aangenomen in alle Gewesten. Bovendien vereist een efficiënte implementatie van een dergelijke procedure een duidelijke definitie van de structuren (crisiscel en platform voor informatie-uitwisseling), procedures voor de uitwisseling van gegevens tussen de betrokken spelers en mechanismen voor de besluitvorming door de bevoegde organismen met respect voor de rechten van de klant van de failliete leverancier.

1.2.1 Marktaandelen in volume - elektriciteit

Met 55,59% van de marktaandelen in volume is ECS de leverancier die de grootste hoeveelheid elektrische energie heeft geleverd in 2014. LAMPIRIS staat op de tweede plaats, gevolgd door EDF LUMINUS en ELECTRABEL met, respectievelijk 14,8%, 11,17% en 6,56% marktaandeel. De tabel hieronder geeft de marktaandelen in volume per klanttype weer: professioneel of huishoudelijk.

Tabel 4

Marktaandelen in volume voor elektriciteit - per klanttype

Leverancier	Professioneel	Huishoudelijk	Totaal
E.ON Belgium	3,79%	0,00%	2,71%
EDF Luminus	13,07%	6,42%	11,17%
Electrabel	9,19%	0,00%	6,56%
Electrabel Customer Solutions	49,06%	71,90%	55,59%
ENI gas & Power	4,96%	1,19%	3,88%
Essent Belgium	1,98%	0,02%	1,42%
Lampiris	14,22%	16,24%	14,80%
Octa + Energie	0,76%	3,16%	1,44%
Overige	2,97%	1,08%	2,43%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: BRUGEL - 31 december 2014

In vergelijking met 31 december 2013 stellen we een stijging van 0,82% vast van de marktaandelen in volume van ECS, alle klanten samen, in absolute termen. Als we de evolutie van de marktaandelen per type klant vergelijken, stellen we vast dat de marktaandelen van ECS duidelijk zijn gedaald in het huishoudelijk segment in 2014 (-5,47%), wat werd gecompenseerd door een stijging in het professionele segment (+1,62%).

LAMPIRIS is in de twee segmenten vooruitgegaan en registreert een stijging van zijn marktaandeel van 1,13%, alle klanten samen. EDF LUMINUS, de derde leverancier, registreerde een duidelijke stijging van 4,08% marktaandeel in het huishoudelijk segment en eindigt met een stijging van 1,82% van het marktaandeel, alle klanten samen.

1.2.2 Marktaandelen in volume - gas

Net als bij elektriciteit behoudt de historische leverancier een dominante positie op het gebied van het gasvolume verkocht aan Brusselse klanten met 58,95% marktaandeel in volume. De tweede leverancier met het grootste marktaandeel in volume in gas is, net als voor de voorgaande jaren, LAMPIRIS. Op de derde en de vierde plaats bevinden zich respectievelijk ENI GAS & POWER (vroeger DISTRIGAZ en NUON) en EDF LUMINUS.

Tabel 5

Marktaandelen in volume voor gas – per klanttype

Leverancier	Professioneel	Huishoudelijk	Totaal
Electrabel Customer Solutions	49,96%	68,35%	58,95%
Lampiris	13,36%	18,56%	15,90%
ENI Gas & Power	19,48%	1,22%	10,56%
EDF Luminus	11,49%	6,88%	9,24%
Octa+ Energie	1,72%	4,10%	2,89%
Essent Belgium	1,40%	0,00%	0,72%
Overige	2,59%	0,89%	1,74%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: BRUGEL

In vergelijking met 2013, en ook al blijft hij de dominante speler, noteert ECS een aanzienlijk verlies van marktaandeel in volume gas van 6,86%, alle klanten samen. In 2013 had ECS 5,69% marktaandeel in volume verloren ten opzichte van 2012. Op het niveau van het professionele segment stellen we een daling van het marktaandeel vast van 7,94% tegenover 6,53% voor het huishoudelijk segment.

In tegenstelling tot de voorgaande jaren heeft LAMPIRIS marktaandeel verloren. Het marktaandeel daalde van 16,86%

in 2013 tot 15,90% in 2014. Deze daling doet zich voor in het professionele segment, in het huishoudelijk segment stijgt het marktaandeel.

De marktaandelen in volume van de andere leveranciers die actief zijn op de Brusselse gasmarkt, zijn allemaal gestegen. ENI GAS & POWER tekent een absolute stijging op van 2,76%, met een sterke vooruitgang in het huishoudelijk segment (+6,49%), gecompenseerd door een daling in het huishoudelijk segment (-0,64%).

1.2.3 Marktaandelen in aantal leveringspunten - elektriciteit

Net als in de vorige jaren blijft ECS de leverancier met het grootste marktaandeel in aantal leveringspunten op 31 december 2014 (71,63%). We merken echter op dat deze leverancier 3,47% marktaandeel verliest ten opzichte van dezelfde periode in 2013, alle klanten samen. Deze daling is het grootst in het huishoudelijk segment.

De tweede en derde plaats worden, net als voor het marktaandeel in volume, ingenomen door de leveranciers LAMPIRIS (15,60%) en EDF LUMINUS (5,8%), die beiden hun marktaandelen verhogen ten opzichte van 2013: +0,49% voor LAMPIRIS en +2,54% voor EDF LUMINUS, in absolute cijfers. Voor deze laatste is de stijging het meest uitgesproken in het huishoudelijk segment, +3,08%, een verdubbeling van het marktaandeel van 2013.

Tabel 6

Marktaandeel in leveringspunten voor elektriciteit - per klanttype

Leverancier	Professioneel	Huishoudelijk	Totaal
E.ON Belgium	0,11%	0,00%	0,02%
EDF Luminus	14,44%	6,16%	7,80%
Electrabel	0,07%	0,00%	0,01%
Electrabel Customer Solutions	65,92%	73,03%	71,63%
ENI Gas & Power	3,11%	1,13%	1,52%
Essent Belgium	1,05%	0,00%	0,21%
Lampiris	13,19%	16,19%	15,60%
Octa + Energie	1,50%	2,52%	2,32%
Overige	0,59%	0,97%	0,89%

Bron: BRUGEL - Situatie op 31 december 2014

Eind 2014 staat de leverancier ENI GAS & POWER op de vierde plaats, met een daling van 0,24% ten opzichte van 2013. Deze daling van het marktaandeel van ENI GAS & POWER doet zich vooral voor in het huishoudelijk segment. Deze achteruitgang van de marktaandelen van ENI GAS & POWER in het huishoudelijk segment werd al vastgesteld in 2013, met een daling van 0,35% ten opzichte van 2012.

1.2.2.1 Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier

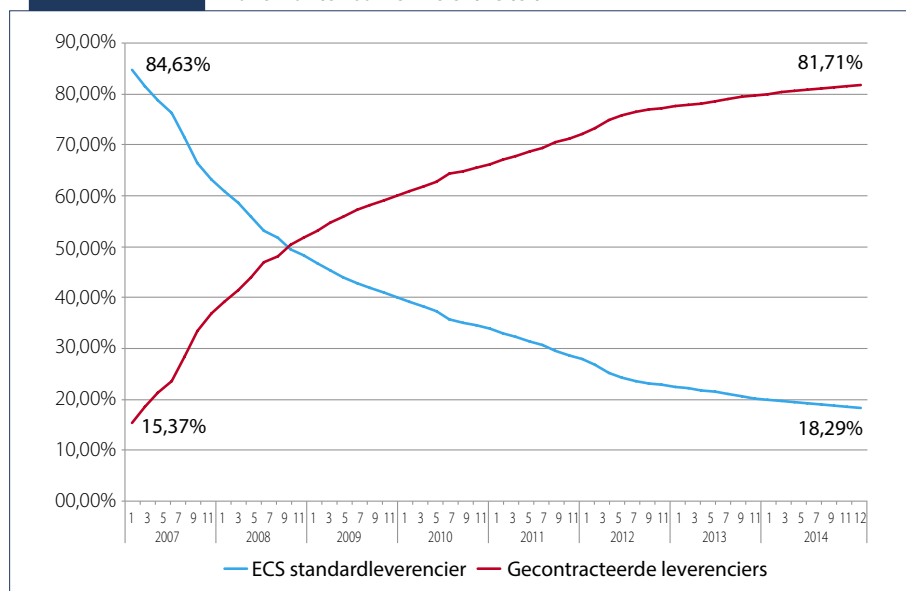
Op 31 december 2014 bedroeg het aantal leveringspunten voor alle klanten samen die nog steeds bevoorraad werden door de standaardleverancier, ECS, 18,29% (21,5% in 2013); hetzij een daling van ongeveer 15%. Als we alleen de huishoudelijke sector bekijken, bedraagt het aantal passieve huishoudelijke afnemers 20% op het einde van 2014, hetzij 4% minder dan in 2013.

Het marktaandeel van de enige standaardleverancier daalt dus voortdurend. We stellen echter een versnelde daling van de marktaandelen vast sinds 2012. De sensibiliseringscampagnes georganiseerd door het federale niveau en BRUGEL om de klanten ertoe aan te zetten actiever te worden in de energiemarkt, hebben hieraan ongetwijfeld bijgedragen.

Zoals reeds vermeld (zie sectie 1.2), is het aangewezen om na te denken over de relevantie van het behoud van het concept standaardleverancier: bij de aanvang van de liberalisering was het relevant om een standaardleverancier aan te duiden, maar in de loop der jaren is het aantal klanten met dit type contract verminderd en eind 2014 kwam dit aantal overeen met ongeveer 18% voor elektriciteit.

Figuur 1

Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier, alle klanten samen - elektriciteit

Bron: BRUGEL

1.2.4 Marktaandeel in aantal leveringspunten - gas

Zoals voor elektriciteit, en zoals we al enkele jaren zien, blijft ECS de leverancier met het grootste marktaandeel in aantal leveringspunten gas op 31 december 2014 (69,78%). We stellen echter vast dat deze leverancier 3,82% marktaandeel verliest ten opzichte van dezelfde periode in 2013, alle klanten samen. Deze daling is het sterkst in het huishoudelijk segment.

LAMPIRIS staat op de tweede plaats met 16,61% marktaandeel, een stijging ten opzichte van 2013: +0,15%, in absolute termen. Er is echter een achteruitgang in het professionele segment, gecompenseerd door de stijging in het huishoudelijk segment.

In tegenstelling tot het klassement van de leveranciers volgens de geleverde volumes gas, is het EDF LUMINUS dat op de derde plaats staat wat betreft het marktaandeel in leveringspunten gas (8,23%), terwijl ENI GAS & POWER op de vierde plaats staat (1,67%). EDF LUMINUS tekent een aanzienlijke stijging op van 3,01%, in absolute termen, voornamelijk in het huishoudelijk segment. ENI GAS & POWER gaat met 0,15% achteruit, alle

klanten samen, en de stijging in het professionele segment weegt niet op tegen de daling in het huishoudelijk segment.

Tabel 7**Marktaandeel in leveringspunten voor gas - per klanttype**

Leveranciers	Professioneel	Huishoudelijk	Totaal
EDF Luminus	16,97%	6,81%	8,23%
Electrabel Customer Solutions	63,98%	70,72%	69,78%
ENI Gas & Power	4,71%	1,18%	1,67%
Essent Belgium	1,21%	0,00%	0,17%
GAS NATURAL Europe	0,04%	0,00%	0,01%
GDF Suez	0,01%	0,00%	0,00%
Lampiris	10,57%	17,59%	16,61%
Octa+ Energie	1,71%	2,93%	2,76%
Total Gas & Power Belgium	0,27%	0,00%	0,04%
Overige	0,53%	0,77%	0,74%
TOTAAL	100%	100%	100%

Bron: BRUGEL - Situatie op 31 december 2014

1.2.4.1 Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier

Op 31 december 2014 bedroeg het aantal leveringspunten alle klanten samen dat nog steeds door de standaardleverancier, ECS, werd bevoorrad 15,96% (19,2% in 2013); hetzij een relatieve daling van ongeveer 17%. Als we alleen de huishoudelijke sector bekijken, bedraagt het aantal passieve huishoudelijke afnemers 24% op het einde van 2014, hetzij 3% minder dan in 2013.

Het marktaandeel van de enige standaardleverancier daalt dus voortdurend. We stellen echter een versnelde daling van de marktaandelen vast sinds 2012. De sensibiliseringscampagnes

georganiseerd door het federale niveau en BRUGEL om de klanten ertoe aan te zetten actiever te worden in de energiemarkt, hebben hieraan ongetwijfeld bijgedragen.

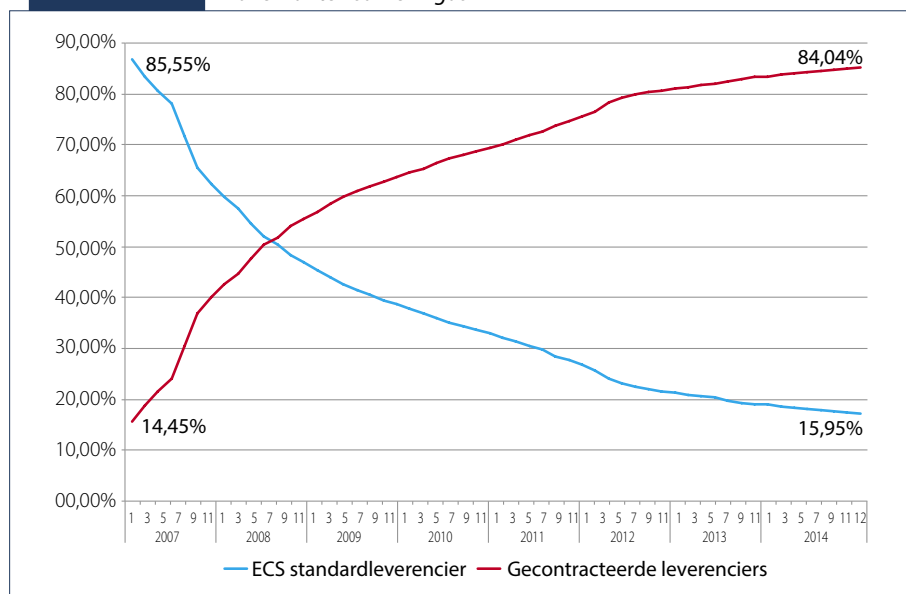
Zoals reeds vermeld in sectie 1.2 en de vorige sectie over elektriciteit, is het aangewezen om na te denken over de relevantie van het behoud van het concept standaardleverancier: bij de aanvang van de liberalisering was het relevant om een standaardleverancier aan te duiden, maar in de loop der jaren is het aantal klanten met dit type contract verminderd en eind 2014 waren er nog ongeveer 16% van deze klanten voor gas.

Figuur 2

Evolutie van het marktaandeel van de historische leverancier, alle klanten samen - gas

Bron: BRUGEL

1.2.5 Evolutie van de concentratie van de markten

Economisch gezien wordt de concentratie van de markten vaak via verschillende indicatoren gemeten. De voor de energiemarkt gebruikte indicatoren zijn de Herfindahl-Hirschmann-index (HHI²) en de C3 concentratie-index³.

In het algemeen geldt, hoe hoger de HHI en de C3, hoe geconcentreerder de markt. Hier bekijken we het kenmerk "aantal leveringspunten".

De onderstaande tabel neemt deze concentratie-indicatoren op voor de verschillende types van meteropname.

Tabel 8

HHI- en C3-indexen - elektriciteits- en gasmarkt

	Elektriciteit								Gas							
	2011		2012		2013		2014		2011		2012		2013		2013	
	HHI	C3	HHI	C3	HHI	C3	HHI	C3	HHI	C3	HHI	C3	HHI	C3	HHI	C3
AMR ⁴	5032	90,4%	4615	89,0%	3685	85,7%	3454	84,0%	5195	95,2%	4562	95,4%	3938	93,1%	3523	94,5%
MMR ⁵	5584	92,9%	4976	92,0%	3914	90,5%	3614	89,4%	5866	95,4%	4924	92,1%	4254	88,1%	3472	82,6%
YMR ⁶ Professionnel	5918	98,7%	5378	97,0%	4939	95,8%	4816	93,9%	5833	98,7%	5902	96,4%	4742	95,6%	4597	92,1%
YMR Huishoudelijk	7879	96,4%	6937	95,2%	6195	94,2%	5642	95,4%	7668	96,7%	6584	97,6%	5929	93,6%	5368	95,1%
Totaal voor de markt	7477	96,6%	6605	96,2%	5902	95,5%	5442	95,0%	7402	96,9%	6476	96,5%	5721	95,3%	5224	94,6%

Bron: BRUGEL⁷

² De HHI-index wordt berekend door de kwadraten van de marktaandelen van alle ondernemingen uit de sector op te tellen.

³ De concentratie-index C3 vertegenwoordigt het gecumuleerde marktaandeel van de 3 grootste leveranciers.

⁴ Automated Meter Reading: deze meters worden op afstand gelezen, dit wil zeggen dat de meterstand van het verbruik automatisch wordt overgemaakt aan de distributienetbeheerder.

⁵ Manual Meter Reading - Monthly: de meterstanden van deze meters worden fysiek elke maand opgenomen.

⁶ Yearly Meter Reading: De meterstand wordt één keer per jaar fysiek opgenomen.

⁷ Er is een fout geslopen in de tabellen die de vorige jaren werden meegedeeld, van 2011 tot 2013. Deze tabel moet dus als erratum worden beschouwd.

Zowel voor elektriciteit als voor gas stellen we een daling vast van de waarden van de HHI- en de C3-index over de 4 laatste jaren, alle klanten samen. We zien echter dat de C3-index wordt gekenmerkt door een aanzienlijk trage daling: over de 4 voorbije jaren stellen we een daling van 1,6% vast voor elektriciteit en 2,3% voor gas.

Zowel voor elektriciteit als voor gas werden in 2011 de drie eerste plaatsen ingenomen door ECS, LAMPIRIS en ENI GAS & POWER, die 96,6% en 96,9% marktaandeel deelden, respectievelijk voor elektriciteit en voor gas. Vanaf 2012 heeft EDF LUMINUS ENI GAS & POWER vervangen in deze kopgroep van drie en de derde plaats ingenomen. Van 2012 tot einde 2014 zijn de challengers van deze drie leveranciers slechts vooruitgegaan met respectievelijk 1,2% en 1,9% voor elektriciteit en voor gas.

Toch mogen we hieruit niet besluiten dat er op de markt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest minder concurrentie is dan in de andere Gewesten. Inderdaad, ter herinnering, elke vergelijkende analyse van de marktaandelen van de 3

belangrijkste leveranciers in België moet rekening houden met het feit dat er in het Brussels Gewest - in tegenstelling tot in de andere Gewesten waar vanaf het begin van de vrijmaking verschillende standaardleveranciers aangewezen werden, naargelang de verschillende netbeheerders - slechts één standaardleverancier actief is sinds 2007. Bovendien moeten we erop wijzen dat een belangrijke concentratie van de markten niet noodzakelijk een gebrek aan concurrentie met zich meebrengt.

Als we de segmenten bekijken aan de hand van de HHI-index, stellen we vast dat het segment YMR voor elektriciteit minder is gestegen dan de andere segmenten: we zouden hieruit kunnen besluiten dat daar dus minder concurrentie aanwezig is. Het segment MMR is het sterkst gestegen in deze 4 jaar, in elektriciteit; de concurrentie moet er dus meer uitgesproken zijn.

Voor gas is het opnieuw het segment YMR Professioneel dat het minst is gestegen, terwijl het segment YMR Huishoudelijk het sterkst is gestegen.

1.3 Evolutie van de “switchings”

In het kader van haar marktanalyse volgt BRUGEL specifiek de indicatoren van bepaalde marktprocessen, meer bepaald de “Customer Switches”, de “Supplier Switch” en de “Combined

Switches”. De heronderhandeling van een contract waarbij er niet van leverancier wordt veranderd, wordt niet beschouwd als switch.

Tabel 9

Gevolgd scenario's bij de analyse van het switchpercentage

Naam van het scenario	Beschrijving
Customer Switch	Scenario dat bij de distributienetbeheerder wordt ingeleid wanneer een klant zijn intrek neemt op een leveringspunt en dezelfde leverancier kiest als zijn voorganger, zonder dat de meter in de tussentijd wordt afgesloten.
Move In	Scenario dat bij distributienetbeheerder wordt ingeleid wanneer een klant de opening van een meter vraagt (betrekking van een woning, nieuwe installatie enz.).
Supplier Switch	Scenario dat bij de distributienetbeheerder wordt ingeleid wanneer een klant verandert van leverancier. De wetteksten voorzien dat een verandering van leverancier effectief in werking treedt ten laatste 21 dagen nadat de nieuwe leverancier de nodige stappen heeft ondernomen.
Combined Switch	Scenario dat bij distributienetbeheerder wordt ingeleid wanneer een klant zijn intrek neemt op een leveringspunt en een andere leverancier kiest dan degene die aanvankelijk actief was op het leveringspunt, zonder dat de meter in de tussentijd wordt afgesloten.

1.3.1 Op het niveau van de huishoudelijke afnemers

1.3.1.1. Voor de elektriciteitsmarkt

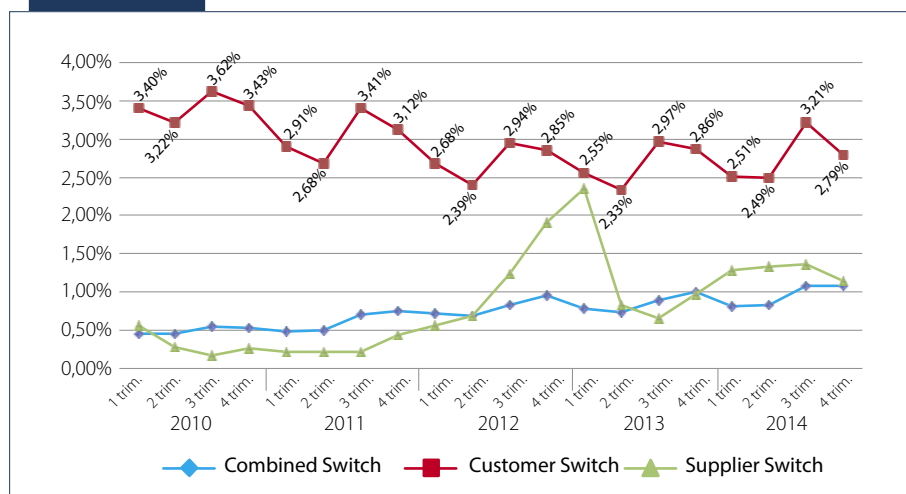
Figuur 3 toont de driemaandelijkse evolutie van het switchpercentage (maandelijks aantal switch op het maandelijks aantal bevoorradingspunten op het net) dat sinds 2010 werd geregistreerd. Voor 2014 bedragen de verschillende jaarlijkse switchpercentages op de markt 11,01% voor de "Customer Switches" (stijging van 0,29% in absolute termen ten opzichte van 2013), 3,8% voor de "Combined

Switches" (stijging van 0,04% in absolute termen ten opzichte van 2013) en 5,12% voor de "Supplier Switches" (stijging van 0,33% in absolute termen ten opzichte van 2013).

Deze evolutie impliceert een algemene stijging van het aantal switches in 2014 ten opzichte van 2013. We stellen in elk geval vast dat het niveau "Supplier Switches" voor het huishoudelijk cliënteel bijna vijf keer hoger is dan in 2011, zonder echter de niveaus van eind 2012 – begin 2013 te overstijgen.

Figuur 3

Driemaandelijkse switchpercentages huishoudelijke afnemers - elektriciteit

Bron: BRUGEL

De gunstige evolutie van het switchpercentage in 2012 is waarschijnlijk het gevolg van verschillende factoren. We wijzen met name op de verschillende wijzigingen van de federale wetgeving, de terbeschikkingstelling van een nieuwe, performante tariefsimulator en de federale en regionale communicatiecampagnes van 2012 die een belangrijke rol zijn blijven spelen in de marktdynamiek. De effecten van deze factoren blijven in bepaalde mate merkbaar voor 2013 en 2014 aangezien de bereikte niveaus voldoende hoog blijven.

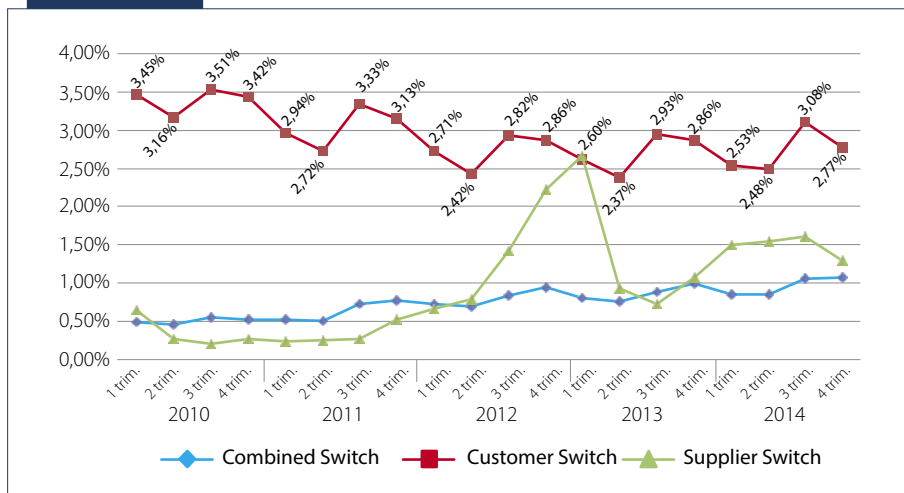
1.3.1.2 Voor de gasmarkt

Voor 2014 bedragen de verschillende switchpercentages op de markt 10,86% voor de "Customer Switches" (stijging van 0,1% in absolute termen ten opzichte van 2013), 3,79% voor de "Combined Switches" (stijging van 0,38% in absolute termen ten opzichte van 2013) en 5,90% voor de "Supplier Switches" (stijging van 0,52% in absolute termen ten opzichte van 2013).

Net als voor elektriciteit stellen we een algemene stijging vast van het aantal switch in 2014 ten opzichte van 2013. Ook hier is het niveau "Supplier Switch" voor het huishoudelijk cliënteel bijna vijf keer hoger dan in 2011. De factoren die het switchpercentage bevorderen voor elektriciteit, gelden ook hier.

Figuur 4

Driemaandelijke switchpercentages huishoudelijke afnemers - gas

Bron: BRUGEL

1.3.2 Op het niveau van de professionele klanten

1.3.2.1 Voor de elektriciteitsmarkt

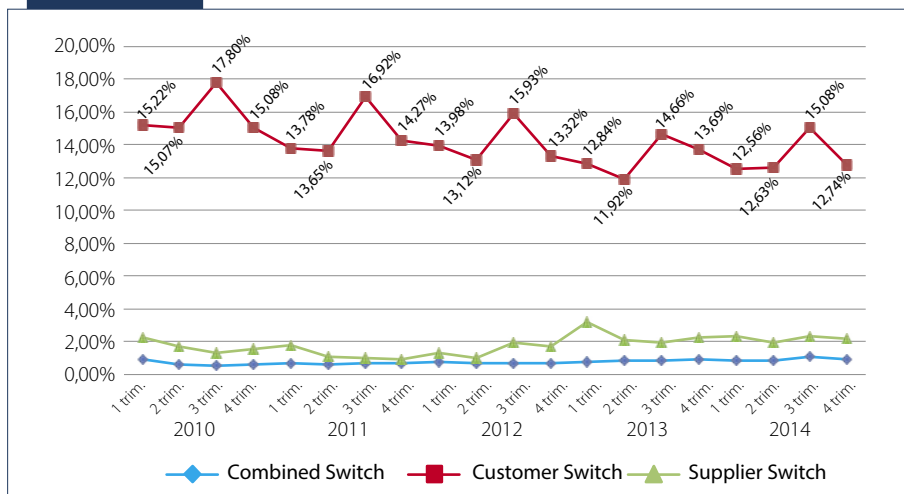
De activiteit op de professionele markten is aanzienlijk hoger dan op de huishoudelijke markt.

Voor 2014 bedragen de verschillende switchpercentages

op de markt 53,02% voor de "Customer Switches" (daling van 0,08% in absolute termen ten opzichte van 2013), 3,73% voor de "Combined Switch" (stijging van 0,39% in absolute termen ten opzichte van 2013) en 8,79% voor de "Supplier Switches" (daling van 0,78% in absolute termen ten opzichte van 2013).

Figuur 5

Driemaandelijke switchpercentages professionele klanten - elektriciteit

Bron: BRUGEL

1.3.2.2 Voor de gasmarkt

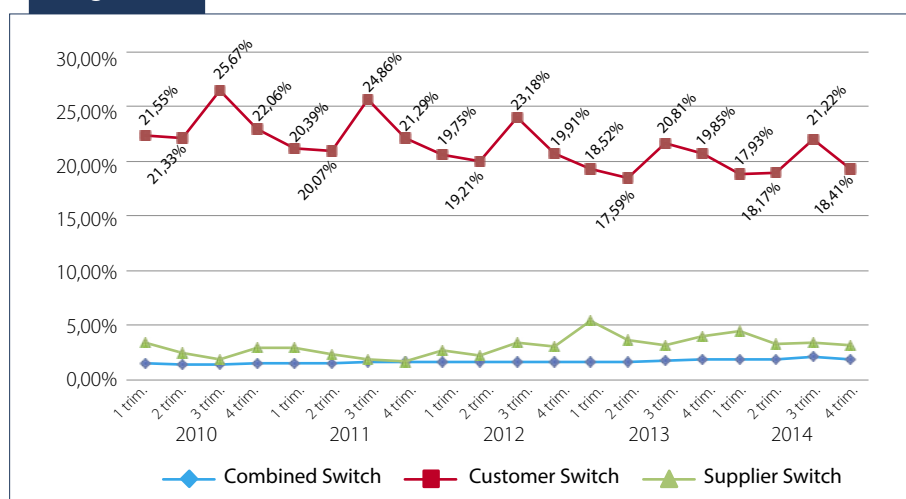
Net als voor elektriciteit liggen de switchpercentages aanzienlijk hoger dan op de huishoudelijke markt.

Voor 2014 bedragen de verschillende switchpercentages op de markt 75,73% voor de "Customer Switchs" (daling van

1,04% in absolute termen ten opzichte van 2013), 4,31% voor de "Combined Switch" (stijging van 0,71% in absolute termen ten opzichte van 2013) en 11,13% voor de "Supplier Switchs" (daling van 1,85% in absolute termen ten opzichte van 2013).

Figuur 6

Driemaandelijkse switchpercentages professionele klanten - gas

Bron: BRUGEL

1.4 Evolutie van de prijzen

Op het vlak van de opvolging van de evolutie van de prijzen publiceert BRUGEL driemaandelijks een prijzenobservatorium voor het huishoudelijk cliënteel en voor de kleine professionele klant. Deze publicatie bevat ook bepaalde financiële gegevens betreffende de markt van de groene elektriciteit (gemiddelde prijs van de groenestroomcertificaten (GSC),...).

Het doel van dit observatorium is het publiek op een transparante manier te informeren over de evoluties die op de gas- en elektriciteitsmarkt werden vastgesteld.

Deze prijzen zijn afkomstig van de tariefsimulator van BRUGEL: Brusim. Aangezien de leveranciers hun tarieffiches op vrijwillige basis doorgeven, zijn niet noodzakelijk alle aanbiedingen vertegenwoordigd.

Zoals vermeld in het vorige verslag, suggereert BRUGEL om het belang te analyseren van het invoeren van een uitdrukkelijke verplichting voor de leveranciers om alle aanbiedingen die ze voorstellen aan de Brusselse klanten, over te maken, naar het voorbeeld van de verplichting die reeds bestaat in het Vlaams Gewest.

Bovendien heeft BRUGEL zich ertoe verbonden het charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites dat de CREG heeft opgesteld na te leven. Alle wijzigingen die aan de tariefsimulator werden aangebracht, werden in productie gebracht in februari 2014.

1.4.1 Ontleding van de factuur

1.4.1.1 Elektriciteit

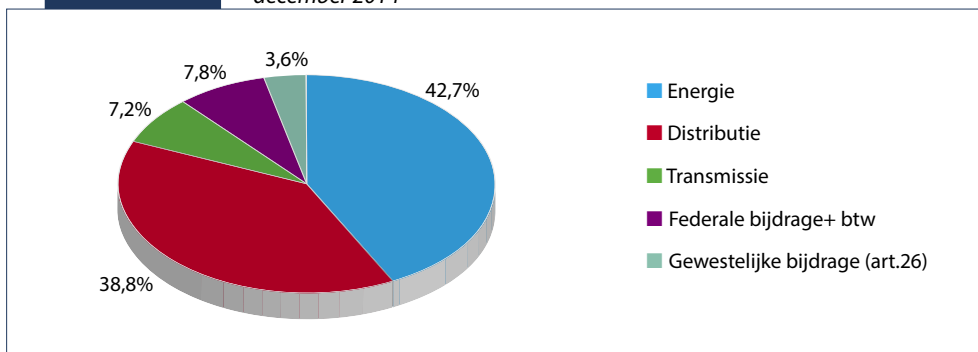
Huishoudelijk cliënteel

Hieronder ziet u de samenstelling van de elektriciteitsfactuur van een Brusselse mediane klant die 2.036 kWh per jaar verbruikt.

Het tweede belangrijke deel in deze segmentering is het distributietarief, waarvan de nieuwe prijzen op 18 december 2014 door BRUGEL werden goedgekeurd voor de regulatoire periode 2015-2019. Het totale bedrag van de elektriciteitsfactuur volgt dus min of meer de evolutie van de distributietarieven.

Figuur 7

Ontleding van de elektriciteitsfactuur van een mediane afnemer - december 2014

Bron: BRUSIM

In de onderstaande grafiek bestaat het totale bedrag dat de eindgebruiker betaalt dus uit 5 delen. In dalende volgorde van belangrijkheid van het totale bedrag van de factuur zijn dit:

- De energie, met enerzijds de prijs van de geproduceerde energie en anderzijds de vaste term van de kosten van het contract - die van leverancier tot leverancier kan verschillen - en de bijdrage hernieuwbare energie;
- Het gedeelte distributie, dat het volgende omvat:
  - > de distributiekosten gedragen door de gewestelijke distributienetbeheerder, SIBELGA, voor de uitvoering van zijn opdrachten;
  - > de gemeentelijke wegenisretributie;
  - > de openbare dienstverplichtingen;
- De transmissiekosten gedragen door de nationale transmissienetbeheerder, Elia;
- De federale bijdragen, bestaande uit de federale taks en de btw;

- De regionale bijdrage (art 26. van de "elektriciteitsordonnantie");

De twee posten die het zwaarst doorwegen in de factuur zijn energie en distributie, met bedragen van respectievelijk 178€ en 162€ op een totale jaarfactuur van 418€.

We merken ook op dat het btw-tarief voor de levering van elektriciteit aan huishoudelijke afnemers van 21% op 6% is gebracht op 1 april 2014, een federale maatregel in het kader van een relance- en concurrentieplan. De federale bijdrage elektriciteit werd overigens vrijgesteld van btw, eveneens vanaf 1 april 2014. Deze verlaging van het btw-tarief zal de jaarlijkse factuur van de mediane klant die door de standaardleverancier wordt bevoorrad met 16% verminderen (van 485 € tot 418 €/jaar).

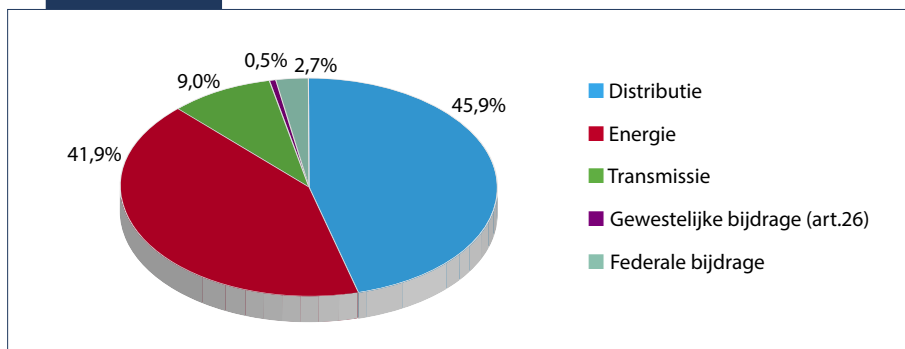
De kleine professionele gebruiker

Hieronder ziet u de samenstelling van de elektriciteitsfactuur van een kleine Brusselse professionele klant die 20.000 kWh per jaar verbruikt. In december 2014 was de winst dat een median

klant geleverd door de standaardleverancier kon verwezenlijken door een contract te tekenen met een leverancier 81€ maximum, de helft van wat hij in 2013 kon verwachten.

Figuur 8

Ontleding van de elektriciteitsfactuur van een kleine professionele klant - december 2014

Bron: BRUSIM

Net als de huishoudelijke afnemer, betaalt de kleine professionele klant een factuur die uit 5 delen bestaat, met als enige verschil dat de btw niet op de factuur wordt geboekt. Dit verklaart dat de distributie hier het belangrijkste deel

van de totale factuur vertegenwoordigt, met 1.517€ op een totale jaarfactuur van 3.304€, waarvan de post energie 1.385€ bedraagt.

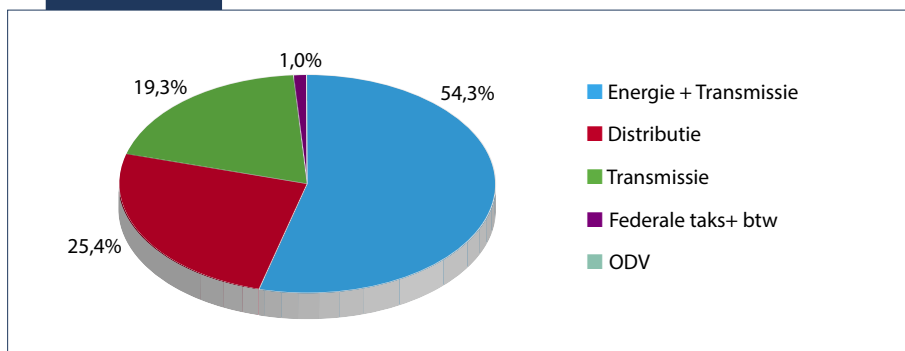
1.4.1.2 Gas

Huishoudelijk cliënteel

De onderstaande figuur toont de ontleding van de gasfactuur van een mediane Brusselse klant die 12.728 kWh verbruikt.

Figuur 9

Ontleding van de gasfactuur van een mediane afnemer - december 2014

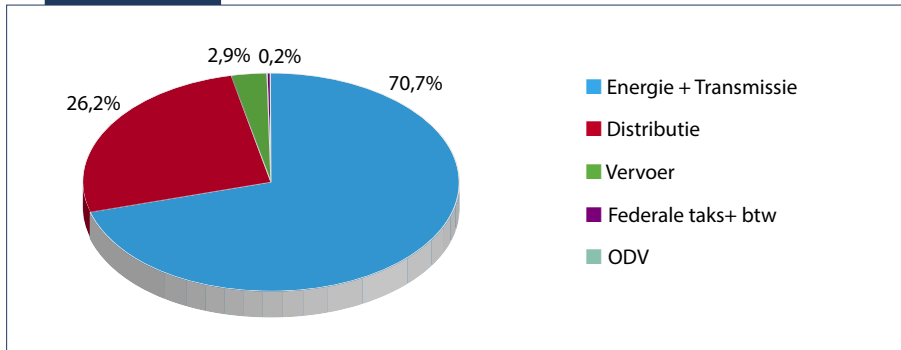
Bron: BRUSIM

De kleine professionele klant

Hieronder ziet u de samenstelling van de gasfactuur van een kleine Brusselse professionele klant die 100.000 kWh per jaar verbruikt.

Figuur 10

Ontleding van de gasfactuur van een kleine professionele klant - december 2014

Bron: BRUSIM

Net als de huishoudelijke afnemer betaalt de kleine professionele verbruiker zijn gasfactuur die, zoals hierboven is aangegeven, uit 4 delen bestaat. Het enige verschil is dat de btw niet op deze factuur wordt geboekt, wat het

doorslaggevende gewicht van het energiedeel nog accentueert, met een aandeel van bijna 71% voor een bedrag van 3.337€ op een totale jaarfactuur van 4.722€.

1.5 Evolutie van de factuur van de huishoudelijke verbruikers

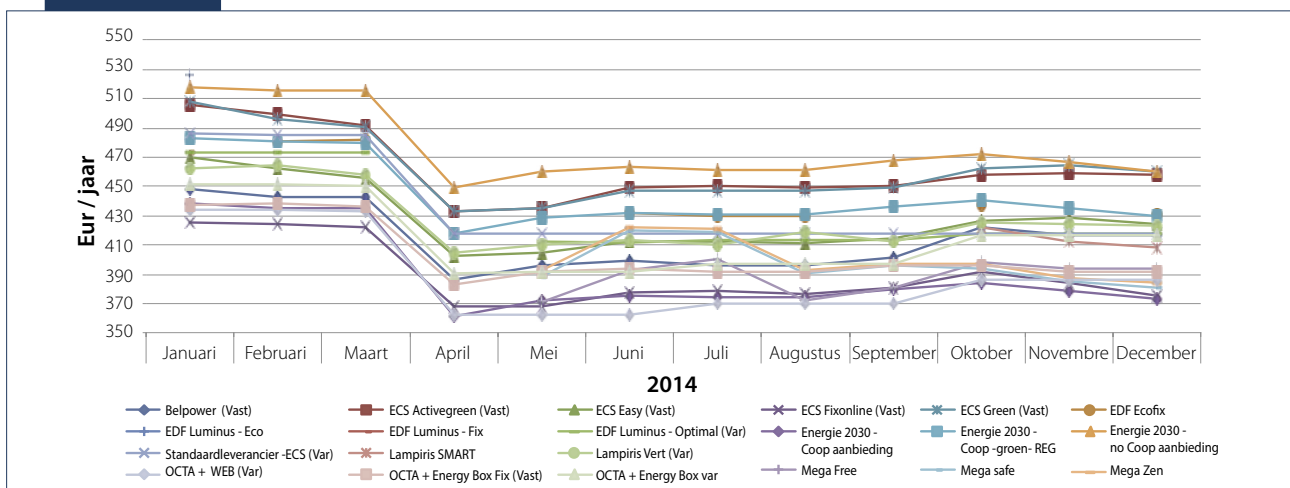
1.5.1 Elektriciteit

Het aantal aanbiedingen dat aan de Brusselse huishoudelijke gebruikers wordt voorgesteld, is gestegen van 14 in 2013 tot 22 in 2014.

Deze stijging is gedeeltelijk te verklaren door de komst van een nieuwe leverancier in de huishoudelijke markt en nieuwe aanbiedingen.

Figuur 11

Evolutie van de prijs van de gemiddelde klant - 2.036 kWh

Bron: BRUSIM

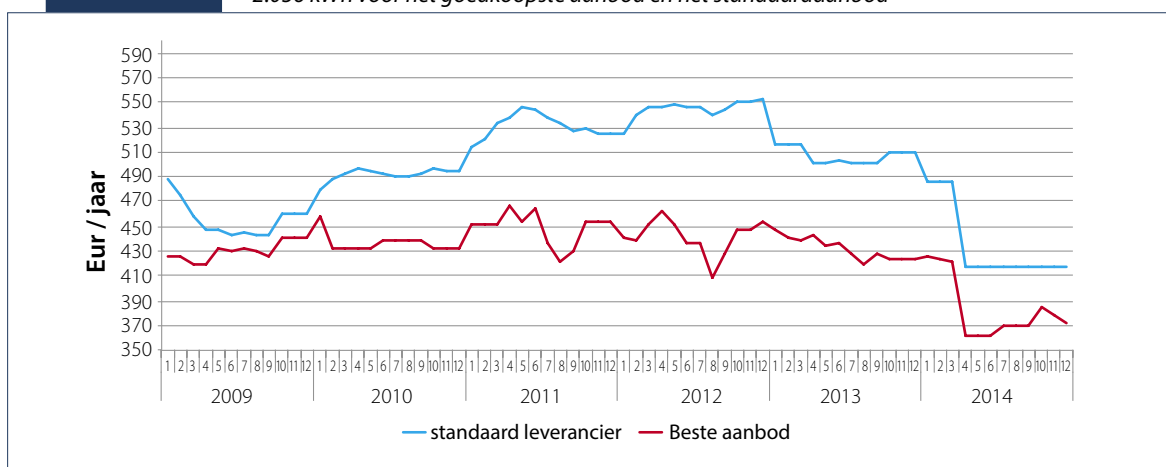
Het aantal beschikbare aanbiedingen in de Brusselse huishoudelijke markt is dus toegenomen in de loop van 2014 en de concurrentie is verstrakt, tot voordeel van de verbruiker, die meer keuzemogelijkheden heeft om financieel voordeel te doen door een ander aanbod te kiezen dan het standaardaanbod. Sommige leveranciers die actief zijn in de andere Gewesten, zijn nog steeds niet aanwezig in de Brusselse markt. Dat vermindert het aantal aanbiedingen die voordeliger zijn dan het aanbod van de standaardleverancier in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ten opzichte van Wallonië en Vlaanderen. We verwijzen in dit opzicht naar de maandelijkse publicaties van de CREG.

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van de jaarfactuur voor een mediane afnemer die nog steeds wordt bevoorraadt door de standaardleverancier en van de jaarfactuur van de goedkoopste aanbieding op de markt.

Het mediane Brusselse elektriciteitsverbruik dat als referentie wordt genomen, is 2.036 kWh voor de piekuren. Het mediane verbruik betekent dat 50% van de afnemers meer en 50% van de afnemers minder dan de mediaan verbruikt. Het mediane verbruik is niet hetzelfde als het gemiddelde verbruik; dat is in essentie het gemiddelde van alle bestaande verbruiken.

Figuur 12

Vergelijking van de elektriciteitsfactuur van een mediane Brusselse klant - 2.036 kWh voor het goedkoopste aanbod en het standaardaanbod

Bron: BRUSIM

We stellen vast dat de prijs van de elektriciteitsfactuur aanzienlijk daalt in het 2^e kwartaal 2014, en dit zowel voor de jaarfactuur van een passieve mediane klant (namelijk die nog steeds wordt bevoorraadt door de standaardleverancier) als voor de jaarfactuur voor het goedkoopste aanbod in de markt. Deze daling is het gevolg van – zoals vermeld in punt I.1- de verlaging van het btw-tarief op 1 april 2014. De goedkoopste factuur blijft voor 2014 niettemin gemiddeld 13% goedkoper dan het standaardaanbod. Er kan dus bespaard worden door van leverancier te veranderen; een verandering die sinds 2007 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gratis blijft mits een opzegperiode van een maand.

In december 2014 bedroeg de winst die een passieve mediane klant kon realiseren door een contract met een andere leverancier te ondertekenen, ongeveer maximum 45€.

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van het aantal aanbiedingen waarmee de verbruiker kan besparen op zijn jaarfactuur in vergelijking met de standaardleverancier ("vrijheidsgraad").

Tabel 10

Evolutie van de vrijheidsgraad elektriciteit

Vrijheids- graad	Kleine verbruiker	Mediane verbruiker	Grote verbruiker
2014	14	9	4
2013	13	11	10
2012	12	12	12
2011	5	6	6

Bron: BRUSIM

Evolutie van het sociaal tarief elektriciteit

Om de kost van hun factuur te drukken, hebben de huishoudens met een bescheiden inkomen of in een onzekere situatie recht op het sociaal tarief voor gas. De personen die recht hebben op dit sociaal tarief worden op federaal niveau "beschermde afnemers" genoemd. De Brusselse wetgeving heeft deze term uitgebreid tot bepaalde categorieën van afnemers met achterstallige betalingen.

De toekenningsvoorwaarden voor het Brussels statuut van beschermde afnemer zijn beschreven in een ander deel van het activiteitenverslag.

Het sociaal tarief wordt elke semester bepaald door de federale regulator, de CREG.

BRUGEL publiceert het sociaal tarief in haar tariefsimulator. Het tarief dat gewoonlijk elke 6 maanden wordt geïndexeerd, werd niettemin herzien in april voor 2014, omdat de btw naar 6% werd gebracht.

Tabel 11

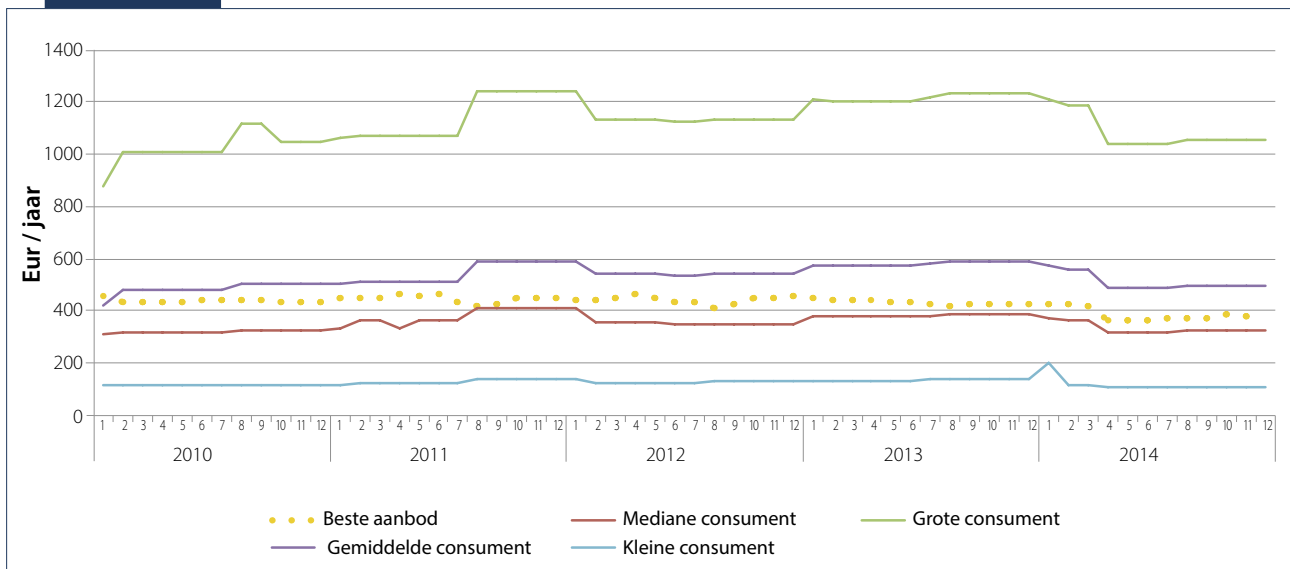
Evolutie van het specifiek sociaal tarief

	08/2013 tot 01/2014	02/2014 tot 03/2014	04/2014 tot 07/2014	08/2014 tot 01/2015
Normaal tarief (c€/kWh)	16,677	16,320	14,297	14
Bi-uurtarief dag (c€/kWh)	17,338	16,773	14,693	14,877
Exclusief nacht (c€/kWh)	13,4	13,207	11,569	11,769

Bron: BRUGEL/CREG

Figuur 13

Evolutie van de jaarkost voor verschillende types afnemers - elektriciteit⁸

Bron: BRUSIM

⁸ De definities van de onderzochte afnemerscategorieën zijn:

- Kleine verbruiker: klant met een jaarverbruik van 600 kWh (piekuren).
- Mediane verbruiker: Brusselse klant met een jaarverbruik van 2036 kWh (piekuren).
- Gemiddeld gezin: klant met een jaarverbruik van 1600 kWh (piekuren) + 1900 kWh (daluren).
- Grote verbruiker: klant met een jaarverbruik van 3600 kWh (piekuren) + 3900 kWh (daluren).

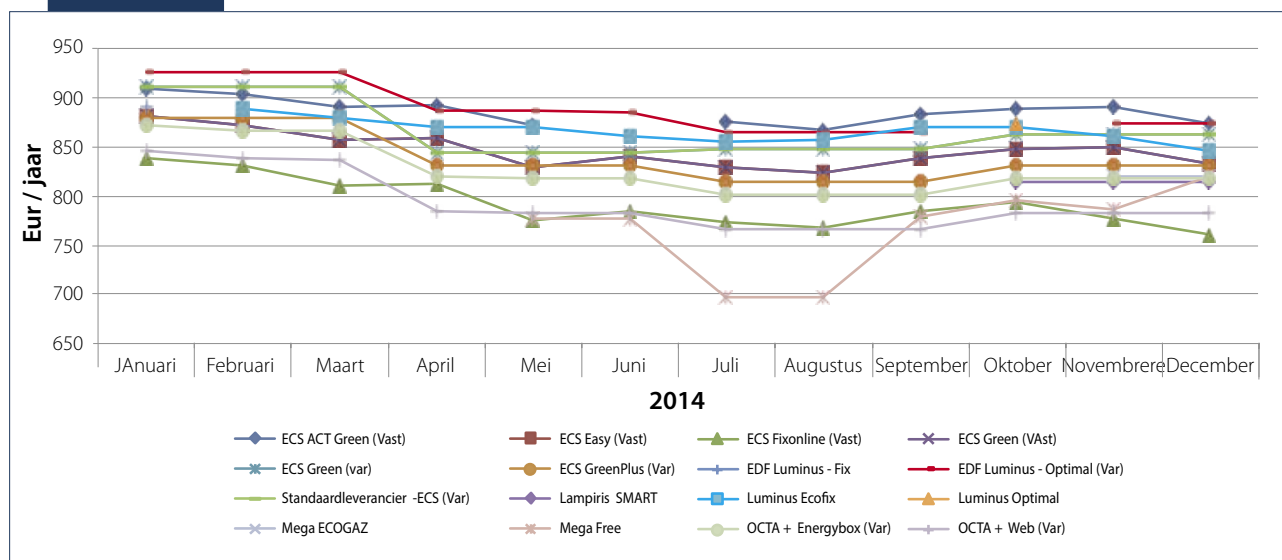

1.5.2 Gas

In de loop van 2014 is het aantal aanbiedingen voor de Brusselse huishoudelijke afnemers licht gestegen.

Figuur 14

Evolutie van de prijs van de gemiddelde klant - 12.728 kWh

Bron: BRUSIM

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van het aantal aanbiedingen waarmee de verbruiker kan besparen op zijn jaarfactuur in vergelijking met de standaardleverancier ("vrijheidsgraad").

- De "Kleine verbruiker" stemt overeen met de klant van wie het jaarverbruik 2.326 kWh bedraagt,

- de "Mediane verbruiker" met de klant van wie het jaarverbruik 12.728 kWh bedraagt
- de "Grote verbruiker" met de klant van wie het jaarverbruik 23.260 kWh bedraagt.

Tabel 12

Evolutie van de vrijheidsgraad gas op 31 december 2014

Vrijheidsgraad	Kleine verbruiker	Mediane verbruiker	Grote verbruiker
2014	11	11	11
2013	8	9	9
2012	9	9	9
2011	5	6	6

Bron: BRUSIM

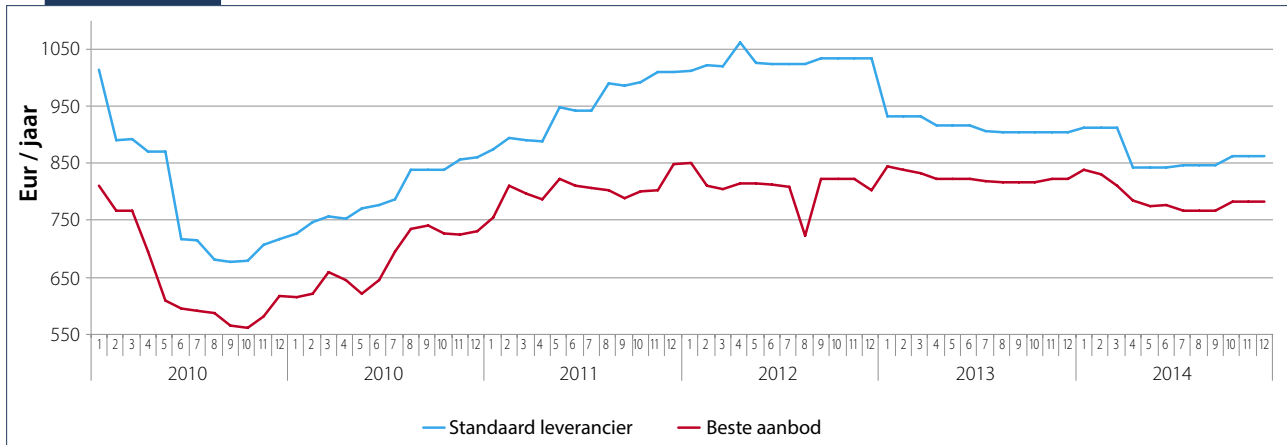
Deze vrijheidsgraad is gemiddeld met 27% gestegen tussen 2013 en 2014, met name door de komst van nieuwe leveranciers en nieuwe producten op de markt.

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van de jaarfactuur voor een mediane afnemer (12.728 kWh) die nog

steeds wordt bevoorraad door de standaardleverancier en van de jaarfactuur van de goedkoopste aanbieding op de markt.

Figuur 15

Evolutie jaarfactuur gas van een mediane Brusselse afnemer - 12.728 kWh

Bron: BRUSIM

In december 2014 bedroeg de winst die een mediane afnemer, die door de standaardleverancier wordt bevoorraad, kon realiseren door een contract met een andere leverancier te ondertekenen maximum 81€.

Evolutie van het sociaal tarief voor gas

Net als voor elektriciteit legt de federale regulator een sociaal gastarief vast per periode van 6 maanden.

Tabel 13

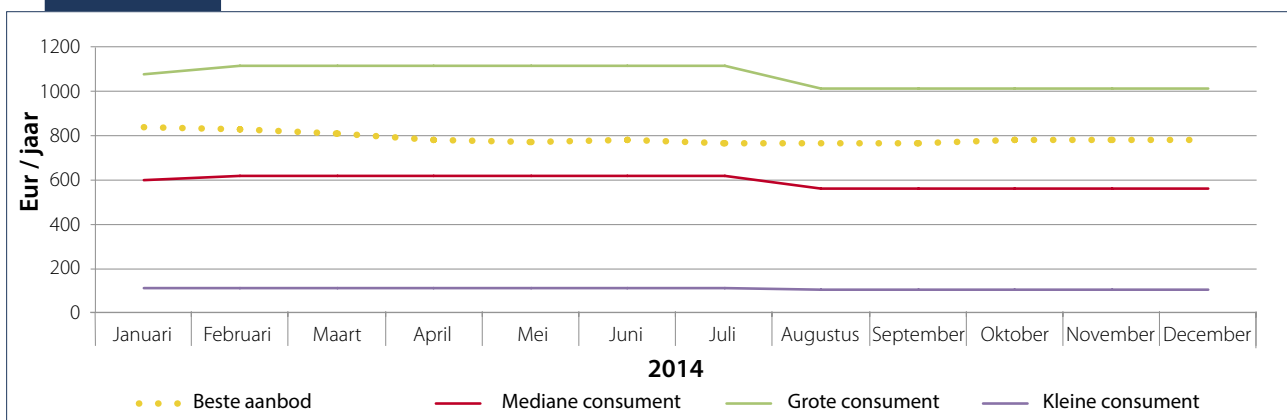
Evolutie van het specifiek sociaal tarief berekend door de federale regulator voor gas

	08/2013 tot 01/2014	02/2014 tot 07/2014	08/2014 tot 01/2015	08/2014 tot 01/2015
Prijs (c€/kWh)	4,558	4,409	4,273	14

Bron: BRUGEL/CREG

Figuur 16

Evolutie van de jaarkost voor verschillende types afnemers - gas

Bron: BRUSIM

1.5.3 Concurrentie in de huishoudelijke markt

De CREG publiceert elke maand een overzicht van de energieprijzen die door de leveranciers worden voorgesteld in de 3 Gewesten van het land. Op basis van dit rapport stelt BRUGEL vast dat het totale aantal aanbiedingen voor huishoudelijke afnemers in Brussel aanzienlijk lager ligt dan in de twee andere Gewesten. Er worden immers een vijftiental aanbiedingen voor elektriciteit voorgesteld aan de Brusselse huishoudelijke verbruikers, terwijl de verbruikers uit de andere Gewesten een keuze kunnen maken uit een dertigtal aanbiedingen. We stellen hetzelfde vast voor gas.

Er zijn ook minder leveranciers actief in het huishoudelijk segment: 5 in Brussel, tegenover minstens een tiental in de andere Gewesten.

Voor elektriciteit toont de analyse van het gedeelte energie zonder de groenestroombijdrage aan dat de voordeligste aanbiedingen in 2014 in de andere Gewesten werden waargenomen. Als we daarentegen rekening houden met de groenestroombijdrage, die afhankelijk is van het geldende regionale beleid en niet van de graad van concurrentie, stellen

we vast dat het gedeelte "commodity" dat door de Brusselse klant wordt betaald, globaal kleiner is dan in de rest van het land.

Voor gas bevinden de voordeligste aanbiedingen zich niet in het Brussels Gewest, de meeste ervan worden aangeboden door leveranciers die niet actief waren in het BHG in 2014.

Toch zien we slechts lichte verschillen tussen de gewesten voor het gedeelte "commodity", en dit zowel voor elektriciteit als voor gas.

Bovendien past één leverancier niet dezelfde tarieven toe in Brussel als in de andere Gewesten. In 2014 blijft dit een geïsoleerd geval, maar het kan al tot nadenken stemmen over de redenen waarom een leverancier hogere prijzen aanrekent in het Brussels Gewest dan in de andere Gewesten.

In theorie staat het aantal leveranciers dat op de markt aanwezig is niet in verhouding tot de graden van concurrentie. De offertes die door een beperkt aantal leveranciers worden voorgesteld, kunnen inderdaad zeer concurrentieel zijn.

1.6 Analyse van de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor de professionele klanten

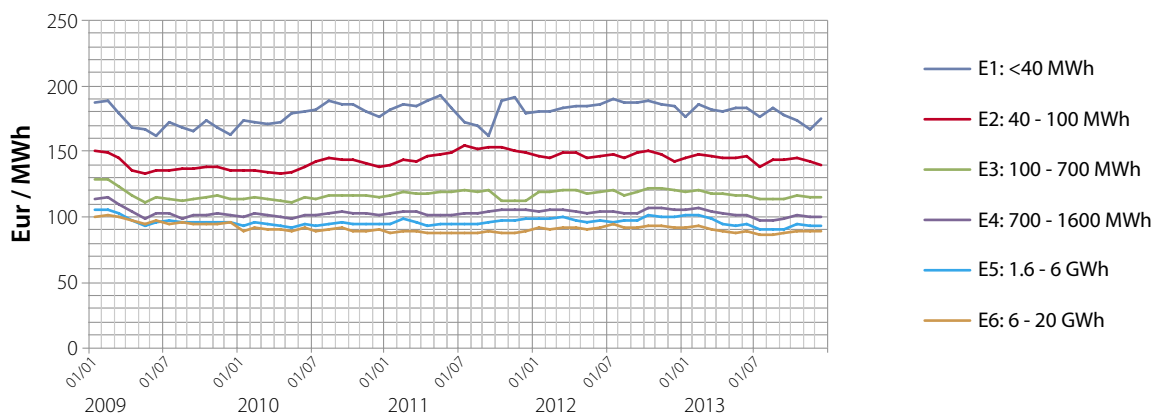
Sinds 2013 voert BRUGEL een studie uit⁹ om de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen (en hun componenten) voor de professionele klanten voor te stellen (AMR en MMR). Ze kon worden uitgevoerd dankzij de medewerking van de energieleveranciers die ons de informatie betreffende de facturen die ze voor hun klanten hebben opgesteld in samengevoegde vorm hebben bezorgd. Het boekjaar 2014 had betrekking op het jaar 2013.

1.6.1 Elektriciteit

De evolutie van de prijs all-in voor elektriciteit (totaal gefactureerd in €/MWh excl. btw) voor de verschillende verbruiksklassen is opgenomen in de figuur hieronder.

Figuur 17

Evolutie van de elektriciteitsprijs all-in - Professionele klanten AMR en MMR

Bron: BRUGEL

Van januari 2009 (referentiemaand voor de vergelijkingen) tot december 2013 (laatste maand die in deze studie is opgenomen), zien we een daling van 0,5% tot 7,2% naargelang van de verbruiksklasse. Deze daling is het gevolg van een daling van de energiecomponent; ze wordt echter afgezwakt door een stijging van de distributietarieven en de transmissietarieven. Alle verbruiksklassen door elkaar genomen en onafhankelijk van de maandelijkse evolutie, evolueert de prijs per MWh elektriciteit van 105,79 € in 2009 naar 104,39 € in 2013.

⁹ <http://www.BRUGEL.be/Files/media/SIGI/547c4981b740c.pdf>

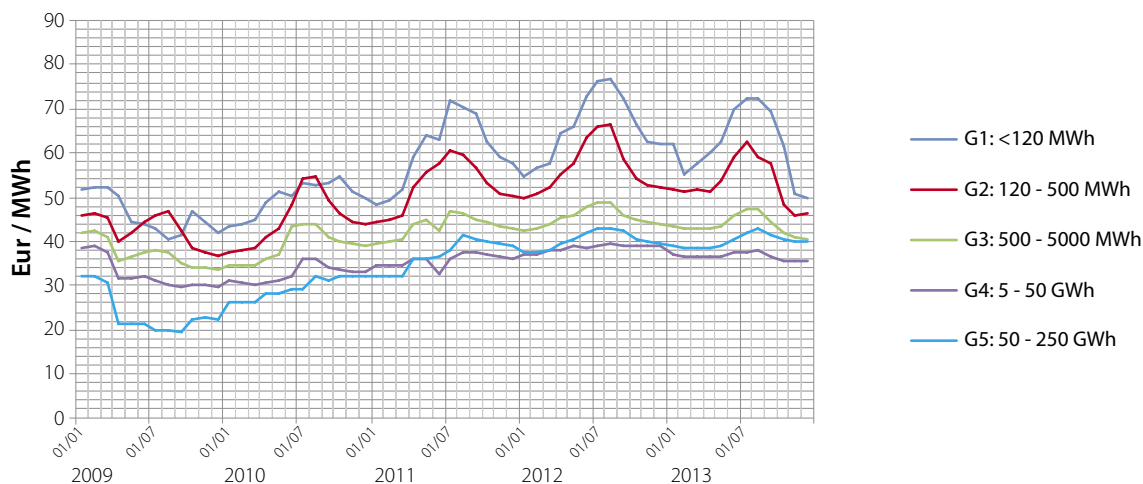

1.6.2 Gas

Dezelfde gegevens voor de factuur all in voor gas hieronder:

Figuur 18

Evolutie van de gasprijs all-in - Professionele klanten AMR en MMR

Bron: BRUGEL

Alle verbruiksklassen door elkaar genomen evolueert de prijs per MWh aardgas van 37,54 € in 2009 naar 42,60 € in 2013.

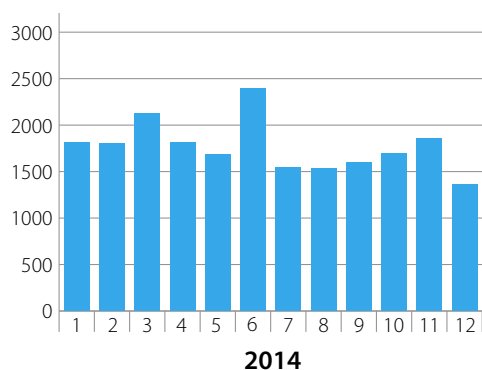
Tussen de twee referentiedatums, namelijk januari 2009 en december 2013, is alleen de prijs van een MWh gas gestegen voor de klasse G2 (+0,5%) terwijl deze prijs daalt voor de andere verbruiksklassen (van -2,4% naar 7,2%).

1.6.3.1 Activiteiten om de concurrentie te bevorderen

Na een belangrijke communicatiecampagne in 2012 voor de lancering van de nieuwe tariefsimulator voor de huishoudelijke afnemers en de kmo's, www.brusim.be, werd er geen campagne voor het grote publiek meer gevoerd. Het aantal bezoeken aan de tariefsimulator van BRUGEL is gedaald ten opzichte van 2013 (-12%).

Figuur 19

Cijfers aantal bezoeken aan Brusim in 2014 (simulatie per maand)

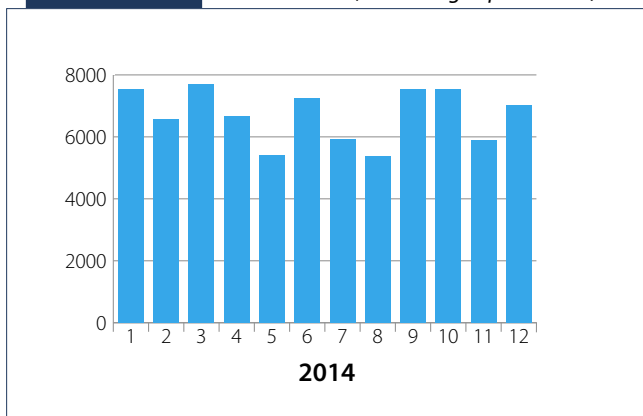

De algemene website van BRUGEL registreerde een stijging van het aantal bezoeken van 15% in 2013, maar het aantal verbindingen is in 2014 eveneens met ongeveer 20% gedaald ten opzichte van 2013.

Figuur 20

Statistieken aantal bezoeken aan de website van BRUGEL (verbindingen per maand)

BRUGEL verstuurt nog steeds een newsletter met de laatste publicaties van de regulator. Einde 2014 ontvingen ongeveer 3000¹⁰ personen dit informatiebulletin. De informatiebulletins die het meest succes kenden, waren de marktstatistieken en het observatorium van de prijzen, waarvan ook een papieren versie werd behouden in 2014 die naar de betrokken partijen wordt gestuurd.

De regulator heeft verder deelgenomen aan evenementen en opleidingen voor verschillende doelgroepen, waaronder de prosumant¹¹, de meest kwetsbare klanten, de sociale en professionele spelers in de sector. Regelmatige contacten

met de pers hebben de regulator in staat gesteld om nuttige boodschappen mee te delen aan de Brusselse energieverbruikers.

Er werd een persconferentie georganiseerd op 18 december 2014 die voornamelijk betrekking had op de distributietarieven. Deze persconferentie kreeg aanzienlijke aandacht in de media.

Op basis van de enquête over haar naamsbekendheid en communicatietools van 2013 heeft BRUGEL een communicatieplan opgesteld voor de periode 2014-2017.

¹⁰ 2758 Franstaligen en 253 Nederlandstaligen

¹¹ Samentrekking van "producent en consument"

1.7 Ontwikkeling van een nieuw systeem voor informatie-uitwisseling tussen de DNB en de leveranciers: MIG6

In het kader van haar opdrachten heeft BRUGEL deelgenomen aan de besprekingen die plaatsvonden in het platform van ATRIAS met het oog op de ontwikkeling van de technische werking van de markt van de energielevering.

Het ontwerp van het nieuwe systeem voor informatie-uitwisseling beoogt dat rekening wordt gehouden met de toekomstige transformaties van de markt (beheer van de gedecentraliseerde producties en de intelligente meetsystemen) en met de behoefte om de natuurlijke evolutie van de markt, die neigt naar een optimale kosten/kwaliteitsverhouding van de diensten, te begeleiden.

In het kader van de besprekingen die met ATRIAS worden gevoerd, werd aan BRUGEL herhaaldelijk gevraagd om haar advies te geven over de documenten die ATRIAS heeft opgesteld in overleg met de leveranciers. In haar advies van 11 april 2013 (BRUGEL-ADVIES-20130411-168) en dat van 12 juli 2013 (BRUGEL-ADVIES-20130712-173) heeft BRUGEL inderdaad respectievelijk de fundamentals (basisprincipes en -concepten gegroepeerd in het document "MIG6 Fundamentals versie 5.3") van het nieuwe systeem voor informatie-uitwisseling goedgekeurd, alsook de documenten "Business Requirements" die de belangrijkste marktoperaties en procedures beschrijven die tot de perimeter van ATRIAS behoren.

Deze goedkeuringen van BRUGEL gingen gepaard met een aantal aandachtspunten, meer bepaald betreffende de rol van ATRIAS, het in aanmerking nemen van de specifieke Brusselse kenmerken en het respect voor de privacy van de eindafnemers.

Maar bepaalde keuzes die de processen van de nieuwe MIG structureren, hebben nog geen wettelijke basis, met name de processen betreffende de uitrol van intelligente meters en de definitie van de rollen en verantwoordelijkheden van de operatoren bij het beheer van de meetgegevens (intelligente

meters en productie van groene stroom). Aangezien BRUGEL in geen geval beslissingen over deze kwesties mag nemen in de plaats van de bevoegde overheden, worden de standpunten van BRUGEL gegeven onder voorbehoud van goedkeuring door de partijen die bevoegd zijn in dit domein.

In het kader hiervan wil BRUGEL, op termijn en eventueel bij de herziening van de elektriciteitsordonnantie, aan de Regering een geheel van reglementaire bepalingen voorstellen om een wettelijk kader te geven aan de operaties op de intelligente meters (meetregimes, opname en communicatie van de gegevens, de functionaliteiten van de meter...) en aan de verschillende mechanismen voor de valorisering van de gedecentraliseerde producties (injectie/afname, brutoproductie/-verbruik, afschaffing van de compensatie, beheer van de groene meters,...) die de MIG6 voorziet.

> Datum van de go-live:

De startdatum van het ontwerp van het nieuwe systeem voor informatie-uitwisseling (MIG 6), oorspronkelijk voorzien voor medio 2016, werd herhaaldelijk uitgesteld om redenen die verband houden met het beheer van de overgang van het huidige naar het nieuwe MIG, met name de aanpassing van de back-endsystemen van de betrokken spelers om de nieuwe processen voor informatie-uitwisseling erin te integreren. De datum die uiteindelijk werd weerhouden, is 1 januari 2018, hoewel het risico van uitstel blijft bestaan, gedeeltelijk als gevolg van beroepsprocedures die werden ingesteld bij de Raad van State tegen de gunning van de opdracht voor het nieuwe informatieplatform.

Zoals reeds gezegd, vestigt BRUGEL de aandacht van de Regering op de noodzaak om de geldende reglementering aan te passen, in het ideale geval vóór de geplande datum van de go-live, om de door MIG 6 voorziene functionaliteiten te integreren.

¹² Atrias is een gemeenschappelijk initiatief van de vijf belangrijkste distributienetbeheerders in België: Sibelga, Infrax, ORES, TECTEO en EANDIS. Het bedrijf werd op 9 mei 2011 opgericht en de maatschappelijke zetel bevindt zich in Brussel. www.atrias.be.

1.8 Ontwikkeling van een nieuwe markt van energiediensten

De markt van de levering van diensten voor energieflexibiliteit heeft tot doel de capaciteit van de verbruikers en de kleine producenten om hun verbruiks- en/of productieprofiel aan te passen op basis van externe signalen, verstuurd door de spelers in de elektriciteitsmarkt, te valoriseren. Deze nieuwe markt maakt gebruik van de concepten niet-verbruikte energie "Negawattuur", activeerbaar vermogen "Negawatt"¹³ en hun flexibiliteit, want het is de som van al deze aspecten die toelaat om de Megawatt en Megawattuur aan de aanbodzijde te vermijden.

Net als voor de markt van de energielevering hebben meerdere spelers (ATRIAS, FORBEG, SYNERGRID, Expert Working Group van Elia, enz.) platformen geboden voor de bespreking van de implementatie van een flexibiliteitsmarkt waarvan de oorsprong zich bij de gebruikers van het distributienet bevindt. Hoewel het deze verschillende platformen aan coördinatie en duidelijke visie ontbreekt, proberen ze om oplossingen te vinden om meer inzicht te krijgen in de toekomstige behoeften inzake informatie-uitwisseling tussen de verschillende spelers. In het kader van haar opdrachten neemt BRUGEL, net als de andere regulatoren, deel aan al deze platformen.

Hierna beschrijven we de belangrijkste vooruitgang die werd gemaakt bij de opbouw (op conceptueel vlak of op het vlak van concrete initiatieven) van een flexibiliteitsmarkt en de oriëntaties van BRUGEL voor een reguleringskader voor deze markt.

1.8.1 Implementatie van de producten van ELIA: "R3 dynamic profile"¹⁴ en de strategische reserve "SDR"¹⁵

Het product van ELIA (R3DP) moet bijdragen aan het beheer van het evenwicht tussen de vraag naar en het aanbod van elektriciteit binnen de Belgische regelzone door een beroep te doen op de flexibiliteit op het distributienet om een gedeelte van de tertiaire reserve te vormen. Dit product is al geïmplementeerd sinds 2014 en wordt elk jaar door de CREG verlengd.

Om het probleem van het energietekort op het Belgische elektriciteitsnet tijdens de winterperiode aan te pakken, werd bovendien de federale wet betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt aangepast om ELIA toe te laten om, zonder volumebeperking, haar strategische reserve aan te leggen vanuit het distributienet. Artikel 7quinquies¹⁶ bepaalt: "Bij de uitwerking van de proceduremodaliteiten aangaande de gebruikers van het distributienet, raadpleegt de netbeheerder¹⁷ de distributienetbeheerders".

In het kader van de implementatie van deze producten heeft SYNERGRID aan de regulatoren een nieuwe contract DNB/FSP¹⁸ voorgesteld en een nieuw voorschrift C8/01¹⁹ om de verplichtingen van de spelers (aggregator of leverancier) en de deelnemende klanten te omkaderen om de inachtnaam van de veiligheid van het distributienet te garanderen, met name via de prekwificatie van de betrokken installaties.

¹³ In de flexibiliteitsmarkt is het niet alleen de activering van de flexibiliteit die waarde creëert, maar het feit alleen al dat ze bestaat, want deze waarde kan het voorwerp zijn van een handelstransactie tussen een houder van flexibiliteit en een speler die flexibiliteit wil verwerven. Het gaat inderdaad om een mechanisme waarin de flexibiliteit een negatief reservevermogen vormt om een probleem van balancing of congestie in de netten of een onvoorzien verbruik te dekken.

¹⁴ Het project (R3 Dynamic profile) is een product dat is bestemd om het evenwicht tussen de vraag naar en het aanbod van elektriciteit binnen de Belgische zone te beheren. Dit product, hernieuwd door de CREG voor 2016, heeft tot doel om de opheffing van de belasting van grote klanten die zijn aangesloten op het distributienet te valoriseren om aan de tertiaire regeling van ELIA deel te nemen. Voor de implementatie van dit product moet er een overeenkomst worden afgesloten tussen de DNB en de flexibiliteitsoperatoren (FSP's genoemd). Deze overeenkomsten hebben betrekking op de meting en de kwalificatie van de installaties van de klanten die bij de flexibiliteitsactiviteit betrokken zijn.

¹⁵ SDR 2015-2016 (Strategic Demand Reserves): flexibiliteitsdiensten die deel uitmaken van de strategische reserve voor de winter 2015-2016 (van 1/11/2015 tot en met 31/3/2016), verwezenlijkt door middel van de vermindering van het elektriciteitsverbruik van DNG's, aangekocht door Elia aan een of meerdere FSP's.

¹⁶ Art. 7quinquies bepaalt: § 1. Na raadpleging van de netgebruikers, van de commissie en van de Algemene Directie Energie bepaalt de netbeheerder de proceduremodaliteiten voor de aanleg van de strategische reserve. Bij de uitwerking van de proceduremodaliteiten aangaande de gebruikers van het distributienet, raadpleegt de netbeheerder de distributienetbeheerders. De proceduremodaliteiten worden gepubliceerd op de website van de netbeheerder. § 2. Iedere speler die beschikt over vermogen gelokaliseerd in de Belgische regelzone, en die beantwoordt aan de specificaties zoals bepaald in de proceduremodaliteiten, kan deelnemen aan de strategische reserve, voor zover hij beantwoordt aan één van de volgende kenmerken: 1° iedere transmissie- of distributienetgebruiker, individueel of op geaggregeerde wijze, via offertes van vraagzijdebeheer [...];

¹⁷ Transmissienetbeheerder.

¹⁸ Leveranciers van Balancing-diensten of strategische reserves aan ELIA. Het gaat om spelers zoals Actility, Restore, Energy pool.

¹⁹ "Kwalificatiecriteria- en procedure voor de deelname aan de producten van ELIA". Het gaat om een voorschrift dat de prekwificatieprocedures beschrijft voor de installaties van de klanten die deelnemen aan het product van ELIA.

Er werden inderdaad al meerdere versies van het ontwerp van contract GRD/BSP en het voorschrift C8/01 besproken en van commentaar voorzien door de regulatoren. In de laatste versie van deze documenten heeft SYNERGRID, in het geheel genomen maar niet in de totaliteit, rekening gehouden met de opmerkingen die de marktspelers hebben geformuleerd tijdens de publieke consultatie die met dit doel werd georganiseerd.

Aangezien de producten R3DP en SDR tot doel hebben reserves aan te leggen om het evenwicht tussen de vraag naar en het aanbod van elektriciteit binnen de Belgische regelzone te beheren, erkent BRUGEL, ook al is ze wettelijk niet bevoegd om de ontwerpen van contracten van de DNB of de technische voorschriften van SYNERGRID goed te keuren, de kwaliteit van de voorgelegde documenten en hun belang voor de implementatie van deze producten rekening houdend met de veiligheid van de distributienetten. Voor dit type aanvraag geeft BRUGEL geen goedkeuring, maar formuleert ze de opmerkingen die ze noodzakelijk acht om tot definitieve documenten te komen die evenwichtig zijn met betrekking tot rechten en verplichtingen van de verschillende partijen en die de geldende reglementering naleven.

Het is in die geest dat BRUGEL heeft gepleit voor een versoepeling van de procedures voor de wijziging van de pool (geheel van installaties van klanten die een contract hebben ondertekend met dezelfde commerciële speler om deel te nemen aan de flexibiliteitsdiensten), met name voor de gevallen waarin een klant zich uit deze pool terugtrekt. In dezelfde geest hebben we gepleit voor een verlichting van de kwalificatieprocedure voor de installaties van klanten die al werden gekwalificeerd via een andere commerciële speler (FSP).

Maar in gevallen waarin noodgroepen deelnemen aan de implementatie van de producten van ELIA, is BRUGEL globaal geen voorstander van het systematische gebruik van deze groepen, gezien hun negatieve impact op het milieu, om aan de flexibiliteitsbehoeften te voldoen in plaats van het verbruik te verlagen. Op grond van technisch-economische overwegingen en vanwege de noodzaak om (tertiaire en strategische) reserves aan te leggen, menen we niettemin dat we, wanneer er geen andere mogelijkheden zijn, voor

bepaalde gevallen het gebruik van deze groepen kunnen toestaan of zelfs vergemakkelijken wanneer er een beroep wordt gedaan op flexibiliteit voor deze reserves.

Om hun kwalificatie voor de flexibiliteit te verkrijgen, moeten deze groepen, net als de gedecentraliseerde producties, voldoen aan de veiligheidsvereisten, met name betreffende de synchronisatie-apparatuur en de ontkoppelingsrelais die essentieel zijn om parallel te werken met het net, zelfs gedurende een zeer korte tijd. Dit is des te belangrijker omdat er net een beroep op de flexibiliteit wordt gedaan het elektriciteitsnet met problemen kampt

1.8.2 Studie van BRUGEL

Zoals eerder gezegd, is de thematiek van de flexibiliteitsmarkt, die de mechanismen voor het vraagzijdebeheer omvat, momenteel nog niet voldoende ontwikkeld, ook al evolueert hij voortdurend.

Overigens werd de implementatie van de maatregelen voor het vraagzijdebeheer als instrumenten voor de ontwikkeling van de elektriciteitsnetten met respect voor het milieu en de energie-efficiëntie en die toelaten om de verhoging of de vervanging van capaciteiten te vermijden, expliciet vernoemd in de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Bovendien wijst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de elektriciteitsordonnantie aan BRUGEL een algemene doelstelling toe om bij te dragen, in het kader van haar opdrachten, aan de bevordering van de adequaatheid van de netten en de energie-efficiëntie en de integratie van de gedistribueerde elektriciteitsproducties vanuit hernieuwbare energiebronnen in de netten.

Het is in deze context dat BRUGEL, vooraleer adviezen op te stellen betreffende de implementatie van de maatregelen voor vraagzijdebeheer, een studie wil starten over het potentieel voor de opheffing en verplaatsing van de belasting van het elektriciteitsverbruik in de huishoudelijke en de tertiaire sector van het BHG. Het doel is de relevante en voldoende verduidelijkte antwoordelementen te verzamelen waarop ze haar adviezen aan de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan baseren

Om dat te realiseren, heeft BRUGEL bij Sia Partners een studie besteld die de volgende aspecten moet onderzoeken:

1. De identificatie van het technisch-economisch potentieel van de maatregelen voor elektriciteitsbesparing bij de gebruikers van het elektriciteitsnet (acties op de uitrustingen of het gedrag);
2. Het wettelijk kader, het reglementair kader en de andere beperkingen (commercieel, tarieven, of aanvaarding door de klanten) buiten beschouwing latend, het

potentieel identificeren van de maatregelen voor de verplaatsing van de belasting van de netgebruikers die zouden toelaten om de investeringen op het elektriciteitsnet te verminderen of uit te stellen.

Op basis van de verschillende energiebalansen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de technisch-economische analyse van de verschillende gebruiken van de huishoudelijke en de tertiaire sector, werden er een dertigtal maatregelen (zie onderstaande Tabel 14) geïdentificeerd met potentieel om winst te boeken op vlak van energie-efficiëntie.

Tabel 14

Lijst van de maatregelen die energiewinst kunnen opleveren

Sector	Actie	Beschrijving van de maatregelen
Huishoudelijk	EE_01	Dakisolatie - elektrische verwarming
	EE_02	Isolatie van de buitenmuren - elektrische verwarming
	EE_03	Vloerisolatie - elektrische verwarming
	EE_04	Superisolerende beglazing - elektrische verwarming
	EE_05	Groendak - elektrische verwarming
	EE_06	Performante verlichting - LBC-verlichting
	EE_06bis	Performante verlichting - LED-verlichting ter vervanging van een lamp van klasse B
	EE_06ter	Performante verlichting - LED-verlichting ter vervanging van een BC-lamp
	EE_07	Stand-by killer
	EE_08	Energiezuinige wasmachine
	EE_09	Energiezuinige droogtrommel
	EE_010	Energiezuinige afwasmachine
	EE_011	Energiezuinige koelkast
	EE_012	Energiezuinige diepvriezer
	EE_013	Energiezuinige combinatie koelkast en diepvriezer
	EE_014	Energiezuinig televisietoestel
	EE_015	Warmtepomp
	EE_016	Fotovoltaïsch systeem
	EE_017	Performante mechanische ventilatie
Tertiair	EE_018	Dakisolatie - elektrische verwarming
	EE_019	Isolatie van de buitenmuren - elektrische verwarming
	EE_020	Vloerisolatie - elektrische verwarming
	EE_021	Superisolerende beglazing - elektrische verwarming
	EE_022	Groendak - elektrische verwarming
	EE_023	Relighting en optimalisering van de verlichtingsinstallaties
	EE_024	Stand-by killer
	EE_025	Koelapparaten
	EE_026	Warmtepomp
	EE_027	Fotovoltaïsch systeem
	EE_028	Performante mechanische ventilatie
	EE_029	Energiezuinige airconditioning

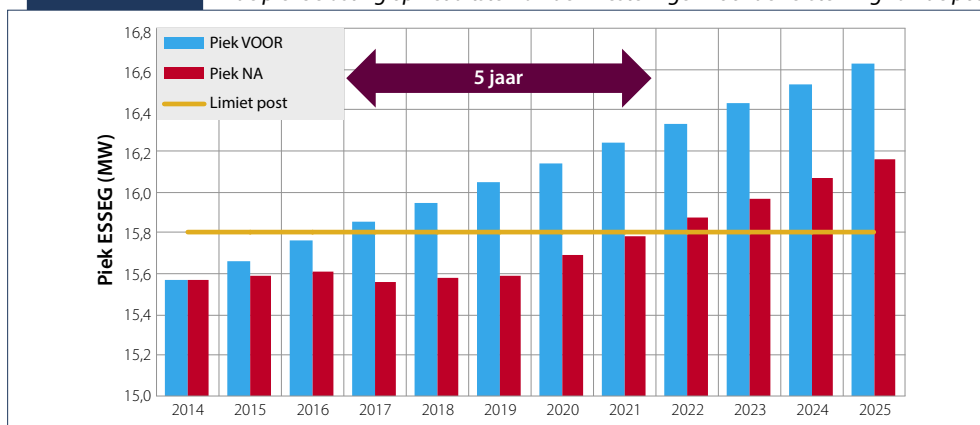
De projectie van het potentieel van de geïdentificeerde maatregelen over een periode tot 2025 werd eveneens geanalyseerd rekening houdend met vier scenario's van budgettoewijzing voor de energieprijzen. De resultaten tonen aan dat een optimalisering van de toewijzing van de premies op zich al toelaat om de energiewinst van deze maatregelen consequent te verbeteren.

bevoorraden, tonen aan dat de activering gedurende slechts enkele uren per jaar van een laadgeheel op de huishoudelijke sector (acties op de koelapparatuur, wassen/drogen en warm water) en de tertiaire sector (acties op de koelapparatuur en de warmtepompen) het mogelijk maakt om de investeringen voor de versterking van een koppelpost met minstens 5 jaar uit te stellen (zie ter illustratie figuur 21 hieronder).

De resultaten van de analyse van de laadprofielen van de koppelposten (Elia/Sibelga) die het Brusselse distributienet

Figuur 21

Voorbeeld van de post van ESSEGHEN om de impact te tonen van de opheffing van de piekbelasting op het uitstel van de investeringen voor de versterking van de post

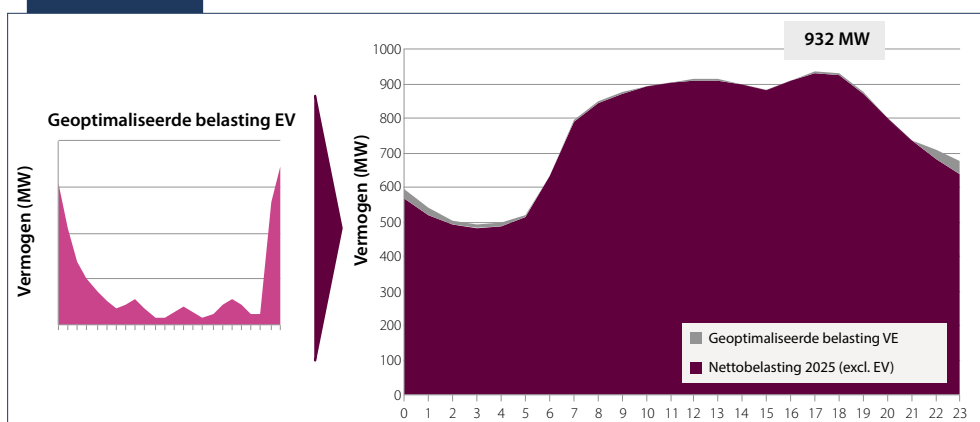

Bovendien zou het op basis van een gesegmenteerde analyse van het gebruik van elektrische voertuigen en de modulering van de belasting (zie er illustratie figuur 22 hieronder) mogelijk

zijn om de piek die's avonds kan worden veroorzaakt door het opladen van elektrische voertuigen onder controle te houden.

Figuur 22

Illustratie van de impact van het beheer van de belasting op de piek van het net

1.8.3 Oriëntaties van BRUGEL voor een reguleringskader van de flexibiliteitsmarkt

De implementatie van de maatregelen voor het vraagzijdebeheer als instrumenten voor de ontwikkeling van de elektriciteitsnetten met respect voor het milieu en de energie-efficiëntie en die toelaten om de verhoging of de vervanging van capaciteiten te vermijden, werd expliciet vermeld in de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Bovendien heeft de Brusselse wetgever ook bepalingen voorzien in de technische reglementen, met name via een code voor samenwerking tussen de beheerders van de elektriciteitsnetten om de doelstellingen te bereiken die hen in de elektriciteitsordonnantie werden toegewezen.

Bovendien heeft BRUGEL in haar opdracht van opvolging en evaluatie van de investeringsplannen de mogelijkheid om bepaalde alternatieve of aanvullende investeringen op te leggen, rekening houdend met milieucriteria²⁰.

Globaal blijkt dus dat het reglementair kader, in zijn huidige formulering, geen belangrijk obstakel bevat voor de implementatie van een flexibiliteitsmarkt, maar de snelle en optimale ontwikkeling ervan niet toelaat. Het is dus onvolledig.

In die context vestigt BRUGEL de aandacht op bepaalde strategische keuzes. Het gaat in het bijzonder om de volgende punten:

> De reglementering van de toegang tot het beroep van aggregator en leverancier van energiediensten

Het lijkt evident dat de invoering van nieuwe rollen voor de marktspelers, meer bepaald de rol van de nieuwe tussenpersonen, met name de aggregatoren en de leveranciers van energiediensten, belangrijk is om een efficiënte

flexibiliteitsmarkt te ontwikkelen die de mechanismen van het vraagzijdebeheer toepast. Niettemin, rekening houdend met haar potentiële impact op de veiligheid van het systeem, de financiële stromen verbonden met de activiteit en de potentiële "privacy" problemen, moeten we nadenken over de reglementering van de toegang tot het beroep van aggregator en de criteria die we moeten invoeren om een speler toe te laten om deze activiteit uit te oefenen.

In die optiek is BRUGEL voorstander van, naar het voorbeeld van de leveringsvergunning voor energie, de verplichting om over een vergunning voor de levering van diensten voor vraagzijdebeheer te beschikken. Die vergunning moet worden opgesteld rekening houdend met een aantal vooraf bepaalde voorwaarden.

> Gelijke behandeling van de bronnen van flexibiliteit: implementatie door de netbeheerders van procedures voor de prekwificatie van de flexibele installaties

Bij de definitie van de toepassingsmodaliteiten van het product van ELIA, "R3 Dynamic profile"²¹ genoemd, werd er in de flexibiliteitsactiviteit een prekwificatieprocedure ingevoerd voor de installaties van de betrokken klanten. Deze procedure wordt door bepaalde spelers als een hinderpaal beschouwd en door anderen als een vereiste voor de veiligheid van het elektriciteitsnet. Bovendien werden andere flexibiliteitsproducten die ten voordele van commerciële spelers worden geïmplementeerd om historische redenen niet aan deze prekwificatieprocedure onderworpen. Vandaar de vraag van de marktspelers over de gepaste behandeling van deze feitelijke discriminatie.

Het lijkt dus evident om alle bronnen van flexibiliteit op dezelfde manier te behandelen. BRUGEL wil hierna haar standpunt verduidelijken over de behandeling die zij gepast acht voor de markt en voor het Brusselse elektriciteitsnet.

²⁰ Artikel 12, §3 van de elektriciteitsordonnantie bepaalt: "[...] Brugel kan, in het belang van de gebruikers en rekening houdend met de milieucriteria, de netbeheerder het uitdrukkelijke bevel geven om bepaalde vanuit technisch en financieel oogpunt alternatieve of aanvullende investeringen te bestuderen [...]"

²¹ Dit product heeft tot doel om de opheffing van de belasting van grote klanten die zijn aangesloten op het distributienet te valoriseren om aan de tertiaire regeling van ELIA deel te nemen. Voor de implementatie van dit product moet er een overeenkomst worden afgesloten tussen de DNB en de flexibiliteitsoperatoren (BSP's - Balance Service Providers genoemd). Deze overeenkomsten hebben betrekking op de meting en de kwalificatie van de installaties van de klanten die bij de flexibiliteitsactiviteit betrokken zijn.

BRUGEL is namelijk van mening dat het elektriciteitsnet geen onbeschreven blad is waar alles is toegelaten. De distributienetten, zoals ze momenteel zijn ontworpen, zijn niet tot in het oneindige bestand tegen belangrijke schommelingen van de belasting (in kW of in kWh) in antwoord op de op grote schaal gesynchroniseerde signalen zonder dat er aanzienlijke congestie- en stabiliteitsrisico's ontstaan. De prekwificatie is dus zeer belangrijk om deze risico's te voorkomen.

BRUGEL is dan ook van mening dat de prekwificatie-procedure voor de installaties moet worden opgelegd aan alle flexibiliteitsbronnen. De scope en de implementatiemodaliteiten zijn volwaardige thema's die uiteraard in overleg met alle partijen moeten worden besproken.

> Het beheer van de meetactiviteit van de flexibiliteit

Voor de implementatie van de flexibiliteitsmarkt moet er een wettelijk kader worden gedefinieerd voor het beheer van de secundaire meters (meters die zich achter de hoofdmeter van de DNB bevinden) en de meting van de flexibiliteit.

Dit kader moet een uitspraak doen over de volgende functies:

- De opname en het beheer van de meter van het gedeelte van het verbruik van de sites van de gebruikers die deelnemen aan de flexibiliteitsmarkt; dit vereist de installatie van een officieel erkende secundaire meter (submetering);
- De terbeschikkingstelling van de markt en van de eindafnemers, tegelijk met de reële curven, van de referentiecurve, geraamd volgens een conventie tussen alle partijen om een objectieve indicatie te geven van de activering van de flexibiliteit.

In dit stadium van het denkproces meent BRUGEL dat aan de DNB, als facilitator van de markt, onafhankelijk van de commerciële partijen, de rol van beheerder van de meetgegevens van de flexibiliteit en de secundaire flexibiliteitsmeters moet worden toevertrouwd, in het bijzonder voor bepaalde vormen van gebruik (bijvoorbeeld, de oplaadcircuits thuis voor elektrische voertuigen).

> De bescherming van de kwetsbare klanten

Om de belangen van de verbruikers veilig te stellen, vooral van de meest kwetsbare verbruikers, pleit BRUGEL ervoor de implementatie van de flexibiliteitsmarkt te baseren op een "user-centric" benadering, die erin bestaat de eindgebruiker centraal te stellen in de verschillende haalbaarheid-, technische, economische, milieu- en sociale analyses van deze markt.

In die optiek vestigt BRUGEL de aandacht op de noodzaak om de gebruikers bijkomende bescherming te bieden met name tegen de nadelen van het niet beschikken over middelen om flexibiliteit aan te bieden. De functionaliteiten van deze nieuwe technologieën kunnen inderdaad, door hun aard, mogelijk niet toegankelijk zijn voor zij die niet over deze middelen beschikken. We spreken van een "digitale of technologische kloof". We moeten nadenken over de bescherming van zij die vandaag geen toegang hebben tot het geheel van deze middelen. In dit stadium van het denkproces kunnen we de noodzaak vermelden om na te denken over de technische en economische haalbaarheid van het reserveren van een gedeelte van het collectief overschot dat door deze middelen wordt gecreëerd om de minderbedeelden te helpen.

2. Ontwikkeling van het elektriciteits- en gasnet

In overeenstemming met het geldend reglementair kader²² betreffende de organisatie van de elektriciteits- en gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, leggen de netbeheerders elk jaar, na het advies van BRUGEL, elk voor wat hen betreft, een ontwerp van investeringsplan ter goedkeuring voor aan de Regering om de veiligheid, de betrouwbaarheid, de regelmaat en de kwaliteit van de bevoorrading op de netten waarvan zij respectievelijk het beheer verzekeren, te garanderen met inachtneming van het leefmilieu en de energie-efficiëntie.

Bovendien dienen de netbeheerders elk jaar aan Brugel, elk voor wat hen betreft, een verslag over te maken waarin ze de kwaliteit van hun dienstverlening tijdens het voorgaande kalenderjaar beschrijven.

De belangrijkste aandachtspunten waarop BRUGEL heeft gewezen in het kader van haar rol van toezicht op en beoordeling van de investeringsplannen en van toezicht op en beoordeling van de verslagen over de kwaliteit van de dienstverlening worden hierna besproken.

2.1 Elektriciteitsnetten

De ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest definieert twee types elektriciteitsnetten die aanwezig zijn op het grondgebied van het Brussels gewest: het gewestelijk transmissienet en het distributienet.

Het gewestelijk transmissienet, beheerd door ELIA²³, wordt gedefinieerd als het geheel van de installaties met een spanning van 36kV liggend op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit net bevoorraadt het distributienet met elektriciteit via specifieke transformatieposten, "leveringspunten of afnamepunten" genoemd, maar ook andere klanten die op zijn hoogspanningsnet (HS) zijn aangesloten²⁴.

Het distributienet wordt beheerd door SIBELGA en staat in voor de elektriciteitsbevoorrading van zijn klanten middenspanning (MS)²⁵ en laagspanning (LS)²⁶.

2.2.1 Controle van de planning van de elektriciteitsnetten

2.1.1.1 Planning van de beheerder van het gewestelijk transmissienet elektriciteit

Het gewestelijk transmissienet is een net waarvan het belang beperkt blijft door zijn omvang en het aantal klanten dat erop is aangesloten. Dit net zorgt immers, via 311km HS-kabels, voor de bevoorrading van het distributienet door 48 leveringspunten en de bevoorrading van slechts 10 klanten.

In 2014 heeft de beheerder van het gewestelijk transmissienet, ELIA, een ontwerp van investeringsplan voorgesteld voor het net dat hij beheert. Het door de beheerder van het gewestelijk transmissienet opgestelde investeringsplan dekt een periode van tien jaar en wordt elk jaar aangepast voor de volgende tien jaar.

²² Artikel 12 van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gewijzigd door de artikelen 30, 31 en 32 van de ordonnantie van 14 december 2006 en door artikel 13 van de ordonnantie van 20 juli 2011, en artikel 10 van de ordonnantie van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gewijzigd door de ordonnantie van 20 juli 2011.

²³ Het Besluit van de Regering van 1 september 2006 heeft de naamloze vennootschap ELIA Operator System aangesteld als enige beheerder van het gewestelijk transmissienet elektriciteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en dit voor een periode van 20 jaar.

²⁴ We definiëren het HS-net als het net waarvan de spanning hoger is dan of gelijk aan 36kV.

²⁵ We definiëren het MS-net als het net waarvan de spanning hoger is dan of gelijk aan 1kV en lager dan 36kV. Het gaat om de netten 11kV, 6.6kV en 5kV.

²⁶ We definiëren het LS-net als het net waarvan de spanning lager is dan 1kV. Het gaat om de netten 400 en 230V.

BRUGEL heeft dit voorstel van investeringsplan voor de periode 2015-2025 onderzocht en er een advies over geformuleerd (BRUGEL-AVIS-20141121-200) aan de Regering, die het heeft goedgekeurd.

Globaal is het net van ELIA voldoende gedimensioneerd om tegemoet te komen aan de vraag en te beantwoorden aan de nagestreefde kwaliteitsindicatoren, ten minste op middellange termijn, voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Maar de uitvoering van de noodzakelijke investeringen om aan de capaciteitsbehoeften te voldoen loopt soms aanzienlijke vertraging op. De genoemde oorzaken zijn recurrent en te wijten aan de verschillende administratieve toelatingen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor het project voor de versterking van Pachéco, waarbij de indienstelling van de nieuwe post oorspronkelijk was gepland in 2012, maar uiteindelijk, behoudens onverwachte problemen, zal plaatsvinden in 2017.

Betreffende de analyse van de kwaliteit van de bevoorrading van het gewestelijk net van ELIA wordt er een onderscheid gemaakt tussen de geplande en de niet-geplande onderbrekingen:

> Wanneer het gaat om geplande onderbrekingen, wordt de kwaliteit van de dienstverlening onderzocht en wordt er

van ELIA een overzicht geëist van de schriftelijke klachten die werden ontvangen na dergelijke onderbrekingen;

> In geval van niet-geplande onderbrekingen wordt de kwaliteit van het net met name gecontroleerd door het meten van de continuïteit van de bevoorrading wanneer zich korte en langdurige onderbrekingen voordoen. Lange onderbrekingen duren minstens 3 minuten.

De belangrijkste indicatoren verbonden met lange niet-geplande onderbrekingen voor de continuïteit van de bevoorrading van het gewestelijk transmissienet zijn de volgende:

- > **De onbeschikbaarheid:** stemt overeen met de gemiddelde jaarlijkse onderbrekingsduur per gebruiker;
- > **De duur van de onderbrekingen:** geeft de gemiddelde duur van een lange onderbreking weer die een gebruiker heeft ondergaan;
- > **De frequentie van de onderbrekingen:** vertegenwoordigt de gemiddelde jaarlijkse frequentie van de lange onderbrekingen per gebruiker.

Tabel 15 vergelijkt de waarde van deze indicatoren voor de jaren 2013 en 2014 met de doelstellingen van ELIA.

Tabel 15

Indicatoren voor de continuïteit van de bevoorrading van het gewestelijk transmissienet - niet geplande langdurige onderbrekingen

	Doelstellingen	Resultaten 2013	Resultaten 2014
Aantal onderbrekingen	/	8	5
Onbeschikbaarheid	<00u17min56s	00u04min49s	00u01min30s
Duur van de onderbrekingen	<00u58min00s	00u24min42s	00u25min01s
Frequentie van de onderbrekingen	<0,3	0,19	0,06

Bron: ELIA

De onderstaande tabel toont aan dat het aantal niet-geplande onderbrekingen dat werd vastgesteld op het gewestelijk net van ELIA in 2014 is gedaald ten opzichte van 2013 (5 in 2014 tegenover 8 in 2013).

Overigens werden alle doelstellingen met betrekking tot de continuïteit van de bevoorrading van de gewestelijke transmissienetbeheerder ruimschoots bereikt.

2.1.1.2 Planning van de beheerder van het distributienet elektriciteit

Het Brusselse distributienet elektriciteit wordt bevoorraad door het net van ELIA vanop de leveringspunten van zijn net. De elektriciteit wordt dan van de leveringspunten naar de verschillende MS/LS transformatiecabinen gebracht die toebehoren aan SIBELGA (ook netcabinen genoemd) en naar de transformatiecabinen van de MS-gebruikers (klantencabinen genoemd).

Zoals elk jaar heeft SIBELGA in haar hoedanigheid van beheerder van het distributienet elektriciteit in september 2014 een voorstel van investeringsplan opgesteld voor de periode 2015-2019. BRUGEL heeft dit voorstel van investeringsplan voor de periode 2015-2025 onderzocht en er een advies over geformuleerd (BRUGEL-ADVIES-20141121-199) aan de Regering, die het heeft goedgekeurd.

Uit de analyse van de belasting van de leveringspunten, de MS-kabels, de LS-kabels en de MS/LS transformatiecabinen blijkt dat het distributienet van SIBELGA voldoende gedimensioneerd is om tegemoet te komen aan de vraag en te beantwoorden aan de nagestreefde kwaliteitsindicatoren, ten minste op middellange termijn, voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Tabel 16 toont de evolutie van de kwaliteit van de distributie in 2014 ten opzichte van 2013. De daling van het aantal onderbrekingen kan voornamelijk worden verklaard door de daling van het aantal onderbrekingen op het niveau van het net van de gewestelijk transmissienetbeheerder, ELIA, en door de daling van het aantal defecten in de MS-cabinen van SIBELGA.

De onbeschikbaarheid van het MS-net van SIBELGA is in 2014 eveneens gedaald ten opzichte van 2013 en dat heeft SIBELGA in staat gesteld om de initiële doelstelling te bereiken.

Tabel 16

Indicatoren voor de continuïteit van de bevoorrading van het elektriciteitsnet MS van SIBELGA

	Doelstellingen	Resultaten 2013	Resultaten 2014
Aantal onderbrekingen	/	231	209
Onbeschikbaarheid	< 00u20min00s	00u24min23s	00u13min47s
Duur van de onderbrekingen	/	00u45min55s	00u38min01s
Frequentie van de onderbrekingen	/	0,5303	0,3624

Bron: SIBELGA

2.2 Gasdistributienet

Het aardgas dat vervoerd en verdeeld wordt naar de Brusselse klanten, komt van vindplaatsen in de provincie Groningen, in Nederland, en heeft een lagere energie-inhoud (verbrandingswaarde): dit gas staat bekend onder de naam "arm gas", of "L-gas", L van "Low". Er bestaat een ander type aardgas in België, dat bekend staat onder de naam "rijk gas", of "H-gas", H van "High", dat een hogere energie-inhoud heeft, bijvoorbeeld het gas dat afkomstig is uit de Noordzee of van vindplaatsen in Qatar. In tegenstelling tot de andere Gewesten, die zowel worden bevoorraad met arm als met rijk gas, via twee soorten aparte netten, wordt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uitsluitend bevoorraad met arm gas, dat dus afkomstig is van slechts één leverancier, Nederland.

Dat arm gas wordt vervoerd door Fluxys, via hogedrukleidingen, en wordt geleverd via een ring van leidingen rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het gasnet van Sibelga telt acht drukreducerstations en zeven ontvangstations²⁷ geografisch verdeeld over drie Geaggregeerde Ontvangstations (GOS)²⁸: SIBELGA - Kaai, Iverlek - Dilbeek, en SIBELGA – Brussel.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikt over een eerder dicht distributienet voor aardgas. Op basis van het aantal afnemers en de lengte van de leidingen stellen we vast dat er gemiddeld een actieve afnemer is per 7 meter.

2.2.1 Controle van de planning van het gasdistributienet

Het voorstel voor het investeringsplan voor het distributienet van aardgas voor de periode 2015-2019, dat naar BRUGEL gestuurd werd op 16 september 2014, werd goedgekeurd door de Regering. In de conclusies van haar advies (BRUGEL-ADVIES-20141121-198) stelde BRUGEL de Regering inderdaad voor om dit investeringsplan goed te keuren.

Daarnaast werd het verslag over de kwaliteit van de gasprestaties van het jaar 2014 op 15 mei 2015 meegedeeld aan BRUGEL. Het advies van BRUGEL zal verschillende elementen bespreken van het overgemaakte verslag, met name het luik onbeschikbaarheid van het net, onderverdeeld in drie categorieën: de geplande onbeschikbaarheid, de niet-geplande onbeschikbaarheid en de onbeschikbaarheid ingevolge een incident in het net. Globaal werd vastgesteld dat de kwaliteit van de prestaties van SIBELGA, betreffende het energietype gas, bevredigend is. Inderdaad, de gemiddelde onbeschikbaarheid tijdens het jaar 2014 is vrijwel identiek aan die van 2013 (3 minuten in 2014 tegenover 2 minuten 59 seconden in 2013). De gemiddelde duur van de onbeschikbaarheid per klant voor het jaar 2014 was

7 seconden, tegenover 9 seconden in 2013. Bovendien heeft zich geen enkel belangrijk incident (buitendienststelling van 10.000 klanten tegelijk) voorgedaan op het Brusselse aardgasdistributienet.

De belangrijkste aandachtspunten van het door SIBELGA voorgestelde plan worden in de volgende paragrafen samengevat:

2.2.1.1 Splitsing van de netten

Het gasnet van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is verbonden met de netten van de twee andere Gewesten. Dit betekent dat er aardgasstromen worden uitgewisseld tussen deze netten waarvan de richting en de uitgewisselde hoeveelheden moeilijk nauwkeurig te bepalen zijn.

Om het net beter te kunnen beheren en haar investeringen te kunnen aanpassen aan de reële behoeften van het Brussels Gewest, heeft SIBELGA in overleg met EANDIS werken aangevat om haar net van dat van EANDIS te scheiden. De Vlaamse netbeheerder zal aan zijn kant deze werken eveneens uitvoeren. Deze werken werden aangevat in 2009 en het einde ervan was oorspronkelijk voorzien voor einde 2012, maar werd uitgesteld tot einde 2015 ingevolge problemen die werden vastgesteld inzake de vordering van de werken op het net van EANDIS. Het ging om problemen met de bouwvergunning voor een nieuw ontvangstation dat noodzakelijk is om de bevoorrading van het net van EANDIS te verzekeren na de scheiding.

BRUGEL zal de evolutie van dit project blijven volgen, gezien zijn impact op de beheersing van de aardgasstromen en de investeringen op het Brusselse net. Er is een bespreking gepland tussen BRUGEL en de regulator van het Vlaams Gewest, de VREG, om toe te zien op de goede opvolging van het dossier.

²⁷ Ontvangstation: station voor de injectie van aardgas in een distributienet vanuit een vervoersnet. Het aardgasnet van SIBELGA telt er 7:

- Woluwe en Vorst die het MD-net tot 2,6 bar bevoorraden via het GOS Sibelga-Brussel
- Groot-Bijgaarden dat een MD-net van 1,7 bar bevoorradt via het GOS Iverlek-Dilbeek
- Zuiden (gelegen in Anderlecht), Bever, Marly en Haren die een MD-net van 1,7 bar bevoorraden via het GOS Sibelga-Kaai.

²⁸ Geaggregeerd ontvangstation: Fictief ontvangstation dat de functie groepeerd van verschillende materiële ontvangstations die een geïnterconnecteerd net bevoorraden. Er kunnen verbindingpunten bestaan tussen twee aangrenzende GOS voor eventuele onderlinge ondersteuning. De GOS werden gecreëerd om de energieaankopen en de evolutie ervan te berekenen.

2.2.1.2 Nieuw injectiepunt

De Brusselse distributienetbeheerder moet de toekomst voorbereiden en in staat te zijn om tegemoet te komen aan alle behoeften inzake bevoorrading van de klanten, waarbij tevens de optimale exploitatie van de netten wordt gewaarborgd. Met name met het oog hierop heeft SIBELGA een officiële aanvraag ingediend bij de beheerder van het aardgastransmissienet, FLUXYS, voor een volledige technisch-economische evaluatie met het oog op de creatie van een nieuw injectiepunt in het zuiden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het nieuwe ontvangststation dat hiermee verbonden is, zal in de eerste plaats toelaten om de twee ontvangststations van het GOS SIBELGA - Brussel te ontlasten, waarvoor het aftappen van gas om de klanten van dit GOS te bevoorraden, tot een overschrijding van de theoretische emissiecapaciteit van deze twee ontvangststations leidt. Bovendien zal dit nieuwe station toelaten om de bevoorradingszekerheid van het GOS SRA SIBELGA - Brussel te garanderen, met name in de context van de splitsing van de netten en zal het een bepalende rol spelen in de werken voor het project voor de omzetting van de netten van arm naar rijk gas (onderwerp dat hieronder wordt besproken). Dit project is dus essentieel voor de toekomstige bevoorrading met aardgas van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het verdient alle aandacht van de bevoegde overheden, gezien zijn belangrijkheid.

Het einde van de uitvoering van dit project wordt door FLUXYS en SIBELGA voorzien voor 2016. De naleving van deze timing zal afhankelijk zijn van, onder meer, het verkrijgen van de installatievergunningen (Infrabel, Natura 2000 - oversteek van het Zoniënwoud, enz.), de aankoop van de terreinen, de bouw- en de uitbatingsvergunningen.

Gezien het belang van dit project is het aangewezen de aandacht van de bevoegde overheden hierop te vestigen zodat ze ervoor kunnen zorgen dat het in gunstige omstandigheden kan worden uitgevoerd.

2.2.1.3 Aanpassing van het net en de binneninstallaties van de klanten om van L-gas over te gaan naar H-gas

Zoals reeds vermeld, wordt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uitsluitend bevoorrad met aardgas met een laag calorisch

vermogen in tegenstelling tot de andere Gewesten, die worden bevoorrad met L-gas en H-gas. Nederland is de enige bevoorradingsbron voor het Gewest en de aanvoerroute van dit type gas is uniek.

De problematiek van de bevoorradingszekerheid voor aardgas met laag calorisch vermogen is bijgevolg een belangrijke uitdaging voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze problematiek is des te zorgwekkender omdat men zich de voorbije jaren vragen bleef stellen over de wil en/of de capaciteit van Nederland om H-gas te blijven leveren aan ons land en volledig aan de huidige en de geraamde behoeften voor de komende jaren te voldoen. Dat heeft België ertoe aangezet om initiatieven te nemen met het doel de technische en economische middelen te onderzoeken om deze problematiek het hoofd te bieden. In deze logica werd meer bepaald de mogelijkheid overwogen om de transmissie- en distributienetten die momenteel de klanten met L-gas bevoorraden aan te passen om aardgas met hoge calorische waarde te ontvangen.

We benadrukken dat de bevoorradingszekerheid voor aardgas een materie blijft waarvan de technische en economische ondeelbaarheid een homogene implementatie vereist op nationaal vlak. Het is dus de Algemene Directie Energie van de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie die hiervoor bevoegd is en het is onder haar leiding dat de initiatieven in dit domein werden genomen.

BRUGEL neemt sinds enkele jaren deel aan werkgroepen die belast zijn met de behandeling van de problematiek van de bevoorrading van België met H-gas en volgt de evolutie van deze thematiek.

In tegenstelling tot wat voor einde 2012 blijkbaar algemeen werd aanvaard, namelijk dat de bevoorrading van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geen probleem zou zijn vóór 2025, is het nu duidelijk dat een volledige conversie van de L-gasnetten voor het transport en de distributie van H-gas onvermijdelijk is. In december 2012 heeft het Nederlandse ministerie van Energie zijn Belgische, Franse, Luxemburgse en Duitse collega's op de hoogte gebracht van de intentie van Nederland om de export van L-gas geleidelijk aan stop te zetten vanaf 2020. De export naar België en Frankrijk zou

met 15% per jaar worden verminderd vanaf 2024 en zou worden stopgezet in 2030.

We moeten er echter op wijzen dat, gezien de frequentie van de aardbevingen die werden geregistreerd in de zone waar de gasvelden zich bevinden, de productie van dit aardgas beperkt zou kunnen worden, wat zou kunnen leiden tot een voortijdige vermindering van de export van arm gas ten opzichte van dit initiële scenario dat door de Nederlandse overheid werd meegedeeld.

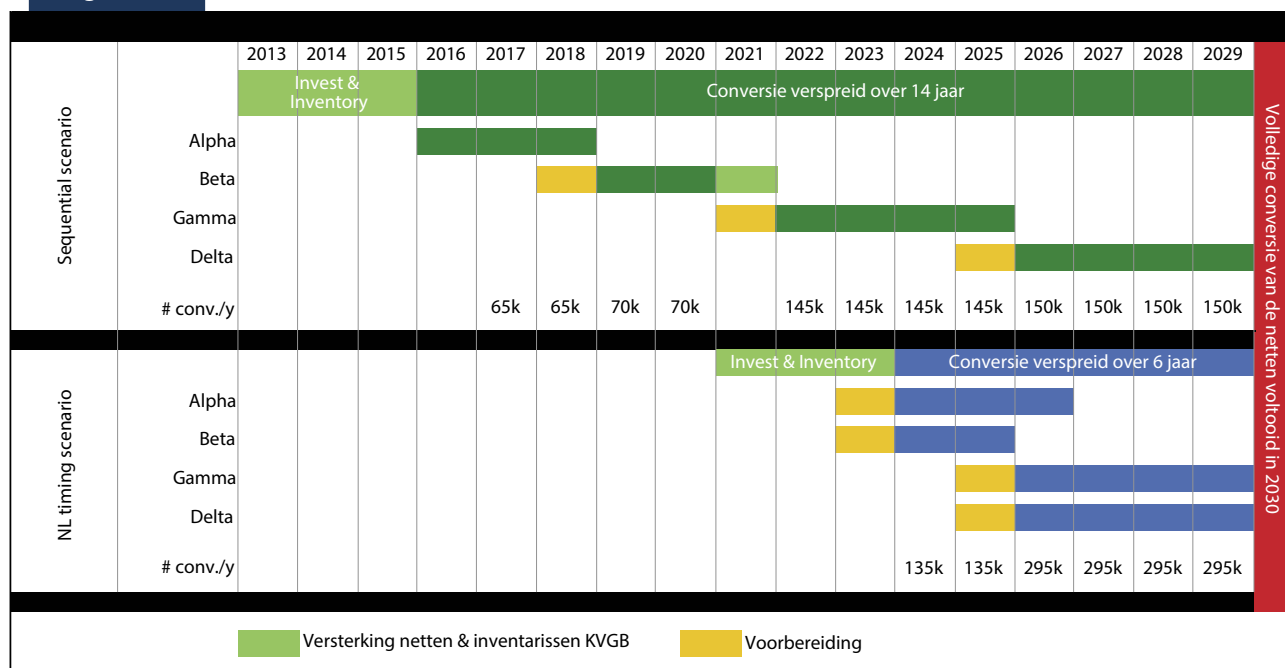
Als gevolg van deze informatie werden de Technische, Juridische en Financiële commissies van SYNERGRID geheractiveerd om deze problematiek te onderzoeken. Tegenover het aangekondigde einde van de bevoorrading met L-gas zijn er twee extreme scenario's mogelijk:

- > geleidelijke conversie van de netten vanaf 2024, gespreid over een periode van 6 jaar;
- > conversie gespreid over een langere periode.

De bovenstaande figuur toont de twee scenario's en hun fasering.

Figuur 23

Timing en indicatieve tijdschema voor omzetting van alle netten

De conversie van de netten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is voorzien in de Gamma-fase en SIBELGA wil deze conversie spreiden over 4 jaar door middel van de bouw van het nieuwe ontvangstation waarvan sprake is hierboven. Behalve dit punt zijn de vereiste investeringen voor de effectieve conversie van de netten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nog niet voorzien voor de periode 2015 – 2019.

We herinneren eraan dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in tegenstelling tot de andere Gewesten, uitsluitend met L-gas wordt bevoorrad. Er zal dus een volledige conversie, en per huizenblok, nodig zijn van het Brusselse aardgasnet,

die - met name financiële - gevolgen zal hebben voor de Brusselse klanten.

De overgang van L-gas naar H-gas zal gepaard gaan met bezoeken aan alle Brusselse afnemers om te controleren of het materiaal dat op gas werkt geschikt is om, volkomen veilig, met H-gas te gebruiken. De niet-conforme apparaten zullen vervangen moeten worden en het is pas vanaf het ogenblik waarop er voor deze apparaten een conformiteitsattest is afgeleverd dat de klant opnieuw met gas zal worden bevoorrad. Al deze bezoeken en controles zullen aanzienlijke kosten met zich meebrengen.

BRUGEL is bijgevolg van mening dat de bevoegde overheden van het Brussels Gewest vanaf nu bijzondere aandacht moeten besteden aan dit dossier.

In de loop van het tweede semester van 2014 heeft BRUGEL een studie besteld bij een extern bureau om de contouren van deze problematiek te verduidelijken en als begeleiding

bij de denkoefening deze problematiek. De eerste resultaten worden verwacht in de loop van 2015.

2.3 De distributietarieven

2.3.1 Reguleringskader en overdracht van de tariefbevoegdheid

Korte historiek...

De Bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980 wijst de bevoegdheid voor de energie-distributie toe aan de Gewesten maar behoudt bevoegdheid inzake tarieven op het federale niveau. Het akkoord van 1 december 2011 met betrekking tot de zesde staatshervorming voorzag de overdracht van de tariefbevoegdheid voor de distributienetten naar de Gewesten. De tariefbevoegdheid voor de netten met een transmissiefunctie (gewestelijke/nationale transmissie) bleef op het federale niveau.

Van 2008 tot 31 december 2012 werden de tarieven dus door de CREG, de federale regulator, vastgelegd. In afwachting van

de aangekondigde bevoegdheidsoverdracht heeft de CREG beslist om voor de volgende regulatoire periode geen nieuwe methodologie in te voeren en heeft ze deze taak overgelaten aan de zorgen van de gewestelijke regulator, die uiteindelijk de distributietarieven zal moeten goedkeuren. Zonder te weten wanneer de bevoegdheidsoverdracht officieel zou worden, heeft de CREG dan beslist om de tarieven van 2012 te bevriezen voor 2013 en 2014.

De bevoegdheidsoverdracht

De overdracht van de tariefbevoegdheid werd uiteindelijk pas officieel gemaakt in de Brusselse ordonnantie van 8 mei 2014, en werd rechtsgeldig op 1 juli 2014, datum van de inwerkingtreding van de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming.

De gereguleerde tarieven voor de distributie van elektriciteit en gas zijn een belangrijk onderdeel van de geliberaliseerde markt. Deze nieuwe opdracht vereist zeer specifieke competenties. Enerzijds heeft BRUGEL samengewerkt met externe consultancybureaus en anderzijds werd het team van BRUGEL ook uitgebreid om aan de eisen van dit nieuwe vakgebied te voldoen. Vanwege de complexiteit van deze taak en de wil om de tarieven voor einde 2014 te laten goedkeuren, heeft BRUGEL de voorkeur gegeven aan een constructieve dialoog met de netbeheerder en een benadering gebaseerd op continuïteit.

2.3.2 De tariefmethodologieën elektriciteit en gas

De tariefmethodologie organiseert de wijze waarop de kosten worden toegerekend en gecontroleerd. De ordonnantie van 8 mei 2014 legt een geheel van richtlijnen vast waaraan de methodologieën moeten voldoen. De ordonnantie voert meer bepaald een progressief tarief elektriciteit in voor de huishoudelijke afnemers.

Bij het beheer van deze nieuwe opdracht heeft BRUGEL de gedragslijn aanvaardt om zo transparant mogelijk te zijn en wenst ze een aanpak te handhaven op basis van overleg.

Het doel van BRUGEL was om een standvastig tariefkader te verzekeren en dus verplicht tarieven aan te nemen voor januari 2015. In juli 2014 werd een akkoord afgesloten tussen BRUGEL en de netbeheerder SIBELGA, meer bepaald met betrekking tot de vastlegging van een strikt tijdschema voor de hele procedure van de invoering van de tarieven.

Na overleg met de netbeheerder en raadpleging van de Raad van gebruikers²⁹ heeft BRUGEL op 1 september 2014 haar tariefmethodologieën voor gas en elektriciteit aangenomen.

2.3.2.1 De sleutelementen

Bij het opstellen van de methodologieën moest BRUGEL rekening houden met een bepaald aantal richtsnoeren die zijn vastgelegd in de Europese richtlijn of in de Brusselse ordonnanties. Zo moet het totaal inkomen dat de

distributietarieven moet dekken toelaten om de noodzakelijke investeringen te garanderen zodat de leefbaarheid en de veiligheid verzekerd is.

Principes en vaststellingen

BRUGEL heeft het "cost plus" principe behouden dat in de oude methodologie bestond³⁰. Deze reguleringsmethode is hoofdzakelijk gebaseerd op de kostenbeheersing van de netbeheerder door de regulator. De verschillende elementen die het tariefbudget en de evaluatiemethoden uitmaken, worden door de regulator bepaald. Het bedrag van de budgetenveloppe is vastgelegd vooraleer de regulatoire periode aanvangt.

Op basis van de budgetenveloppe stelt de netbeheerder tarieven voor die het mogelijk maken om inkomsten te genereren in overeenstemming met deze begrotingsenveloppe. De eerste controle uitgevoerd bij de goedkeuring van de tarieven vormt de basis voor een evaluatie van de budgetenveloppe en de goedkeuring van de aldus berekende tarieven. Elk jaar deelt de netbeheerder SIBELGA aan BRUGEL de reële kosten mee. De regulator controleert dan de afwijkingen en keurt de bestemming van de regulatoire saldi goed.

Bij een zuiver "cost-plus" systeem wordt de netbeheerder niet aangemoedigd om zijn productiviteit en zijn operationele winst te verbeteren. Ook heeft BRUGEL de filosofie van de vorige methodologieën behouden en een incentive regulation-systeem op de kosten ingevoerd. Dit mechanisme zorgt ervoor dat de netbeheerder gedeeltelijk wordt vergoed/bestraft op het verschil (realiteit-budget) in de kosten waarop hij rechtstreeks controle uitoefent. We noteren dat de invoering van een incentive regulation binnen een bepaalde logica ook toelaat om de kosten voor alle afnemers te verminderen.

Overigens is BRUGEL van plan om een incentive gekoppeld aan de doelstellingen in te voeren (bijvoorbeeld naleving van het investeringsplan,...). A priori zal er geen incentive regulation zijn op basis van doelstellingen voor de tariefperiode 2015-2019.

²⁹ De Raad van Gebruikers werd opgericht door de ordonnantie van 14 december 2006. Hij verenigt de vertegenwoordigers van de markspelers van de Brusselse energiemarkten.

³⁰ Koninklijk Besluit van 2 september 2008.

BRUGEL zal in de loop van deze periode en in overleg met de netbeheerder echter de verschillende elementen bepalen die de invoering van een incentive regulation op basis van doelstellingen mogelijk kunnen maken vanaf 2020.

Regulatorische periode van 5 jaar

De tarieven worden bepaald voor de volgende 5 jaar van 2015 tot 2019. Zij zijn niet vast maar evolueren in de loop van deze 5 jaar. BRUGEL staat gunstig tegenover van jaar op jaar evoluerende tarieven, tijdens de regulatorische periode, onder meer in functie van de indexeringsfactoren, voorziene investeringen en andere factoren in de evolutie van de kosten en de bezoldiging van de geïnvesteerde kapitalen.

Dit model is verkieslijk boven het opstellen van eenvormige tarieven voor de periode omdat dit het mogelijk maakt een drempel effect te vermijden voor de verhoging van de tarieven bij het begin van de periode. Een dergelijk drempel effect zou nefast zijn voor de stabiliteit van de prijzen op een ogenblik waarop het in het belang is van het algemeen economisch en financieel beleid de factoren te verminderen die een inflatoire spiraal kunnen versnellen.

BRUGEL wenst een stabiel regelgevend kader te behouden en een regulatorische periode van 5 jaar biedt ook de mogelijkheid om tegemoet te komen aan de wens van de meerderheid van de sectorspelers.

Wij doen ook opmerken dat BRUGEL niet voor een kortere overgangperiode heeft geopteerd: het regelgevend kader behoudt niettemin een zekere flexibiliteit; wanneer namelijk in de loop van deze periode, BRUGEL via een ex-postcontrole

(afstemming budgetuitgaven) vaststelt dat de afwijkingen tussen het voorziene budget en de realiteit te groot zijn, kan de netbeheerder, vanaf het derde jaar van de regulatorische periode, zijn tarieven herzien via een "schuifraammechanisme". Hierdoor zal de netbeheerder zijn tarieven ook kunnen herzien zodra een door de ordonnantie voorziene wijziging in werking treedt (bijvoorbeeld: onderwerping van de intercommunale aan de vennootschapsbelasting) of andere technologische innovatie (slimme meters, flexibiliteit, elektrische wagens,...)

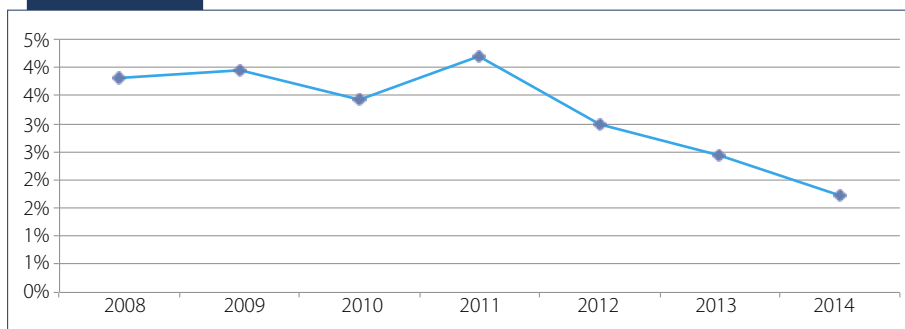
De billijke marge

De billijke marge is een netto vergoeding van de kapitalen die in het distributienet werden geïnvesteerd. De aandeelhouders van de intercommunale SIBELGA hebben als investeerders recht om een vergoeding te krijgen voor de kapitalen die zij in het net hebben geïnvesteerd. Deze vergoeding van het gereguleerd actief is berekend volgens het door de methodologie bepaalde principe, nl. door een rendementspercentage toe te passen op de waarde van het gereguleerd actief. Dit evolueert van jaar tot jaar volgens precieze regels zoals voorzien in de methodologie.

Het OLO-rendement op 10 jaar is een belangrijke parameter in de formule die de billijke marge van de netbeheerder bepaalt. De provisionele OLO-rendementen die in het kader van de tariefmethodologie worden gebruikt, waren gebaseerd op een projectie van het planbureau die beschikbaar was in het eerste semester 2014. De dalende trend van het OLO-rendement heeft zich echter bevestigd in 2014 en voor 2015 wordt geen significante stijging verwacht. Het bestaan van een belangrijk verschil tussen de gebudgetteerde rendementen en de reële rendementen zal tot een niet onaanzienlijk saldo op deze vergoeding leiden, evenals een lagere rentabiliteit voor de netbeheerder.

Figuur 24

Evolutie van het effectieve OLO-rendement op 10 jaar

Bron: BRUGEL

2.3.2.2 De verwerking van de saldi

IAanvankelijk worden de tarieven bepaald waarbij de geraamde inkomsten de geraamde kosten moeten dekken. Het gaat echter maar om ramingen. Bij de ex-postcontrole vormen de verschillen, positief of negatief, tussen de ramingen en de realiteit, een saldo.

De regulatoire saldi worden dus bepaald als zijnde het vastgestelde verschil, voor elk van de vijf jaren van de regulatoire periode, tussen enerzijds de geraamde kosten en anderzijds de geraamde inkomsten die zijn opgenomen in het goedgekeurde budget en de reële inkomsten.

Er zijn twee types saldi waarmee dient rekening te worden gehouden: de saldi op de beheersbare kosten en de saldi op de niet-beheersbare kosten. De saldi op de beheersbare kosten hebben betrekking op de reële kosten en de geraamde kosten waarover de netbeheerder rechtstreeks controle uitoefent. De saldi op niet-beheersbare kosten hebben betrekking op andere verschillen (verschillen tussen de reële kosten en de geraamde kosten waarover de netbeheerder niet rechtstreeks controle uitoefent; verschillen tussen de geraamde en de reële marges, verschillen tussen de geraamde en de reële inkomsten,...)

De saldi op de beheersbare kosten van 2008 tot 2014 zullen integraal worden toegerekend aan het boekhoudkundig resultaat van de DNB.

De saldi op niet-beheersbare kosten van 2008 tot 2014 zullen dan weer worden geboekt in een rubriek "reguleringsfonds",

wat een nieuwigheid is. Dit reguleringsfonds zal voor de tariefperiode 2015-2019 worden bevoorraad, enerzijds door de niet-beheersbare kostensaldi, en anderzijds door een deel van de beheersbare kosten, bepaald volgens de principes van incentive regulation.

Aangezien dit reguleringsfonds momenteel een overschot vertoont, of anders gezegd, een bonus, bevatte het tariefvoorstel van SIBELGA, in overeenstemming met de tariefmethodologie, een voorstel om het volledige bedrag of een deel van de bedragen van het Fonds aan te wenden voor een vermindering of een afvlakking van de tarieven in het algemeen en/of de dekking van de niet-beheersbare kosten verbonden aan specifieke projecten.

Er dient te worden genoteerd dat voor het gas het "volumesaldo" dat voortvloeit uit het verschil tussen de werkelijk verdeelde volumes en de geraamde volumes opgenomen in het goedgekeurde budget, is overgedragen naar de regularisatierekeningen van de netbeheerder in een rubriek "Reguleringsfondsen gasvolume". Dit fonds zorgt voor een beperking van de risicofactor m.b.t. het "volume" dat vooral bij gas aanzienlijk kan zijn (tijdens een warm jaar bijvoorbeeld).

BRUGEL zal de saldi voor 2013 en 2014 voor 30 juni 2015 officieel goedkeuren. Wij noteren echter dat het veel lagere volume aan verbruikt aardgas ten opzichte van het gebudgetteerde volume, het historisch lage rendement van de OLO,... onvermijdelijk een impact zullen hebben op de tariefsaldi.

Figuur 25

Principe de gestion des soldes

Bron: BRUGEL

De aanwending die door SIBELGA werd voorgesteld en door BRUGEL is goedgekeurd, is de volgende:

Tabel 17

Aanwending van de saldo's

	ELEKTRICITEIT	Gas	Totaal
Gecumuleerde saldi 31/12/2013	86.092.063€	42.543.939€	128.636.002€
Gebruik van de saldi 2015-2019	41.458.034€	5.798.280€	47.256.314€
Reservering	44.634.029€	36.745.659€	81.379.688€

Bron: BRUGEL

Bovenstaande tabel geeft weer op welke wijze de saldi voor de periode 2015-2019 zullen worden aangewend.

Eenzijds gebruik voor niet-beheersbare projecten (SMARTRIAS-project; toekomstige IT-ontwikkeling verbonden aan de slimme energiemeters, versnelde afschrijving van de mechanische elektriciteitsmeters,...) en anderzijds, voor de reservering voor toekomstige projecten (bv.: de installatie van de slimme meters zelf, de omzetting van arm gas naar rijk gas,...)

We merken echter op dat de bevrozing van de tarieven in 2013 en 2014 in zeker zin een verlies vertegenwoordigt voor de netbeheerder. SIBELGA heeft overigens maatregelen genomen om haar uitgaven tijdens deze periode te beperken.

2.3.2.3 Opheffing van de compensatie op de gridfee

De compensatie is een telmechanisme dat erin bestaat de in het net geïnjecteerde hoeveelheden af te trekken van de van het net afgenomen hoeveelheden. Ze geldt enkel voor de productie-installaties met een vermogen van minder dan 5 kW.

Voor zover ze het distributienet gebruiken en BRUGEL over de exclusieve bevoegdheid beschikt om de tarieven te bepalen, zullen de fotovoltaïsche of warmtekrachtkoppelinginstallaties met een vermogen van minder dan 5 KW, met het oog op een gelijkwaardige behandeling, niet meer van het compensatieprincipe voor de distributiekosten genieten vanaf de inwerkingtreding van MIG³¹ 6 (januari 2018).

De opheffing van het compensatietarief betreft uitsluitend het distributietarief en niet het energiedeel (commodity).

Bovendien herhalen wij dat in het Brussels Gewest, en dit in tegenstelling tot de andere Gewesten, elke fotovoltaïsche installatie over een A+/A- teller beschikt waarmee de exacte hoeveelheid van de in het net geïnjecteerde en van het net afgenomen hoeveelheden kunnen worden gemeten. BRUGEL wilde dan ook een einde maken aan een bestaande discriminatie en de producenten ertoe aanzetten om de geproduceerde elektriciteit meteen zelf te verbruiken.

Het besluit "groene elektriciteit" dat het besluit van 6 mei 2004 betreffende de promotie van groene elektriciteit en van kwaliteitswarmtekrachtkoppeling vervangt, werd overigens in 2014 niet goedgekeurd door de regering. In januari 2014 had BRUGEL een advies overgemaakt over het voorontwerp van besluit dat in eerste lezing was aangenomen in december 2013.

2.3.2.5 Het progressief tarief

Teneinde het rationeel energiegebruik en de sociale bescherming van huishoudelijke afnemers te bevorderen, heeft de Brusselse wetgever de invoering van een progressieve tarifiering voor elektriciteit voorzien. Het principe is dus door de wetgever bekrachtigd en kan niet meer aan de orde worden gesteld. BRUGEL heeft in haar methodologie een mathematisch model gedefinieerd voor de uitwerking van progressieve tarieven voor de huishoudelijke afnemers en dit in navolging van het billijkheidsbeginsel tussen de verschillende categorieën van huishoudelijke verbruikers.

Deze progressiviteit heeft enkel betrekking op de distributietarieven.

³¹ MIG: handleiding die de regels, procedures en het communicatieprotocol beschrijft die worden gevolgd voor de uitwisseling, tussen de distributienetbeheerder en de leveranciers, van de technische en commerciële informatie met betrekking tot de toegangspunten.

Het voorgestelde model berust op de definiëring van mobiele verbruiksschijven in functie van de grootte van het gezin. De tarieven die op elke verbruiksschijf worden toegepast, worden bepaald door een factor toe te passen op het initiële tarief dat van kracht was voor de invoering van de progressieve tarifiering.

Voor de werkingsmodellen en de waarden van de verschillende gekozen parameters zal later een consultatie worden ingericht.

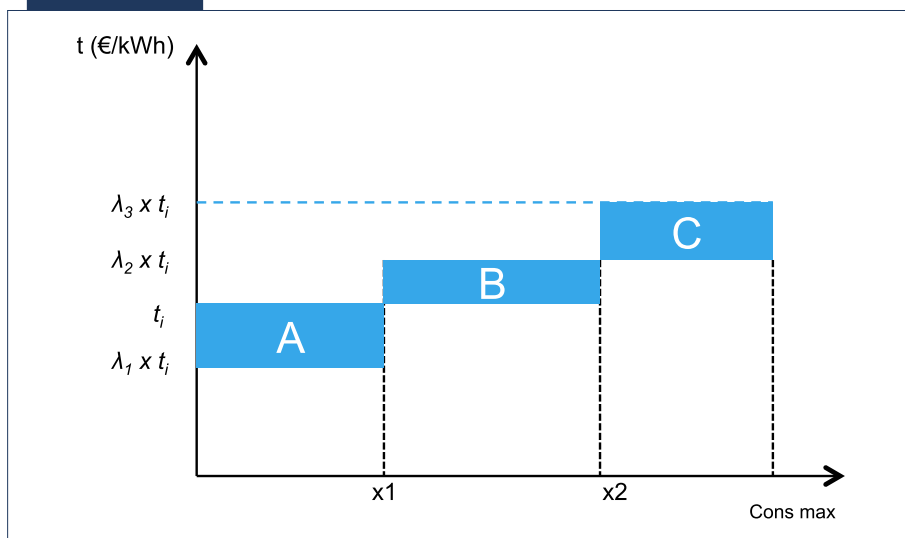
Behoudens wijziging van de ordonnantie moet de progressieve tarifiering in werking worden gesteld na de inwerkingtreding van de MIG 6 en ten laatste tegen januari 2018.

Tijdens de officiële consultatieprocedure had de Raad van Gebruikers bedenkingen bij de invoering van een dergelijke tarifiering en wilde dat er een kosten-batenanalyse zou worden gemaakt.

BRUGEL zal in 2015 een gedetailleerde studie uitvoeren over de invoering van een dergelijke maatregel in het Brussels Gewest, zowel vanuit economisch als vanuit maatschappelijk oogpunt

Figuur 26

Model progressief tarief

Bron: BRUGEL

2.3.3 De tarieven 2015-2019

2.3.3.1 Goedkeuring

Via deze verschillende opdrachten beschikt BRUGEL een transversale visie op de activiteiten van de netbeheerder. BRUGEL is in staat om de ODV-budgetten en de ODV-programma's enerzijds, en de investeringsbudgetten en de investeringsplannen anderzijds beter op elkaar af te stemmen en te harmoniseren, met als uiteindelijk doel de goedkeuring en de controle van de distributietarieven.

BRUGEL heeft op 17 september 2014 van SIBELGA de eerste tariefvoorstellen 2015-2019 voor gas en elektriciteit op basis van de tariefmethodologieën ontvangen. BRUGEL heeft deze eerste voorstellen verworpen op basis van een aantal punten. Op 28 november 2014 heeft SIBELGA bij BRUGEL haar aangepaste tariefvoorstellen voor gas en elektriciteit ingediend.

Het tariefbudget

Het tariefbudget vertegenwoordigt het geheel aan kosten van de distributienetbeheerder waarop deze zich zal baseren om zijn tarieven te bepalen.

Het tariefbudget voor de regulatoire periode 2015-2019 loopt terug ten opzichte van het laatst goedgekeurde budget, namelijk dat van 2012.

De tariefbudgetten voor 2015 liggen inderdaad respectievelijk 8% (elektriciteit) en 15,5% (gas) lager dan de budgetten voor 2012. Zij evolueren in de loop van de regulatoire periode maar blijven aan het einde van deze periode toch op een lager niveau dan de budgetten voor 2012 van 1% (elektriciteit) en 11,5% (gas). Deze vermindering is het gevolg van verschillende factoren die de samenstelling van het budget uitmaken, onder andere: een lager OLO-rendement (zie supra), een lagere schuldenlast dan voorzien, beheersbare kosten onder controle en het gebruik van regulatoire saldi voor niet-beheersbare projecten.

Structurele daling van de hoeveelheden

De inkomsten van de netbeheerder worden bepaald als zijnde het product van de verschillende tarieven met de geraamde hoeveelheden. Er zijn dus twee factoren die de inkomsten bepalen: een endogene factor: de prijs waarover distributienetbeheerder een handelingsbevoegdheid heeft (bepaling van de tarieven) en een exogene factor: de afgehouden hoeveelheden waarop de DNB geen handelingsbevoegdheid heeft.

In het "cost plus" tarifieringssysteem moet het geheel van deze inkomsten het geheel van de kosten dekken. Deze kosten zijn, in tegenstelling tot de inkomsten, niet helemaal elastisch tegenover de evolutie van de hoeveelheden.

Wat dus betekent dat om het evenwicht "inkomsten gelijk aan budget" te houden, waarbij alle andere zaken ongewijzigd blijven, een vermindering van de hoeveelheden een prijsstijging tot gevolg zal hebben. Welnu, de laatste jaren merken we een structurele vermindering van de hoeveelheden, zowel in gas als in elektriciteit.

Sinds 2009 neemt de distributienetbeheerder inderdaad een daling waar van de hoeveelheden verdeelde energie, in de orde van 1% tot 1,5% per jaar en in sommige jaren zelfs meer. Er zijn verschillende redenen hiervoor: vermindering van het gebruik van gloeilampen, energiebesparingsmaatregelen, de economische crisis, het vertrek van bepaalde afnemers naar de gewestelijke transmissienetbeheerder, zachte weersomstandigheden in sommige jaren...

Dit tariefbudget werd vervolgens verdeeld over de verschillende groepen klanten in functie van door BRUGEL gevalideerde verdeelsleutels.

Op 12 december 2014 heeft de Raad van Bestuur van BRUGEL de tariefvoorstellen voor elektriciteit en gas voor de regulatoire periode 2015-2019 goedgekeurd.

De tariefaanpassingen

In de loop van de regulatoire periode voorzien de ordonnances de automatische aanpassing van de distributietarieven na de inwerkingtreding van een nieuwe toeslag of belasting, evenals de jaarlijkse indexering van de bedragen van de wegenisretributies. Bovendien geeft elke aanpassing van de transmissietarieven aanleiding tot een wijziging van de tarieven voor de doorrekening van deze transmissiekosten door de distributienetbeheerder.

De programmawet van 19 december 2014 heeft artikel 180, 1°, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen (WIB), die de intercommunales uitdrukkelijk uitsloot van de toepassing van de Vennootschapsbelasting (VenB), opgeheven.

Deze beslissing, die op het niveau van de federale regering werd genomen en die noch door BRUGEL, noch door de netbeheerder of de Gewestelijke autoriteiten kan worden aangevochten of ontweken, treedt in werking vanaf januari 2015.

In overeenstemming met de Brusselse ordonnances en de methodologieën die bepalen dat elke nieuwe toeslag van toepassing is vanaf de inwerkingtreding van de aan de grondslag ervan liggende regelgeving, moet SIBELGA haar distributietarieven aanpassen in 2015 om er deze toeslag in op te nemen.

Er wordt voorgesteld om bij de volgende herziening van de ordonnantie het aanpassingsmechanisme voor de tarieven te herzien (termijn van de inwerkingtreding), met name om problemen verbonden met de onmiddellijke toepassing te vermijden.

BRUGEL stelt voor dat de ordonnantie zou bepalen dat de aanpassing van de tarieven niet meer onmiddellijk moet gebeuren, maar dat ze een redelijke termijn toekent voor de inwerkingtreding om de gehele facturatieketen zo efficiënt mogelijk te maken en de netbeheerder en de leveranciers in staat te stellen om hun (administratieve en operationele) processen aan te passen.

Deze redelijke termijn zou bijvoorbeeld een minimum van 3 maanden zijn voor aanpassingen aan de distributietarieven.

In het huidige tarifieringssysteem voor de distributiekosten legt de ordonnantie de onmiddellijke toepassing van een nieuwe toeslag op. Een wijziging van de tekst zou echter de mogelijkheid kunnen bieden om deze nieuwe kosten tijdelijk te beheren via het tariefsaldomechanisme. Ter illustratie, de distributietarieven waarin de vennootschapsbelasting is opgenomen, konden niet worden gevalideerd voor januari terwijl de maatregel einde december werd gestemd. De onmiddellijke toepassing van een dergelijke maatregel laat niet alleen de regulator, maar ook de leveranciers slechts een beperkte marge voor de implementatie.

Bovendien kan het principe van de niet-terugwerkende kracht van de tarieven niet worden gegarandeerd bij een onmiddellijke toepassing van een nieuwe toeslag.

Daarnaast moet er met de wetgever worden nagedacht over de wijziging van de indexeringsformules voor zowel de wegenisretributies als de rechten die het energiefonds spijzen³². Deze wijzigingen zouden voornamelijk betrekking

hebben op een wijziging van de referentiemaand in de berekeningen waarin de consumptieprijsindex wordt gebruikt. Dit zou de netbeheerder en BRUGEL in staat stellen om de tariefwijzigingen aan te passen en te communiceren vóór de maand januari van elk jaar.

Ook zou artikel 28 van de "gasordonnantie", dat voorziet dat de herziening van de wegenisretributie een keer per jaar plaatsvindt op 1 januari en in functie van de consumptieprijsindex van december, kunnen worden gewijzigd.

De consumptieprijsindex van de maand oktober vóór het jaar waarin de vergoeding is verschuldigd als referentie nemen, zou het bedrag van dit recht slechts licht wijzigen, maar toelaten om de tarieven begin december goed te keuren voor een inwerkingtreding op 1 januari van elk jaar. Deze vaststelling geldt ook voor elektriciteit.

Artikel 26 van de elektriciteitsordonnantie voorziet overigens dat de aanpassing wordt gedaan door middel van vermenigvuldiging met een coëfficiënt die rekening houdt met het gemiddelde van de indexen van de consumptieprijzen van het referentiejaar. Maar deze index is pas definitief bekend in januari van elk jaar en dat maakt de controle van deze bedragen door BRUGEL moeilijk haalbaar voor een toepassing vanaf januari. Een mogelijke oplossing is het gemiddelde van de consumptieprijzen van oktober tot oktober als referentie te nemen, wat zou toelaten om de tarieven begin december goed te keuren.

BRUGEL wil ook de informatie-uitwisseling betreffende de transmissietarieven met de federale regulator behouden en verbeteren om de tariefaanpassingen op 1 januari van elk jaar te synchroniseren.

³² Artikel 26 van de ordonnantie "elektriciteit" en artikel 20septiesdecies van de ordonnantie "gas". Deze rechten die het energiefonds spijzen, vallen niet binnen het strikte kader van de distributietarieven. BRUGEL zal echter, in het kader van haar algemene opdracht van toezicht en controle op de toepassing van de ordonnanties en besluiten, een controle uitvoeren en de conformiteit van de door de netbeheerders gepubliceerde bedragen bevestigen.

Opvolging en controleopdracht

Naast de goedkeuring van de tarieven strekt de tariefbevoegdheid zich ook uit tot de jaarlijkse ex-postcontrole van de rekeningen van de distributienetbeheerder.

Elk jaar van de regulatoire periode zal de regulator inderdaad overgaan tot de controle van de bedrijfskosten, de gerealiseerde investeringen evenals de volumes verdeelde energie, die hebben bijgedragen tot de bepaling van het geraamde budget en uiteindelijk tot de bepaling van de distributietarieven.

Overigens kan BRUGEL nogmaals een transversale, doeltreffende en volledige controle uitoefenen door haar ex-posttariefcontrole af te stemmen op haar controle van de naleving van het investeringsplan en de controle van de naleving van het programma van de openbare dienststopdrachten.

BRUGEL zal ook de redelijke of onredelijke aard van sommige kosten moeten beoordelen. Laten we het voorbeeld van de oplaadpunten voor elektrische wagens nemen: moet deze activiteit worden gereguleerd en binnen het tariefkader vallen of moet het niet worden gereguleerd?

2.3.3.2 Algemene trends

Een algemene opmerking in dit verband: in diverse internationale studies of benchmarks worden de Brusselse tarieven vaak vergeleken met die van andere Europese hoofdsteden. BRUGEL vestigt echter de aandacht op de vergelijkbaarheid van de distributietarieven in de verschillende landen. We herinneren er ook aan dat de Brusselse netbeheerder diverse openbare dienststopdrachten beheert (beheer van beschermd cliënteel, openbare verlichting...).

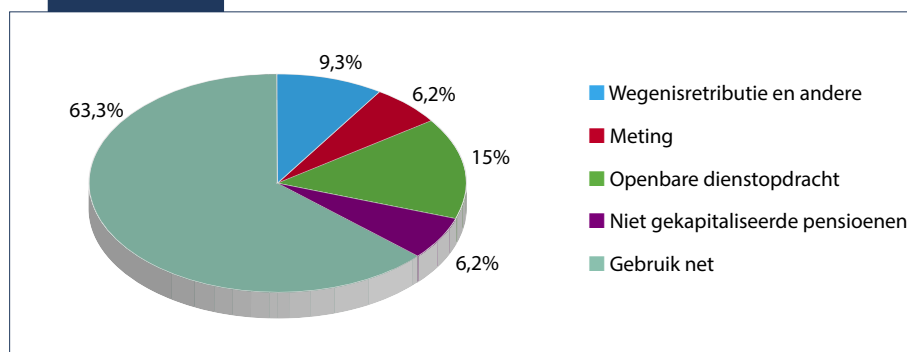
Ten opzichte van de activiteit van buitenlandse netbeheerders staan de Belgische netbeheerders bovendien in voor het beheer van de meetactiviteit en de meetgegevens. Dat belet de Brusselse netbeheerder en BRUGEL niet om zich te inspireren op bepaalde goede praktijken van de sector. De ordonnantie beperkt echter³³ het gebruik van deze vaststellingen in een tariefbeleid.

Ook op gewestelijk niveau, hoewel er historisch één enkele tariefstructuur van toepassing was, biedt de regionalisering van de distributietarieven de mogelijkheid om tot tariefstructuren te komen die verschillen van Gewest tot Gewest. Voor Brussel werd de tariefstructuur zeer licht gewijzigd.

Samenstelling van de distributiekosten voor een huishoudelijke afnemer (december 2014)

Figuur 27

Brusselse huishoudelijke afnemer - Elektriciteit - 2.800 kWh

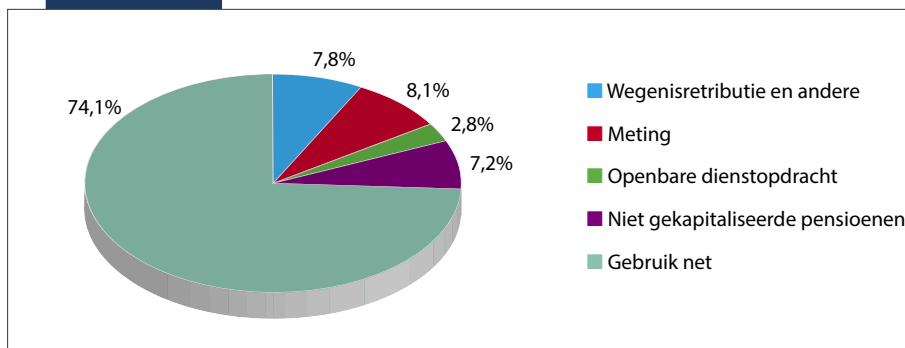

Bron: BRUGEL

³³ Art. 9quinquies 14° van de ordonnantie van 8 mei 2014: "... *ledere beslissing die gebruik maakt van vergelijkende technieken integreert kwalitatieve parameters en is gebaseerd op homogene, transparante, betrouwbare gegevens en gegevens die gepubliceerd zijn of integraal mededeelbaar zijn in de motivering van de beslissing van Brugel. Iedere vergelijking met andere netbeheerders wordt verwezenlijkt tussen bedrijven die een vergelijkbare activiteit hebben onder vergelijkbare omstandigheden.*"

Figuur 28

Brusselse huishoudelijke afnemer - Gas - 12.000 kWh (december 2014)

Bron: BRUGEL

Als we de Brusselse typeklanten bekijken, zullen voor een Brusselse huishoudelijke verbruiker van 2.800 kWh per jaar de distributiekosten in 2015 met ongeveer 6% dalen ten opzichte van 2014. Van 2014 tot 2019 zullen de distributietarieven geleidelijk aan stijgen tot ongeveer 8% meer in 2015.

Voor gas zal een Brusselse verbruiker van 12.000 kWh per jaar een daling van zijn distributiekosten zien van 8,5% in 2015

ten opzichte van 2014. Deze distributiekosten zullen tot in 2019 geleidelijk aan stijgen maar blijven toch nog lager dan die van 2014.

Bovendien, zoals reeds eerder vermeld, verbruikt het merendeel van de gezinnen minder dan vroeger, wat dus een globale vermindering van hun factuur tot gevolg heeft.

Tabel 18

Evolutie distributietarieven voor typeklant

Typeklant	Distributietarief (€/jaar excl. btw)			
	2014	2015	Delta 2014/2015	Delta 2014/2015
LS-klant - 2.800 kWh enkelvoudig tarief	220	206	-14	-6.4%
LS-klant - 3.500 kWh tweevoudig uurtarief	231	219	-12	-5.2%
MS-klant - 750 MWh - 225 kW	14401	13625	-776	-5.4%
Kleine huishoudelijke afnemer gas - 4.652 kWh	121	111	-10	-8.3%
Gemiddelde huishoudelijke afnemer gas - 12.000 kWh	211	193	-18	-8.5%
Grote huishoudelijke afnemer gas - 23.260 kWh	342	314	-28	-8.2%
Gemiddelde professionele klant gas - 300.000 kWh	2745	2518	-227	-8.3%

Bron: BRUGEL

De vaststellingen voor de huishoudelijke afnemers zijn identiek dezelfde als die voor de kleine bedrijven. Zo ziet een bedrijf dat 300.000 kWh per jaar verbruikt zijn distributiekosten dalen met 8,3% en deze zullen tot in 2019 de tarieven van 2014 niet overschrijden. Voor elektriciteit zullen de distributiekosten voor een klein bedrijf dat jaarlijks 20.000 kWh verbruikt, in 2015 met 8,1% dalen en zij zullen tot in 2019 geleidelijk aan stijgen tot ongeveer 6,8% van het tarief van 2014.

Een Brusselse professionele klant die over een MMR-meter beschikt, met een verbruik van 750.000 kWh aan elektriciteit, zal een vermindering zien van ongeveer 5,4% tussen 2014 en 2015, waarna dit weer geleidelijk aan zal stijgen tot in 2019. Voor gas zullen de meeste industriële klanten ook een daling van hun distributietarieven kunnen vaststellen.

Samengevat

De tarieven die eind 2014 werden goedgekeurd, zullen in de loop van 2015 worden gewijzigd om rekening te houden met de vennootschapsbelasting. De weerslag van deze nieuwe toeslag op de energiefactuur zal niet onaanzienlijk zijn en globaal genomen zullen de in december 2014 aangekondigde tariefverminderingen worden beperkt, of worden ze zelfs in bepaalde gevallen opgeheven.

Bovendien, als de openbare dienststopdrachten ten laste van de netbeheerder zouden worden uitgebreid door de wetgever, moeten de in dit verslag aangekondigde trends eveneens worden herzien.

2.3.4 Beroep

BRUGEL pleit voor een stabiel regulerend kader en voor rechtszekerheid. Voor de tariefbeslissingen (methodologieën, beslissingen tot goedkeuring,...) vermeldt de ordonnantie dat bij elk geschil beroep kan worden aangetekend bij het Hof van Beroep te Brussel.

BRUGEL onderstreept echter de belangrijkheid van het publieke consultatieproces dat werd ingevoerd om de bekommernissen en opmerkingen van de verschillende stakeholders te vernemen. BRUGEL zal erop toezien om dit type procedure te behouden.

BRUGEL herbevestigt haar wil om elke toepassing met terugwerkende kracht van de tarieven te vermijden.

De tariefmethodologieën voorzien overigens een procedure na annulatie of opschorting van een tariefbeslissing van BRUGEL. Die procedure zou echter niet kunnen gevolgd worden door het Hof en het risico van annulatie van de tarieven zou gevolgen kunnen hebben voor alle Brusselse verbruikers.

De beroepen tegen de tariefbeslissingen zouden het huidig marktmodel eveneens kunnen wijzigen, met een risico dat er op termijn verschillende marktmodellen bestaan in de drie Gewesten van het land.

2.3.4.1 Beroep tegen de tariefmethodologie elektriciteit

Voor beslissing 16 betreffende de tariefmethodologie elektriciteit werd een annulatieverzoek ingediend bij het Hof van Beroep van Brussel. De inleidende zitting vond plaats op 9 oktober 2014. Er zullen waarschijnlijk geen beslissingen worden genomen betreffende dit dossier voor einde 2015.

2.3.4.2 Beroep tegen de tariefbeslissingen elektriciteit en gas

Het beroep heeft betrekking op de annulatie van de beslissingen 20 en 21 van BRUGEL betreffende de aanvaarding van de aangepaste tariefvoorstellen voor gas en elektriciteit van SIBELGA van 12 december 2014.

De inleidende zitting werd vastgelegd op 19 februari 2015. De definitieve beslissingen moeten niet worden verwacht voor het eerste kwartaal 2016.

2.4 Evolutie van het wettelijk en reglementair kader

2.4.1 Herziening van de technische reglementen

De gas- en elektriciteitsordonnanties leggen de verplichting op om een technisch reglement op te stellen dat, onder andere, de verhoudingen tussen de netbeheerder, de toegangshouders tot het net, de netgebruikers en de beheerders van andere netten organiseert en dat de technische en administratieve voorschriften bevat die de goede werking van het net, van de interconnecties, en van de toegang tot het net beoogt.

De Regering heeft de nieuwe technische reglementen aangenomen in haar zitting van 23 mei 2014 (GRBC-EH-37.402 en GRBC-EH-37.403), deze beslissingen werden in het staatsblad gepubliceerd op 4 november 2014 om tien dagen later in werking te treden, hetzij meer dan anderhalf jaar na het gunstige advies van BRUGEL. De termijn tussen het begin van de werkzaamheden voor de herziening van de technische reglementen en het ogenblik waarop ze in werking zijn getreden, bedraagt dus iets meer dan drie jaar!

BRUGEL vestigt dan ook de aandacht op deze vaststelling die niet van aard is om ons toe te laten een zeer dynamische energiemarkt beter op te volgen en de controle-instrumenten aan te passen. Het zou interessant kunnen zijn om na te denken over andere modaliteiten voor de aanvaarding van de technische reglementen, met name door systematisch een consultatie van de stakeholders te organiseren. Het technisch reglement zal uiteraard altijd rekening moeten houden met alle beslissingen van de overheidsinstanties.

Hieronder bespreken we de belangrijkste behandelde thema's en de bijbehorende bepalingen:

> **Facturatie van onwettig verbruik**

Er werd een nieuwe bepaling opgenomen in de technische reglementen die van toepassing is op alle gevallen van onwettig verbruik van energie (zegelbreuk, fraude) die de distributienetbeheerder op zijn kosten ten laste neemt (en dus ten laste van de Brusselse klanten in hun geheel, aangezien deze kost wordt gemutualiseerd) rekening houdend met het huidige marktmodel. De technische reglementen bepalen dat onwettig verbruik moet worden aangerekend aan de gekende bewoner, als er geen gekende bewoner is, is het verbruik ten laste van de eigenaar.

> **Verbetering van de meetgegevens**

De nieuwe technische reglementen voorzien, onder bepaalde voorwaarden, een langere periode waarin een valorisatie van de verbruiksverschillen mogelijk is. Inderdaad, in geval van fraude van de klant, of als de klant niets heeft ondernomen terwijl er een duidelijke fout in zijn meetgegevens was, was voorzien dat de distributienetbeheerder vijf jaarlijkse verbruiksperiodes zou kunnen verbeteren. Bovendien, in het geval de distributienetbeheerder de klant meer had laten betalen dan hij effectief had verbruikt, kon de klant het ten onrechte betaalde verbruik terugbetaald krijgen, en dit voor maximum vijf jaarlijkse verbruiksperiodes.

> **Herstructurering van het distributienet elektriciteit**

Het nieuwe technische reglement elektriciteit omkadert de belangrijke harmoniseringprojecten voor de spanningsniveaus

op de HS- (hoogspannings-) en LS- (laagspannings-) distributienetten om de transportcapaciteit van het net te verhogen, de kwaliteit van de geleverde elektriciteit te verbeteren en de eventuele integratie van intelligente meters te vergemakkelijken. De realisatie van deze projecten voor de harmonisering van de spanningsniveaus kan de vervanging vereisen van bepaalde uitrustingen die eigendom zijn van de Brusselse klanten. In het technisch reglement elektriciteit werd een algemene gedragslijn bepaald voor de uitvoering van deze projecten, die de behoeften betreffende de harmonisering van de spanningsniveaus verzoent met de belangen van de Brusselse klanten. Deze gedragslijn omvat specifieke uitvoeringsmodaliteiten voor elke situatie.

> **Privénetten - meergebruikersnetten**

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikt over meerdere privésites voor afname en/of injectie die, achter de HS/LS transformatiecabine, meerdere klanten bevoorraden. Er werd een inventaris opgemaakt van deze sites waaruit duidelijk de omvang blijkt van het regularisatiewerk dat moet worden uitgevoerd.

Om dit regularisatiewerk te begeleiden, verduidelijkt het technisch reglement elektriciteit de voorwaarden voor de erkenning van deze sites, naargelang het geval, als privénét (reeds bestaand concept) of als meergebruikersnet (nieuw concept). Deze statuten kennen rechten en plichten toe aan de eigenaar van de site en aan SIBELGA.

> **Stijgleidingen in het aardgasdistributienet**

Er werd een nieuw hoofdstuk opgenomen in het ontwerp van technisch reglement gas betreffende de verwijdering van de stijgleidingen (individuele aftakkingen voor de bevoorrading van elk appartement in bepaalde gebouwen). De verwijdering van deze stijgleidingen wordt voornamelijk gerechtvaardigd door het feit dat ze problemen met zich meebrengen op het vlak van exploitatieveiligheid van het distributienet.

Het technisch reglement gas bepaalt dat SIBELGA haar klanten op de hoogte brengt van het feit dat hun gebouw over een stijgleiding beschikt die moet worden verwijderd. SIBELGA zal de klanten dan de keuzemogelijkheid bieden om SIBELGA de werken te laten uitvoeren stroomafwaarts van de nieuwe meter, of dit door de aannemer van de klant

te laten doen. De werken op het distributienet zouden ten laste zijn van SIBELGA. De tussenkomst van de klanten zou zich dus na de meters situeren, na hun verplaatsing naar een gepast lokaal, en betrekking hebben op de aansluiting van de binnenuitrustingen van de klanten, stroomafwaarts van de meter.

In het geval dat SIBELGA de werken uitvoert of in het geval een andere operator dit doet, zou SIBELGA financieel tussenkomen in de kosten voor de uitvoering van de werken stroomafwaarts van de meter. Deze financiële tussenkomst zou worden zodanig vastgesteld dat de klanten gelijk worden behandeld, rekening houdend met de lengte van de nieuwe installaties die stroomafwaarts van de meters worden aangelegd. Er bestaat een budgettaire enveloppe voor de financiering van deze operatie.

> Biomethaan

De nieuwe bepalingen van de gasordonnantie die werd aangenomen op 20 juli 2011 introduceren de promotie van de productie en de injectie van biomethaan. Aangezien dit onderwerp nog niet voldoende werd ontwikkeld, behandelt het technisch reglement gas bepaalde principes die zullen moeten worden nageleefd, in de veronderstelling dat er biomethaan zou worden geïnjecteerd op het distributienet. Deze principes zijn met name geïnspireerd op de aanbevelingen van Synergrid en zouden kunnen worden verfijnd, of aangepast, door SIBELGA in functie van de evoluties terzake.

2.5 Transformatie van de netten

Overeenkomstig artikel 7 van de elektriciteitsordonnantie, dat de verplichting voorziet om de energie-efficiëntie te bevorderen bij de ontwikkeling van het distributienet, bestudeert de DNB de technologieën die noodzakelijk zijn voor de transformatie van de netten naar intelligente netten, alsook de functionaliteiten die noodzakelijk zijn voor de invoering van intelligente meetsystemen.

2.4.2 Nieuwe technische voorschriften

De geldende technische reglementen voor het beheer van de distributienetten voor elektriciteit en gas verplichten de installaties om bepaalde technische voorschriften van SYNERGRID (federatie van de netbeheerders elektriciteit en aardgas in België) na te leven en bepalen ook dat de distributienetbeheerder bepaalde specifieke voorschriften kan voorzien.

Vanuit wettelijk oogpunt beschikte BRUGEL niet over de bevoegdheden om de aanpassing of opstelling van nieuwe technische voorschriften door SYNERGRID of een andere instantie goed te keuren. In antwoord op de "goedkeurings-" aanvragen van SYNERGRID erkent BRUGEL niettemin de kwaliteit van het normaliseringswerk en het belang ervan voor het beheer van de elektriciteitsnetten, maar waakt erover om geen goedkeuring uit te spreken aangezien dit haar verantwoordelijk zou stellen terwijl zij hiervoor niet bevoegd is. Het is in het kader hiervan dat ze, in 2014, samen met de andere regulatoren, heeft deelgenomen aan het formuleren van opmerkingen over de ontwerpen van wijziging van de voorschriften C1/111³⁴ en C2/112³⁵ van SYNERGRID.

Op wettelijk vlak voorzien de nieuwe technische reglementen voor het beheer van de distributienetten voor elektriciteit en gas nu dat de distributienetbeheerder overleg pleegt met BRUGEL voorafgaand aan de aanvaarding van, hetzij een voorschrift dat wordt opgenomen in de technische reglementen, hetzij een norm van SYNERGRID.

2.5.1 Evolutie naar het smart grid

Door de huidige configuratie van het distributienet en het relatief hoge niveau van de belasting die het afneemt, is de implementatie van een smart grid in ruime zin geen onmiddellijke noodzaak voor SIBELGA.

³⁴ Technische voorschriften voor aansluiting op het HS-distributienet.

³⁵ Specifieke technische voorschriften waaraan de netten van de distributienetbeheerders moeten voldoen inzake bescherming tegen overstroom in de bovengrondse lijnen en ondergrondse kabels.

Inderdaad:

- het distributienet beschikt over een reservecapaciteit, zowel voor de transformatoren als voor de voedingskabels;
- de productie van de gedecentraliseerde installaties ten opzichte van het verbruik blijft zwak;
- de oplossing die de voorkeur geniet in het geval van een specifiek hoge lokale penetratiegraad van elektrische voertuigen is niet noodzakelijk een intelligent net, maar eerder investeringen om bepaalde capaciteiten van het distributienet te versterken.

Deze elementen moeten de netbeheerder er echter niet van weerhouden om bepaalde oriëntaties te analyseren die de geleidelijke evolutie van zijn net naar een intelligent net zullen vergemakkelijken.

SIBELGA heeft in haar investeringsplan (periode 2015-2019) haar visie van de evolutie haar net naar een intelligent net bevestigd en gaat verder met haar analyse en acties in de volgende domeinen:

> Telecom

Op basis van de positieve resultaten van een pilootproject dat in 2013 werd uitgevoerd, heeft de netbeheerder beslist om een glasvezelnet aan te leggen tussen de leveringspunten en de verdeelposten. De investeringen zijn gestart in 2014 met een jaarlijkse prognose van 39km glasvezel gedurende 4 jaar. Deze uitrol van glasvezel zal SIBELGA toelaten om over een eigen beveiligd net te beschikken (zowel op het vlak van betrouwbaarheid in geval van stroompanne als op het vlak van gegevensintegriteit), dat tevens kan beantwoorden aan de toenemende behoefte inzake de overdracht van gegevens die verband houdt met de opkomst van de 'smart' technologieën.

> Technologie:

SIBELGA blijft de technologische evoluties inzake het verzamelen en het doorgeven van informatie over de staat van zijn netwerk volgen. Er worden technisch-economische studies uitgevoerd, met name over de invoering van technologieën waarmee de kwaliteit van de waarneming van het distributienet verbeterd kan worden en met name naar de zgn. "intelligente" LS-borden

waarmee een opnemingsverricht kan worden van de in de netcabines meetbare variabelen.

> IT-systemen :

SIBELGA heeft in 2013 een studie uitgevoerd met het doel te definiëren hoe de real time beheersystemen van het net zouden moeten evolueren in functie van de functionaliteiten die van een Smart Grid worden verwacht. De netbeheerder wil een dergelijk systeem geleidelijk aan invoeren tegen 2023.

> Smart cabines

In 2014 heeft SIBELGA een project gelanceerd om een nieuw concept van een op afstand bediende en gecontroleerde HS/LS-cabine te ontwikkelen. Deze cabines zouden, onder andere, de kennis van de energiestromen in het net moeten verbeteren om de ontwikkeling van de gedecentraliseerde productie-eenheden en van de flexibele belastingen te beheren.

2.5.2 Integratie van elektrische voertuigen

De laatste jaren werden er door de gewestelijke distributie- en transmissienetbeheerders studies uitgevoerd betreffende de integratie van elektrische voertuigen in het elektriciteitsnet.

Die studies hadden met name tot doel na te denken over de middelen om deze voertuigen op te laden via aanpassingen van het elektriciteitsnet, maar ook de eventuele congestieproblemen in het net te identificeren in functie van de oplaadmethode die zich zal ontwikkelen in antwoord op de behoeften van de gebruikers.

Het akkoord van de nieuwe regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorziet overigens het stimuleren van het gebruik van elektrische voertuigen, met name door de privésector steun te bieden om te investeren in de plaatsing van een maximaal aantal herlaadpunten over het volledige Gewest en de overheidsdiensten versneld prioritair te laten kiezen voor elektrische voertuigen.

In functie van de beslissingen die de Brusselse regering zal nemen, kunnen de behoeften inzake de versterking van het net worden aangepast. Inderdaad, de evolutievoorzichten

van de belasting per leveringspunt die door de netbeheerders werden opgesteld en die dus een directe impact hebben op de investeringsbehoeften, houden niet direct rekening met de ontwikkeling van de elektrische voertuigen (omdat de impact van deze laatste momenteel marginaal is).

BRUGEL nodigt de Regering bijgevolg uit om de netbeheerders en BRUGEL bij het debat over dit thema te betrekken om, naargelang van de beslissingen die zullen worden genomen, de impact op het Brusselse elektriciteitsnet te kunnen beoordelen.

Bovendien is er tot nog toe geen enkel marktmodel gedefinieerd voor het type herlading van dit type voertuig en de eventuele rol die SIBELGA hierin zou spelen. In het kader van en in overeenstemming met haar adviesopdracht voor de overheidsinstanties inzake de organisatie en de werking van de gewestelijke energiemarkt, zal BRUGEL in 2015 een studie starten over de analyse en op eigen initiatief een advies meedelen aan de Regering.

2.5.3 Toegang tot de intelligente en elektronische meters

2.5.3.1 Invoering van intelligente meetsystemen

Over de kwestie van de invoering van intelligente meetsystemen in de Brusselse energiemarkt werden talrijke studies uitgevoerd, waaronder een in opdracht van BRUGEL in 2011.

Het investeringsplan voor de periode 2015-2019 van SIBELGA heeft nieuwe elementen aangebracht door de installatie van intelligente meters voor te stellen, meer bepaald in het kader van een pilootproject om zich voor te bereiden op een eventuele massale en onvermijdelijke uitrol van intelligente meters.

In het kader van dit project, dat tot doel heeft de gekozen technologieën te valideren en het geheel van de businessprocessen te implementeren, wil SIBELGA 5000 intelligente elektriciteitsmeters en 500 intelligente gasmeters installeren in 2017.

SIBELGA overweegt bovendien ook de installatie in 2018 van 6000 intelligente meters en de noodzakelijke uitrustingen om de meetgegevens te verzamelen in kleine zones waar geen CAB (centrale afstandsbedieningen die worden gebruikt voor het switchen van de meters met tweevoudig tarief of voor de openbare verlichting) zijn geïnstalleerd. Deze beslissing is echter nog niet definitief en zal met name afhangen van de resultaten van het pilootproject.

2.5.3.2 Toegang tot de elektronische meetsystemen

Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie verplicht de lidstaten om vanaf 1 januari 2015 voor elke klant die hierom vraagt in alle nieuwe gebouwen en gebouwen waar ingrijpende renovatiewerken worden uitgevoerd te zorgen voor de installatie van "individuele meters die hun actuele energieverbruik nauwkeurig weergeven en informatie geven over de feitelijke verbruiktijd". Deze richtlijn werd overigens omgezet in de ordonnantie elektriciteit (artikel 25vicies³⁶).

In antwoord op deze verplichting heeft SIBELGA de installatie van 13.200 elektronische meters³⁷ gepland van 2016 tot 2019 (plaatsing van ongeveer 3.300 meters per jaar).

Op verzoek van BRUGEL heeft SIBELGA de niet-naleving van de wettelijke termijn voor de installatie van deze meters gerechtvaardigd door onder meer de verplichtingen in verband met de naleving van de wetgeving op de overheidsopdrachten en de bijbehorende termijnen, waardoor het niet mogelijk is om de opdracht toe te wijzen voor begin 2015.

³⁶ Dit artikel luidt als volgt: «Voor zover het technisch mogelijk is, financieel redelijk is en proportioneel is rekening houdend met de potentiële energiebesparingen, kan iedere eindafnemer de distributienetbeheerder verzoeken om, tegen concurrentiële prijzen, een elektronische meter te installeren. Een dergelijke elektronische meter tegen concurrentiële prijzen wordt altijd ter beschikking gesteld wanneer een bestaande meter wordt vervangen, tenzij dit technisch onmogelijk is of niet kostenefficiënt is ten opzichte van de geraamde potentiële besparingen op lange termijn, ofwel wanneer een aansluiting wordt gemaakt in een nieuw gebouw of in een gebouw dat een ingrijpende renovatie ondergaat, zoals gedefinieerd in Richtlijn 2010/31/EU. Samen met de investeringsplannen, overeenkomstig artikel 12, legt de distributienetbeheerder de resultaten voor van de laatste technisch-economische studies voor de introductie van elektronische meters. De Regering kan de toepassingsmodaliteiten van dit artikel preciseren.

³⁷ Individuele meters die het actuele energieverbruik van de eindafnemer nauwkeurig weergeven en informatie geven over de feitelijke verbruiktijd.

SIBELGA heeft er bovendien op gewezen dat de installatie van dit type meter financieel nog niet redelijk/rendabel is om elke klant die erom vraagt een dergelijke meter toe te staan of elke bestaande meter systematisch te vervangen door een intelligente meter.

2.5.4 Toezicht op de studie van de energie-efficiëntie van de infrastructuur van de netten

De nieuwe Europese richtlijn betreffende energie-efficiëntie voorziet in artikel 15 (§2), een verplichting voor de Lidstaten om een beoordeling uit te voeren van het potentieel voor energie-efficiëntie van het elektriciteitsnet (transport en distributie) ten laatste tegen 30 juni 2015. Deze beoordeling moet ook concrete maatregelen en investeringen vaststellen voor het invoeren van kosteneffectieve verbeteringen van de energie-efficiëntie van de netten.

Deze bepaling werd overigens bij de laatste wijziging van de elektriciteitsordonnantie die op 11/06/2014 werd gepubliceerd, omgezet in artikel 30bis§2³⁸.

Aangezien België één verslag moet overmaken aan de Europese instanties op de overeengekomen datum. Er werden besprekingen gevoerd in de groep FORBEG (forum van de Belgische regulatoren) en de regulatoren zijn het eens geworden over de mogelijkheid om een gemeenschappelijk studiemodel te ontwikkelen voor de verschillende gewesten.

De energieregulatoren in België hebben bijgevolg aan de Belgische federatie van transmissie- en distributienetbeheerders, SYNERGRID, gevraagd om een studie uit te voeren die voldoet aan de bepalingen van artikel 15.2 van de richtlijn. Binnen SYNERGRID werd er een werkgroep opgericht en een begeleidingscomité waarin de regulatoren zetelen.

In antwoord op haar wettelijke verplichting heeft BRUGEL aan de Minister een studie overgemaakt op 26 maart 2015.

Deze studie bestaat uit 3 delen:

- Een gemeenschappelijke studie, uitgevoerd door SYNERGRID, die met name het toepassingsgebied van de studie beschrijft en een gemeenschappelijke methodologie voor de netbeheerders om het potentieel per onderzochte energie-efficiëntiemaatregel te beoordelen;
- Het actieplan van SIBELGA dat bestaat uit de kwalitatieve of kwantitatieve beoordeling van de maatregelen verbonden met het distributienet en een actieplan voor elk van deze maatregelen.
- Het actieplan van ELIA dat bestaat uit de kwalitatieve of kwantitatieve beoordeling van de maatregelen verbonden met het regionaal transmissienet en een actieplan voor elk van deze maatregelen.

³⁸ Punt 21 van artikel 3030bis§2 bepaalt BRUGEL erop moet: "toezien dat er vóór 31 maart 2015, een studie wordt uitgevoerd om de potentiële energie-efficiëntie van de gas- en elektriciteitsinfrastructuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bepalen, in het bijzonder wat betreft regionale transmissie/vervoer, distributie, beheer van de belasting van het net en interoperabiliteit, en de aansluiting van installaties voor energieopwekking; deze studie stelt concrete maatregelen en investeringen vast voor het invoeren van kosteneffectieve verbeteringen van energie-efficiëntie in de netwerkinfrastructuur, met een gedetailleerd tijdschema voor de invoering ervan."

3. Conclusies

Het toezicht op de werking van de elektriciteits- en gasmarkt heeft de volgende belangrijke punten aan het licht gebracht:

- > Hoewel het aantal actieve leveringspunten van jaar tot jaar verschilt, is het belangrijk om te wijzen op de daling van de verbruikte energie op het elektriciteits- en gasnet ten opzichte van het voorgaande jaar, die grotendeels te wijten is aan de zachtere weersomstandigheden in 2014 tegenover 2013. De geregistreerde gegevens tonen een daling aan van 4,4% voor elektriciteit en 23% voor gas.
- > De Brusselse energiemarkt blijft aantrekkelijk voor de leveranciers als we kijken naar de evolutie van het aantal toegekende vergunningen of het aantal actieve leveranciers. Het aantal vergunningen is in 2014 gestegen van 24 naar 29 voor elektriciteit en van 21 naar 27 voor gas. Het aantal actieve leveranciers in de Brusselse markt is bijgevolg eveneens gestegen. Om de werking van de markt te verbeteren, werden er voorstellen geformuleerd om het reglementair kader aan te passen om rekening te houden met de realiteit van de markt (de toekomst van de lokale levering en de procedure voor de toekenning van de vergunningen). In die geest en in het kader van haar opdrachten wil BRUGEL ook de opvolging van de activiteiten van de leveranciers verbeteren, met name op het vlak van het beheer van de vergunningen, de toegepaste algemene contractuele voorwaarden en de naleving van de doorrekening van de nettarieven, enz.
- > De komst van nieuwe spelers en de dynamiek van sommigen onder hen hebben de marktaandelen in volume of in leveringspunten gewijzigd, hoewel deze evolutie de rangschikking in dalende volgorde van belangrijkheid van de marktaandelen van deze spelers nog niet heeft veranderd. Deze evolutie heeft ook een impact op het percentage klanten dat van leverancier verandert. Dit percentage is gestegen, zowel voor elektriciteit als voor gas. Dat is vooral het geval in de huishoudelijke sector, waar deze aantallen bijna vijf keer hoger liggen dan in 2011.
- > Het aantal beschikbare aanbiedingen in de Brusselse huishoudelijke markt is toegenomen in de loop van 2014 en de concurrentie is verstrakt, tot voordeel van de verbruiker, die meer keuzemogelijkheden heeft om financieel voordeel te doen door een ander aanbod te kiezen dan het standaardaanbod. Het aantal aanbiedingen dat aan de Brusselse huishoudelijke gebruikers wordt voorgesteld, is zo gestegen van 14 in 2013 tot 22 in 2014. De analyse van de prijzen toont aan dat voor elektriciteit, het "commodity"-gedeelte dat de Brusselse verbruiker betaalt, globaal lager ligt dan in de rest van het land als we rekening houden met de groenestroombijdrage. Voor gas bevinden de voordeligste aanbiedingen zich echter niet in het Brussels Gewest, de meeste ervan worden aangeboden door leveranciers die niet actief waren in het BHG in 2014. De professionele sector blijft profiteren van de daling, die sinds 2009 wordt vastgesteld, van de prijs van de energiegcomponent in elektriciteit en gas voor bepaalde verbruiksklassen.
- > Op het vlak van de regels voor de marktwerking is BRUGEL de evolutie van de implementatie van een nieuwe MIG blijven volgen en vestigt ze de aandacht van de overheid op de noodzaak om de geldende reglementering aan te passen om bepaalde marktoperaties mogelijk te maken (intelligente meters en valorisering van de gedecentraliseerde producties, enz.). Voor de implementatie van de flexibiliteitsmarkt heeft BRUGEL bovendien een geheel van aanbevelingen opgesteld voor een regulerend kader, met name betreffende de reglementering van de functie van leverancier van energiediensten, het beheer van de meetactiviteit van de flexibiliteit door de DNB en de uitwisseling van gegevens tussen de spelers. Deze aanbevelingen houden ook rekening met de economische aspecten (billijke verdeling van de kosten van de flexibiliteit en beperking van de kosten voor de gemeenschap tot het minimum) en de bescherming van de consumenten, met name de nadelen van niet over de middelen te beschikken om flexibiliteit aan te bieden.

De controle van de ontwikkeling van het elektriciteits- en gasnet werd uitgevoerd op de volgende drie niveaus:

- > De opportuniteit van de investeringsplannen voorgesteld door de netbeheerders en de kwaliteit van de energiedistributie: op basis van opportuniteitsanalyses heeft BRUGEL aan de Regering aanbevolen om de door de netbeheerders voorgestelde plannen goed te keuren omdat de ter goedkeuring voorgelegde plannen trachten een antwoord te bieden op de verbruiksbehoefte op deze netten en te voldoen aan de kwaliteitsindicatoren voor de energielevering volgens de geldende normen.
- > De implementatie van de tariefmethodologie en de goedkeuring van de tarieven: de aanvaarde methodologie is gebaseerd op een bepaald aantal richtsnoeren die zijn vastgelegd in de Europese richtlijn en de Brusselse ordonnanties. BRUGEL heeft het "cost plus" principe behouden dat in de oude methodologie bestond en dat de controle van de uitgaven van de netbeheerder door de regulator mogelijk maakte. Bovendien heeft BRUGEL geopteerd voor het behoud van een stabiel regulerend kader en een regulatorische periode van 5 jaar met een zekere flexibiliteit (mogelijkheid om de tarieven te herzien onder bepaalde voorwaarden).
- > De saldi op de beheersbare kosten van 2008 tot 2014 zullen integraal worden toegerekend aan het boekhoudkundig resultaat van de DNB. De saldi op niet-beheersbare kosten van 2008 tot 2014 zullen dan weer worden geboekt in een rubriek "reguleringsfonds", wat een nieuwigheid is. Dit reguleringsfonds zal voor de tariefperiode 2015-2019 worden bevoorradat, enerzijds door de niet-beheersbare kostensaldi, en anderzijds door een deel van de beheersbare kosten, bepaald volgens de principes van incentive regulation.

Overigens is BRUGEL van plan om een incentive gekoppeld aan de doelstellingen in te voeren (bijvoorbeeld naleving van het investeringsplan,...). A priori zal er geen incentive regulation zijn op basis van doelstellingen voor de tariefperiode 2015-2019. BRUGEL zal in de loop van deze periode en in overleg met de netbeheerder echter de verschillende elementen bepalen die de invoering van een incentive regulation op basis van doelstellingen mogelijk kunnen maken vanaf 2020.

Behoudens wijziging van de ordonnantie moet de progressieve tarifiering in werking worden gesteld na de inwerkingtreding van de MIG 6 en ten laatste tegen januari 2018. BRUGEL zal in 2015 een gedetailleerde studie uitvoeren over de invoering van een dergelijke maatregel in het Brussels Gewest, zowel vanuit economisch als vanuit maatschappelijk oogpunt

Met het oog op een gelijkwaardige behandeling betreffende het gebruik van de netten, zullen de fotovoltaïsche of warmtekrachtkoppelingsinstallaties met een vermogen van minder dan 5 KW niet meer genieten van het compensatieprincipe voor de distributiekosten vanaf de inwerkingtreding van de MIG.

- > De aanpassing van de technische reglementering: er zijn twee nieuwe technische reglementen (elektriciteit et gas) in werking getreden in 2014 om er een geheel van wijzigingen in op te nemen, met name betreffende de verbetering van de meetgegevens waarbij onder bepaalde voorwaarden de verbeteringsperiode wordt uitgebreid van 2 tot 5 jaar, en betreffende de facturatie van het onwettig verbruik via specifieke tarieven met ontradend karakter en de herstructurering van de netten (harmonisering van de distributiespanning, de privénetten en de stijgleidingen). BRUGEL heeft ook nieuwe technische voorschriften van Synergrid onderzocht, meer bepaald de voorschriften betreffende de prekwificatie van de installaties van de gebruikers die deelnemen aan het product van Elia.

DE BRUSSELSE REGULATOR VOOR ENERGIE

BRUGEL

Kunstlaan 46 bus 14

1000 Brussel

info@brugel.be

www.brugel.be